

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

NOVI GLAS

CENA 1500 LIR 0,77 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

KVIRINAL IN SLOVENC

Kot znano, se je zadeva popisnih pol v slovenščini za ljudsko štetje 2001 pozitivno rešila po odločilnem nastopu predsednika republike Carla Azeglia Ciampija. Ta je že poklical na razgovor ravnatelja inštituta Istat, to je centralnega statističnega zavoda republike Italije z zahtevo, da natisne tudi obrazce za štetje v slovenskem jeziku. To je nedvomno velika politična gesta državnega poglavarja v odnosu do slovenske manjšine. Obenem je to prvo podobno znamenje, ko predsedstvo republike nekako nadomesti vlado in njene organe, ki bi sicer morali o tem sklepati. Vsekakor je na vladnem predsedniku Berlusconiju, da izda čimprej ustrezen odlok oz. dekret o zadevi.

Tu bi lahko tudi razmišljali o vlogi posameznih oblasti. Predsednik države je najvišja oblast republike, ne spušta pa se navadno v vsakodnevne operativne sklepe, ki so lastne izvršni oblasti oz. vladi. Pri tem naj še spomnimo na še vedno aktualno delitev oblasti, ki jo je v 17. stoletju iznesel francoski filozof Montesquieu (zakonodajna, izvršna in sodna oblast). Skoraj istočasno so to naredili še nekateri drugi misleci, kot znana angleška politična filozofa Locke ali Hume, ki sta predstavila podobne rešitve.

Pristojnosti predsednika republike so v Italiji jasno začrtane v republiški ustavi. Državni poglavar je med drugim predstavnik državne enotnosti, je vrhovni poveljnih oboroženih sil, imenuje predsednika vlade in ministre. Lahko pošilja poslanice parlamentu, napoveduje (v soglasju z vlado) vojno, itd. Njegove pristojnosti so velike, čeprav vedno v skladu s parlamentarno republiko. In prav zato je zelo pomembno dejstvo, da državni poglavar tudi sprejema določene pobude, s katerimi opozarja vlado ali parlament na njih dolžnosti in pristojnosti.

Če pogledamo v polpreteklo zgodovino Slovencev v Italiji, naj kot zgovoren primer najprej spomnimo na obisk kraljevske dvojice (kralj Viktor Emanuel III. in kraljica Jelena, slednja iz črnogorske dinastije Njegošev) na Goriškem v prvih povojnih letih po prvi svetovni vojni. Na obisku v takrat še samostojni občini Podgori je v odgovor na pritožbe tamkajšnjega slovenskega župana, ki je omenjal probleme Slovencev na tem področju, italijanska kraljica dejala: "Bit će bolje!"

Kako pa sedaj v demokratični republiki Italiji? Če gledamo še nazaj, lahko ugotovimo, da prvi državni poglavarji, kot De Nicola in Einaudi, niso imeli posebnih vlog pri zadevah naše manjšine. Do tega je prišlo šele kasneje, do prvih in sporadičnih stikov med Slovenci in predsednikom republike je prihajalo ob občasnih obiskih državnega poglavarja v Gorici ali Trstu. Kar zadeva Gorico, naj omenimo stik slovenskih občinskih svetovalcev lipove vejice ob obiskih predsednikov Segnija, Gronchija ali Saragata.

Tudi v novejšem času so bili stiki še kar pogosti. Tako je, recimo, v osemdesetih letih na Kvirinalu sprejel enotno slovensko delegacijo predsednik Pertini, ki je zagotovil svoje zanimanje za rešitev naših vprašanj. STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

SKUPNO PREDSTAVNIŠTVO SLOVENCEV V ITALIJI

vabi slovenske ljudi, da počakajo na slovenske obrazce in da tistih, ki so jih doslej prejeli na dom, nikakor ne oddajo popisovalcem.

Po posegu predsednika republike Carla Azeglia Ciampija je vlada izdala ustrezeni odlok, tako da lahko sedaj zavod ISTAT začne s tiskanjem slovenskih vprašalnikov.

Skupno predstavništvo obenem spominja, da je bil rok za oddajanje obrazcev že podaljšan in zato ni prav nobene bojzani glede zamud.

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA

POD MOČNIM VPLIVOM DOGODKOV V SVETU

DRAGO LEGIŠA

Ministrski predsednik Berlusconi se je v spremstvu obrambnega ministra Martina srečal v Granadi v Španiji s predsednikom španske vlade Aznarjem. Obravnavala sta predvsem trenutno stanje gospodarskega in predvsem trgovinskega sodelovanja med obema državama, veliko pozornost pa sta posvetila vprašanju, ki pobleže zadevajo Evropsko zvezo, pri čemer je prišlo zlasti v postev njegovo širjenje na vzhodno Evropo. Prav med pogovori je iz ZDA prišla novica, da je dve minuti po vzletu z newyorškega letališča JF Kennedy strmoglavilo ameriško potniško letalo, na krovu katerega je bilo 250 ljudi. Letalo je bilo namenjeno v San Domingo. Zdi se, da je na letalu najprej nastala eksplozija, zatem se je s trupa odtrgal motor, letalo pa je nato tresčilo na zelo obljudeno newyorško mestno četrt. Medtem ko pišemo, število žrtev še ni znano. Obrambni minister Martino je izrazil upanje, da je šlo za nesrečo in ne za teroristični atentat, kajti bi v tem primeru nastalo to, kar po atentatih z dne 11. septembra vzbuja največjo zaskrbljenost: panika.

Silvio Berlusconi je seveda odpotoval v Španijo pod globokim vtisom, ki ga je na njegove politične prijatelje naredila velika manifestacija, ki jo je priredila njegova stranka (gibanje Naprej Italija) na enem večjih trgov v Rimu in ki naj bi se je udeležilo kar 100 tisoč ljudi. Šlo je za manifestacijo prijateljstva in vzajemnosti z ameriškim ljudstvom, ki so ga tako hudo prizadeli atentati z dne 11. septembra. Na manifestaciji je govoril sam predsednik vlade, ki je predvsem izrazil veliko zadovoljstvo, ker je parlament z veliko večino odobril sklep vlade, naj v boju zoper terorizem islamskih fundamentalistov sodeluje tudi italijanska vojska. Šlo bo za kakih 1.500 mož, ki pripadajo mornarici, letalstvu in posebnim pehotnim oddelkom. V političnem pogledu je pomembno, da je sklep vlade odobrila tudi velika večina parlamentarcev, ki pripadajo opoziciji, čeprav so bila njihova iz-

hodišča različna. Prav istega dne pa je bila v Rimu manifestacija, ki so jo priredili mirovniki, združeni v t.i. Socialnem forumu. V vladnih krogih pravijo, da se je te manifestacije, ki je potekala brez kakršnegakoli incidenta, udeležilo kakih 50 tisoč ljudi. Ocene prirediteljev so seveda drugačne, saj trdijo, da se jim je posrečilo zbrati večjo množico, kot jo je zbralo gibanje Naprej Italija.

Medtem se je v Italiji zvrstilo nekaj množičnih stavk. Začeli so železničarji, ki protestirajo, češ da vlada zanemara železniški promet, ker da daje prednost cestnemu prevozu. Nadaljevali so šolniki, ki so stavkali v ponedeljek, 12. t.m., tako da ni bilo pouka na šolah vseh vrst in stopenj. Večina šolskih sindikatov v bistvu očita vladi, da skuša privilegirati zasebne šole na račun državnih. Omeniti je dalje treba, kako si minister za delo prizadeva, da bi uvedel korenito preureditev na področju pokojnin, pri čemer sindikati, kot se rado dogaja, niso enotni.

STRAN 2

ZAČETEK POSTOPKA BEATIFIKACIJE

MSGR. UKMAR NA POTI MED BLAŽENE

Bo msgr. Jakob Ukmar sprejet med blažene katoliške Cerkve? To ugibanje je med slovenskimi katoličani v Italiji prisotno že precej časa in predvsem od začetka letošnjega leta, ko so slovenski duhovniki tržaške škofije predlagali škedenjskega kaplana Dušana Jakomina za postulatorja za Ukmarjevo beatifikacijo.

Med tradicionalno mašo hvalečnico za slovenske vernike v stolnici sv. Justa v nedeljo, 11. t.m., pa je tržaški škof msgr. Evgen Ravignani javno naznanil, da je Sv. sedež dal svoj "nihil obstat", t.j. privoljenje, da se začne postopek, ki naj bi privedel do beatifikacije. Škof je svojčas že sprejel predlog duhovnikov, naj bo postulator g. Jakomin, vendar mora tržaška škofija še imenovati posebno sodišče, ki bo izpeljalo postopek. Stvar torej ni še popolnoma uradna, vendar je dejstvo, da je škof hotel ta dogodek javno naznaniti ravno ob tradicionalnem romanju slovenskih vernikov v tržaško stolnico, verjetno odpravilo vsakršen preostali dvom, da bo beatifikacijski postopek stekel.

Postulator bo torej po vsej verjetnosti g. Jakomin, ki je z Ukmarjem tesno sodeloval skoraj 20 let. G. Jakomin nam je v krajšem telefonskem pogovoru posredoval nekaj tehničnih podatkov v zvezi z imenovanjem in oblikovanjem sodišča, ki bo vodilo beatifikacijski postopek. Gre za organ, ki ga imenuje škof in ki ga sestavljajo sodnik, zatem še t.i. pospeševalec pravice (promotore di giustizia) in zapisnikar. Sodišče bo pregledalo Ukmarjeve spise in vse dokumente, ki se nanašajo na njegovo osebnost in lik. STRAN 5
IVAN ŽERJAL

ITALIJA IN HRVAŠKA

KMALU PRED REŠITVIJO SPORNIH VPRAŠANJ?

ALOJZ TUL

V zadnjem obdobju, točneje od septembra dalje, so se odvijali zelo intenzivni stiki med Italijo in Hrvaško, ki so zaposlovali sredstva javnega obveščanja predvsem na krajevni ravni zaradi vprašanja zapuščene imovine istrskih optantov, ki je poleg drugih vprašanj bilo na dnevnem redu omenjenih bilateralnih razgovorov. Hrvaška je že v okviru priprav na uradni obisk italijanskega predsednika Ciampija (od 9. do 11. oktobra) naredila nekaj potez "dobre volje", med katerimi naj omenimo odločitev, da reško založbo EDIT, ki izdaja italijanske publikacije, prepusti Uniji Italijanov, znatno omilila svoje politično zadrževanje do zadnjih sprememb statuta Istrske regi-

je, ki razširja dvojezičnosti, kjer živijo pripadniki italijanske narodne skupnosti ter izrazila pripravljeno skleniti z Italijo sporazum o prijateljstvu in sodelovanju. V tem duhu je tudi potekal Ciampijev obisk in so se nadaljevali diplomatski pogovori o dokončnem besedilu omenjenega sporazuma o sodelovanju. Konec oktobra evropska petnajsterica podpiše sporazum s Hrvaško o pridružitvi k Uniji.

Toda že nekaj dni po zaključku obiska je hrvaška stran pričakovano sporočila Rimu, da prekinja dogovarjanje o gornjem sporazumu, ker je predsednik Ciampi sklenil podeliti odlikovanje zadnji italijanski upravi mesta Zadar iz leta 1943. To je spravilo v veliko zadrego italijansko diplomacijo, ki se je sicer izgovarjala, da zunanje

ministrstvo nima nobene zveze z omenjeno pobudo. Po zaslugi neposrednih osebnih telefonskih stikov med hrvaškim zunanjim ministrom Piculo in italijanskim kolegom Ruggierom so se kmalu obnovili razgovori za oblikovanje dokončnega besedila sporazuma o prijateljstvu, na osnovi katerega naj bi po poročanju tiska Italija sprejela od Hrvaške izplačilo 35 milijonov dolarjev za imovino istrskih optantov, kot Rimski sporazum iz l. 1983, ter v ta namen še v tem letu sporočila Zagrebu številko bančnega računa. Po istih virih naj bi iz sporazuma izpadlo vsakršno sklicevanje na hrvaški zakon o denacionalizaciji glede premoženja optantov, hrvaška stran pa naj bi potrdila obvezo, da bo z vstopom v EU sprostila tudi trg nepremičnin za vse evropske državljanje. Sporazum naj bi Hrvaška in Italija podpisali ob zasedanju Srednjeevropske pobude v Trstu od 21. do 23. novembra. STRAN 2

02 Janez Povše ŽIVLJENJE TEČE DALJE

03 Ivan Žerjal / intervju SERGIJ PAHOR

04 Jurij Paljk PAPEŽ ODLOČNO ZA BEGUNCE

06 Jože Štucin BLEŠČEČ NASTOP SLOVENSKEGA OKTETA

06 Marko Vuk TEHTEN PRISPEVEK K ZGODOVINOPISJU

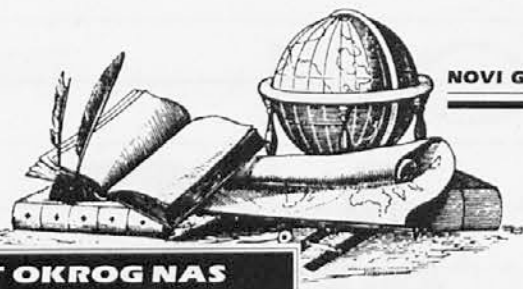
11 Iva Koršič ABONMA ŠTANDREŽ 2001: SKUPINA VRBA

12 Erika Jazbar MRAČNA LETA BENEČIJE: ZAČENJA SE PROCES

12 Jurij Paljk LUČI ONKRAJ MEJE

13 Marjan Drobež UGODNA OCENA PRIPRAV SLOVENIJE ZA...

15 Giorgio Banchig "IN LOCO QUI BROXAS DICITUR"

SVET OKROG NAS

SEJA DEŽELNEGA TAJNIŠTVA SLOVENSKE SKUPNOSTI

MANJŠINA ZMAGA LE ENOTNO

Deželno tajništvo SSK je vzela v pretres kar nekaj perečih tematik, začevši z vprašanjem slovenskih pol za splošno ljudsko štetje. Isti dan je prišla novica, da bo ISTAT poskrbel za slovenske pole, vendar je marsikdo izrazil mnenje, da gre proslavljati zmago v trenutku, ko si bo vsakdo slovensko polo dobil na dom. Sicer pa je šlo za politično zmago naše manjšine, pri kateri je bila SSK soudeležena od vsega začetka; kot prva politična stranka je podprla akcijo županov slovenskih občin. Med drugim so strankini možje poskrbeli za strokovno pravno podlago pri reševanju

vprašanja, ki bi lahko prineslo nekatere nevšečnosti. SSK je bila mnenja, da gre delovati v smeri spoštovanja zakonov ter trdila, da ravna zavod ISTAT protizakonito, ko niža raven zaščite, ki jo je naša manjšina uživala v prejšnjih desetletjih. Sicer so pri SSK mnenja, da se mora z akcijo nadaljevati, dokler ne pride do dejanske razdelitve slovenskih pol. Prevečkrat se je zgodilo, da so nas kljub obljubam peljali žejne čez vodo. Treba pa je tudi podčrtati, da so tokratna jamstva močno podkavana, saj je zanje poskrbel sam predsednik republike, vendar do zapletov lahko pride, saj je na potezi Berlusconijska vlada, ki doslej ni pokazala čuta za manjšinska vprašanja. Pomembno vlogo je igrala pri problematiki Slovenija, ki je Italiji posredovala noto, ki je pripomogla k pritiskom na italijanske institucije. Zatorej gre posebna zahvala matični državi ter obenem tudi vsem demokratičnim italijanskim sodržavljanom, ki so se zavzeli za našo problematiko.

Enotnost in jasna stališča manjšine pa so nudila vsem akcijam potrebno podlago. Treba

je zato podčrtati, da je naše "udarništvo" bilo očitno učinkovito kljub mnenju nekaterih vidnih predstavnikov manjšine.

Prisotni so nadalje razčlenili zaplete, do katerih je prišlo okoli deželnega volilnega zakona. SSK je vzela spet na znanje, da je možnost ponovne izvolitve predstavnika SSK v deželni svet trn v peti predvsem v manjšini, saj se je v slovenskih vrstah takoj dvignil velik prah, ko se je o tej možnosti začelo razplavljati. Vprašanje je torej, zakaj se nekateri politični predstavniki v manjšini bojijo zjamčenega zastopstva. SSK bo nadaljevala v svojih prizadevanjih in iskala potrebno podporo pri političnih strankah, ki so prisotne v deželnem svetu, in primis z Marjetico.

Govor je bil o sekcijah in pokrajinskih kongresih, ki so v teh dneh na Goriškem in Tržaškem ter pričajo o utripu slovenske stranke v domala vseh krajih, kjer je slovenska skupnost zgodovinsko prisotna. Pokrajinski kongresi so, kot znano, priprava na deželni kongres, ki bo 1. in 2. decembra v KB Bratuz v Gorici.

S 1. STRANI

POD MOČNIM

Sednji pokojninski sistem pa naj bi bil eden glavnih vzrokov za proračunski primanjkljaj, zato ga je treba preurediti. To vprašanje je povezano s finančnim zakonom, ki je še predmet razprave v parlamentu. Naj v tej zvezi spomnimo, kako zakonski osnutek, ki ga je pripravila vlada, med drugim predvideva, naj se za tri milijarde lir oklesti tudi postavka, ki po zaščitnem zakonu za slovensko manjšino predvideva za prihodnje leto 20 milijard lir za kulturno dejavnost naše manjšine. Po našem je to nov dokaz, da je zaščitni zakon podoben razbitemu loncu, iz katerega močno curlja! Sicer se še vsi spominjamo, kako je bilo z zakonom o slovenski televiziji. Sprejet je bil leta 1975, prve televizijske oddaje v našem jeziku pa so se pričele nič manj kot 19 let kasneje.

Tu vsekakor moramo omeniti novico, da je večino delnic Banke Koper odkupil italijanski bančni zavod San Paolo IMI, ki je baje bil zdaleč najboljši ponudnik. Svoje delnice naj bi prodal naslednja podjetja oz. ustanove: Istrabenz, Interevropa in Luka Koper. Njihovi direktorji si manejo roke, češ da so sklenili odličen posel, medtem ko se marsikdo, ki so mu pri srcu koristni prizadetega slovenskega ljudstva, povsem upravičeno vprašuje, kaj se za tem poslom v resnici skriva. Kupoprodajna pogodba bo seveda postala veljavna, če bo nanjo pristala Banka Slovenije. Ker v tem pogledu prihaja v poštev načelo recipročnosti, naj spomnimo, da se osrednji italijanski denarni zavod Banca d'Italia ni držal tega pravila in je gladko zavrnil predlog, da bi Banka Slovenije postala delničar Kmečke banke v Gorici, ko je ta zašla v težave, in je menda enako ravnala tudi v primeru Tržaške kreditne banke (TKB), ki je seveda predvsem po krivdi lastnih upraviteljev prišla v italijanske roke.

NA BLIŽNJEM VZHODU

PROTI SVETOVNEMU TERORIZMU

BREDA SUSIČ

Zdi se, da je mirovni proces na Bližnjem vzhodu zašel na močvirnata tla in se ne more premakniti z mrtve točke. Ves teden so se vrstili nemiri (najhujši so bili v Nablusu sredi minulega tedna), atentati, napadi izraelske vojske (v vasi blizu Nablusa, v ponedeljek). Izraelska vojska se je sicer umaknila še iz mesta Ramallah, ki ga je zasedla po umoru ministra Zeevija, vendar je takoj potem iz varnostnih razlogov napovedala zamrzitev odločitve, da se umakne še iz zadnjih dveh zasedenih mest, t.j. iz Tulkharema in Jenina.

Na področju političnega dialoga se situacija zdi še bolj brezizhodna. Na srečanju med Arafatom in Peresom minuli teden v Bruslju ni prišlo do nikakršnega napredka v pogajanjih. Ameriški predsednik Bush pa se ob robu zasedanja glavne skupščine OZN ni hotel niti srečati s palestinskim vodjo Arafatom. S tem mu je želel očitati, da ne stori dovolj, da bi zaustavil teroristične akcije Palestincev proti Izraelu.

Temi boja proti terorizmu in bližnjem vzhodnega vprašanja sta

UMRL JE GIOVANNI LEONE

V ponedeljek, 12. t.m., so v Rimu pokopali z vsemi državnimi častmi bivšega predsednika republike Giovannija Leoneja. Star je bil 93 let in je edini predsednik italijanske republike, ki je odstopil pred potekom sedemletnega predsedniškega mandata. Za predsednika republike je bil izvoljen v decembru leta 1971, odstopil pa je sredi junija leta 1978, in sicer v enem najbolj kočljivih ter razburkanih zgodovinskih obdobjih italijanske republike. Tedaj je namreč postal žrtev rdečih brigad Aldo Moro.

bili sploh v centru pozornosti na zasedanju OZN. Arafat je v svojem govoru ponovil zahtevo po mednarodnih opazovalcih. Podprl je napore ZDA pri ureditvi načrta o dveh ločenih državah, ponovno je obtožil Izrael, da izvaja državni terorizem proti Palestincem.

Bush ml. pa je ves svoj govor osredotočil na klic k odgovornosti vseh, ki se borijo proti svetovnemu terorizmu. V ta okvir je moral nujno vključiti tudi bližnjem vzhodno vprašanje in se eksplicitno zavzel za njegovo čimprejšnjo rešitev. Bin Laden je namreč v svojih vojnih propagandnih izjavah in v izjavah svojega glasnika Aymana el-Zawahrija, ki jih je predvajala katarska televizijska postaja Al Jazira, neposredno povezal atentat 11. septembra z bojem za pravice Palestincev. Novinar revije Time Toni Karon ugotavlja, da se je Bush moral sprijazniti z dejstvom, da bodo arabske države njegove pozive h globalnemu boju proti terorizmu razumele na samosvoji način. Ameriški predsednik je poudaril, kako se morajo vse države članice OZN odslej načelno boriti proti vsaki vrsti terorizma, saj ni dopustno opravičiti smrti nedolžnih za doseganje katerekoli političnega cilja. Mnoge arabske države pa - obratno - opravičujejo terorizem skupin, kakršni sta Hamas ali Jihad, zaradi cilja, ki ga zasledujejo, to je zaradi uveljavljanja pravice Palestincev do lastne države in zaradi boja proti izraelski okupaciji Zahodnega brega in Gaze.

Dokler torej ZDA ne bodo s še močnejšim pritiskom na Palestince in Izraelce dosegle konkretne oživitve mirovnega procesa, bodo tudi pogledi na boj proti terorizmu v svetu ostali neenotni.

2

ČETREK, 15. NOVEMBRA 2001

SSK PISALA ZAVODU ISTAT

SSK je v torek pisala na deželni zavod ISTAT z zahtevo, naj se pri razdeljevanju dvojezičnih pol upošteva seznam 36 občin, v katerih je slovenska narodna skupnost zgodovinsko prisotna. S tem v zvezi so odgovorni pri slovenski stranki poslali v Trst tudi seznam s slovenskim in italijanskim toponimom občin goriške, tržaške in videmske pokrajine.

S 1. STRANI

KMALU PRED

FINIJEVA HIPOTEKA

Takšen naj bi bil zadnji dogovor med rimsko in zagrebško diplomacijo, za katerega pa nihče ne more zagotoviti, da se bo dosledno spoštoval. V ozadju so še nekatera nasprotovanja in pomisleki, zlasti na italijanski strani. Po eni strani je očitno, da bi zunanji minister Ruggiero rad čimprej zaključil dogovore s Hrvaško, po drugi strani pa temu odločno nasprotujejo organizacije beguncev, ki vidijo zadnjo oporo v prvaku NZ Finiju, ki jim je obljubil, da se bo do kraja boril za njihovo stvar. V ta namen je svojčas dosegel od Ruggiera, da bo od Slovenije in Hrvaške zahteval sprejem obveze, da bodo v denacionalizacijskih postopkih prišli v poštev tudi istrski optanti, ki so v Istri zapustili svoje premoženje. To je minister tudi storil, vendar tako Slovenija kot Hrvaška na omenjeno zahtevo nista pristali.

Sedaj se postavlja vprašanje, ali bo 23. t.m. prišlo do podpisa sporazuma o prijateljstvu in sodelovanju s Hrvaško. Ezulske

organizacije že obtožujejo Berlusconijsko vlado "izdajstva" in "kapitulacije". Kot že omenjeno, pa je posredovalno vlogo prevzel Fini, ki je kot podpredsednik vlade pisal Berlusconijski, naj spoštuje obvezo, dano 10. 11., da ničesar ne podpisuje s Hrvaško, preden se ne posvetuje z organizacijami ezulov. Srečanje z njim naj bi bilo 19. t.m.

Zadnja dogajanja na diplomatskem področju med Italijo in Hrvaško pozorno spremljajo tudi v Ljubljani, kajti vprašanje odškodnin za italijanske optante zadeva obe državi kot naslednici Osima in Rimskega dogovora iz l. 1983. Ko so novinarji pred dnevi vprašali zunanjega ministra Rupla, kako ocenjuje dogovarjanje med Rimom in Zagrebom, je dejal, da morajo besedam slediti dejanja. Če bo Italija sprejela od Zagreba odškodnine za premoženje optantov, bi po logiki morala to storiti tudi glede Slovenije, ki je na tem, da plača zadnji obrok svojega deleža 65 milijonov dolarjev ali 62% od celotne vsote 100 milijonov dolarjev, ki jih ni utegnila poravnati Jugoslavija. Hrvaška bi tako plačala 35 mil. dolarjev ali 38%.

S 1. STRANI

KVIRINAL

Kasneje so bili tudi stiki med nami in predsedniki Cossigo in Scalfarom. Zanimiv je še podatek o Cossigi in Slovencih. Ko je bil še malo prej kot predsednik senata, je v goriškem Avditoriju ob otvoritvi akademskega leta Zavoda združenega sveta v Devinu v slovenščini voščil božične praznike in novo leto.

Naj še spomnimo, v kolikor gre za Kvirinal, da je tu bila v osemdesetih letih sprejeta tudi slovenska delegacija ob obisku takratnega predsednika predsedstva Jugoslavije Cvijetina Mijatovića, ko so v središču Rima plapolale jugoslovanske zastave...

Vse to v razmislak in spomin ob izkušnjah slovenske manjšine v Italiji s palačo Kvirinala, ki že od začetka združene Italije simbolično predstavlja državo. Upamo zato, da bo sedanji poseg predsednika republike tudi lahko uvrščen v pozitivno zgodovinsko kroniko.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

ŽIVLJENJE TEČE DALJE

Ne glede na dogajanja v svetu teče življenje dalje. Vsak dan zahteva in ponuja svoje, treba je urejati stvari v svoji bližnji in daljni okolici. Kot manjšina smo v boju za odgovarjajoče upoštevanje pri popisu prebivalstva dosegli pomembno in obetajočo zmago. Prav gotovo bo navedeni uspeh velika spodbuda za prihodnost, saj se je med drugim pokazalo, kako vpliven je naš glas v trenutku, ko je doseženo potrebno notranje soglasje in ko pride do primerne strnjivosti delovanja. Slovenija ureja svoje odnose s Hrvaško, Evropa se pripravlja na veliki dan, ko bo v kar 12 državah uvedena skupna denarna enota. Življenje torej teče dalje, tukaj so delovne obveznosti, nakupovanje, časopisi, novice, otroci hodijo v šolo in na ta način stopajo v svoje tako dragoceno dozorevanje. Življenje teče dalje in prav je tako, kot je tudi prav, da razmišljamo o dramatičnih zapletih, ki so se že pričeli vojaško stopnjevat. Tudi če o njih ne želimo več kot toliko razmišljati, ker sploh ne gre za lahke stvari, pa nam zagotovo prihajajo na misel.

Življenje teče dalje, vojna pa medtem spreminja svet, v katerem živimo, to čutimo in tega se zavedamo. Zdi se nam nenavadno, da smo se tako rekoč čez noč znašli v povsem spremenjenih razmerah, ki jim v tem trenutku ne vidimo izhoda. Še bolj se nam zdi nenavadno, da smo se čez noč znašli na stališču, da so vsaj uradno za vojno praktično vsi, v bistvu neverjetno velika večina. Kot da nismo imeli možnosti izbire in kot da je zares enkrat čas miru in

drugič spet čas vojne. Kot da bi bila mir in vojna enakovredna in med njima ne bi bilo prepadne razlike.

Naše tovrstno vprašujoče doživljanje sedanjega stanja je v vsakem primeru utemeljeno, saj si vendar želimo najti poti, na katerih kraljuje mir, in nam niso pri srcu tiste, na katerih ukazuje vojna. Prav je, da iščemo poti miru, pomiritev, prav je, da odkrivamo razloge, zakaj je prišlo do vseh teh zaskrbljivih dogodkov in še bolj prav je, da želimo razloge zanje odpravljati. Kot prav nič ne more opravičiti septembrskega napada na New York in Washington, tako vendar ne moremo spregledati težavnih razmer v svetu, ki so pričele rojevati nasilje velikanskih razsežnosti. In znotraj tega pogleda je prav, da iščemo pot do miru, da torej razmišljamo, kakšen naj bo ali naj bi bil svet po tej najnovejši vojni in kako bomo vsi skupaj v njem živeli: po zakonih nasilja ali po zakonih miru? To je bistveno vprašanje, mimo katerega ni mogoče, v njegovi razsvetlitvi je rešitev in napredek človeka in vseh ljudi. In kadar kraljuje zgolj vojna, je za takšna razmišljanja vse premalo prostora, mi pa na vsak način želimo iskati mir. Kolikor bolj ga bomo iskali in mu utirali pot, toliko prej se bo vojna umaknila.

Medtem pa življenje teče dalje. Z vsemi svojimi obveznostmi, z nizanjem dneva za dnevom in zdi se, da nam daje popolno svobodo za vse tiste odločitve, s katerimi bi ga želeli oplemeniti in napraviti lepšega.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419

E-MAIL trst@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / SERGIJ PAHOR

PROBLEMI SE REŠUJEJO LE S SOGLASJEM MANJŠINE

IVAN ŽERJAL

Zavod Istat se je torej odločil tiskati slovenske popisne obrazce. Trenutno pa se ne ve, ali jih bo razmnožil po vsem teritoriju ali pa samo v nekaterih občinah. Kako komentirate to?

Istat je bil popolnoma nepripravljen na pojav slovenskih vprašalnih pol, ker se v preteklosti s tem vprašanjem preprosto ni ukvarjal. Do letošnjega leta naj bi namreč za slovenske vprašalnike skrbele prefekture. Zaplet je potemtakem bil neizogiben in zato je prav tako neizogibno, da zelo kritično gledamo na državo, ki na noben način in na nobeni ravni ne zna urediti odnosov z manjšino in njenimi pripadniki, ki so polnopravni državljani. Po toliko letih brezplodnega čakanja in osem mesecev potem, ko je stopil v veljavo naš zapščitni zakon, si upamo reči, da so ti zapleti hoteni. Kar zadeva Istat, se mi zdi, da bo slovenske obrazce ponudil vsem občinam na manjšinskem prostoru, čeprav ta še ni razmejen. Tako so nam vsaj zagotovili na omenjenem statističnem zavodu.

Prejšnji teden je bilo rečeno, da bodo slovenski obrazci razmnoženi v nekaj dneh. Ko človek sliši to, ima občutek, da so bili obrazci že pripravljene, a da jih niso hoteli razmnožiti. Kako si to razlagate? So nas hoteli preizkusiti?

Odnosi med državo in njenimi ustanovami na eni strani in manjšino na drugi še niso naravni in zato ne morejo biti urejeni. V mnogem so odvisni od dobre volje politikov, ki so trenutno na oblasti, ali celo od dobre volje funkcionarjev. Kolikor so nam na Istatu povedali, morajo slovenske vprašalnike še tiskati, zato ne mislim, da gre tu za zadrževanje že obstoječih obrazcev. Kar zadeva preizkušanje, se mi zdi, da smo vsi predmet preizkušanja, ki je načrtno v smislu "stisnimo jih, dokler ne bodo kričali". Tokrat smo začeli kričati na ravni občinskih uprav, krovnih organizacij, ustanov in strank, kon-

Naša skupnost doživlja v tem času zelo težaven trenutek. Ne gre samo za zaplete o popisu prebivalstva, ki so, kot kaže, hvala Bogu rešeni, ampak za celo vrsto drugih vprašanj. Pri tem izstopa očitno neizvajanje določil zaščitnega zakona s strani italijanske države oz. vladne koalicije, ki je prišla na oblast po volitvah 13. maja. Kako smo se Slovenci v Italiji znašli v tem položaju, kakšne protestne akcije nameravamo ukreniti, kako našo problematiko spremljajo drugje in, navsezadnje, kako se manjšina v tem položaju vseeno pripravlja na preustroj svoje organiziranosti? O vsem tem nam je odgovarjal predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor.

čno se je skupno predstavništvo odločilo za odločno gesto, ki je marsikoga presenetila in bi lahko privedla celo do razveljavitve popisa. Prepričan sem, da je naša množična akcija uspela prav zaradi množičnosti in odločnosti. Mislim, da bo - spriči napovedi, ki prihajajo iz političnih krogov - potrebno v bližnji prihodnosti speljati še vse več takih akcij, s katerimi bomo opozorili naše in na probleme, ki jih bo postavljalo uresničevanje zaščitnega zakona.

Kako so to akcijo spremljali drugod po Italiji? Ne mislim toliko na italijansko vsedrjavno javnost kolikor na odzive s strani predstavnikov raznih manjšin, ki živijo znotraj italijanske države.

Vprašanje popisa seveda ni glavni problem, ki zadeva manjšino, zato ni bilo pričakovati kakšnih posebnih odmevov ne v Italiji in niti ne v Evropi, pač pa so bili na to pozorni v Sloveniji, kjer so razumeli, da gre v bistvu za novo dejanje v zaostrovanju odnosov med državo in manjšino in so v tem smislu tudi ukrepali. Zato se mi zdi prav, da je ukrepala tudi slovenska diplomacija, ki je protestirala in zahtevala pojasnila.

Vprašanje popisnih obrazcev je bilo - upamo - rešeno, vendar ostaja še vrsta drugih problemov. Vzemimo le primer neizvajanja zaščitnega zakona in finančnih sredstev. Kaj po vašem mnenju botruje temu? Gre za točno določeno strategijo ali pa je le sad nepripravljenosti in nezrelosti oz. nevednosti vladajoče koalicije?

Vse je še odprto. Država se mora pač zavedati, da je bil sprejet zaščitni zakon, ki ga je treba uresničiti, ali vsaj začeti uresničevati. Te obveznosti se mora zavedati tudi vodilni politični razred, na katerega je padla odgovornost vladati državi. Vsekakor se mi zdi potrebno, da je treba odnose med državo in manjšino depolitizirati, to se pravi umakniti iz donosa navadnih strankarskih interesov in preprečiti, da bi prevladala logika ideološkega tekovanja in trenj, ki so s tem povezana. Tudi manjšina se mora vključiti v tako razmišljanje in se ne sme spustiti v iskanje preferenčnih odnosov s strankami. Poiskati mora sogovornika predvsem v vladi in vladnih institucijah. Upati je, da ga bo dobila v kratkem in da bo tako zagotovljen nek stalen kontakt. Najbolj naporno je vedno znova razlagati od začetka to neskončno zgodbo o nezadovoljstvu manjšine glede vseh problemov, s katerimi se srečuje, ki ostajajo odprti v nedogled. To neti nezaupanje in neskončni protesti samo povečujejo občutek nemoči in utrujenosti. Obenem nam seveda ta neodzivnost odgovornih krogov vzbuja in potrjuje sum, da so dobile prosto roko tiste sile, ki so od vedno bile sovražno razpoložene do manjšine. Tem - ni treba posebej poudarjati, katere so te sile in ti krogi - se ne zdi res, da nam lahko nemoteno povzročajo težave in to spretno izkoriščajo. Tistim, ki se zavedajo, da zmagati na volitvah, pomeni tudi prevzemati odgovornosti in reševati tudi nelahke probleme, pa ne more biti vseeno, kako se počuti manjšina v državi, saj navse-

zadnje predstavlja tudi pomemben dejavnik v odnosih s sosednimi državami in končno igra tudi določeno vlogo pri vzdrževanju mednarodnega ugleda države na splošno. Upajmo, da bodo te odgovornejše sile prevzele zadevo v svoje roke. Žal pa se pojavljajo celo med pripadniki manjšine ljudje, ki izkoriščajo svoja politična zaveznitva za sebične namene, ustvarjajo napačno sliko o manjšini in tako otežkočajo normalizacijo odnosov, ki edina lahko zagotavlja soglasno iskanje rešitev manjšinskih problemov. Brez soglasja pretežnega dela manjšine pa se ne more demokratično rešiti noben problem. To mora biti vsem jasno. Prav tako mora biti vsem jasno, da manjšina ne bo pristajala na vsiljene rešitve, ker take enostranske rešitve ničesar ne rešujejo, pač pa samo kvarijo odnose. Tega si nihče ne želi, niti tisti ne, ki so dopustili, da je prišlo do zapletov in zamud pri financiranju. Marsikomu je zdaj nerodno in mu bo še bolj, ko bo moral tako stanje opravičevati.

Če nadaljujemo, ni mogoče iti mimo dejstva, da že dalj časa ni bilo srečanj s predstavniki

krajevnih uprav, v prvi vrsti deželne uprave. SKGZ in SSO sta večkrat izrazila pripravljenost in nujno, da se je treba pogovarjati z institucijami, pa naj bo na oblasti kdorkoli. Kaže pa, da so se naenkrat vsi poskrili, kot da nas ne poznajo. Imate občutek, da je bil postavljen "gumijasti zid"? Kdaj ste se zadnjič srečali s predstavniki krajevnih uprav? Ste v teh dneh zaprosili za ponovno srečanje?

Da, "gumijasti zid" je prava prisodoba za odnose med manjšino in nevidnimi sogovorniki. Krovni stike iščeta in sta vedno pripravljena odzvati se kateremukoli vabilu na pogovore. V zadnjih mesecih smo imeli nekaj sestankov tudi na visoki ravni, toda bili so, ne rečem naključni, ampak bolj posledica neke trenutne stiske, ki je terjala takojšnje ukrepe. Ni se pa še zgodilo, da bi pred visokimi predstavniki deželne ustanove razgrnili vse naše probleme v vsem svojem obsegu, da bi postavili sogovornike pred njihove odgovornosti. Prosilimo smo za vrsto sestankov, zdaj čakamo.

Rečeno je bilo, da zadržanje italijanskih oblasti v zvezi z nespoštovanjem pravic manjšine predstavlja tudi izsiljevanje do Slovenije.

V čem naj bi bilo to izsiljevanje in kateri naj bi bil cilj?

Gotovo, da predstavlja manjšinska problematika tudi pomemben element v odnosih med sosednjima državama. Rim hoče po eni strani to minimizirati, češ da so ta vprašanja notranjepolitične narave. Pač mu je nerodno, ker ni znal še urediti odnosov s slovensko manjšino in je na slabšem, ker Ljubljana svoje obveznosti do italijanske manjšine v Istri spoštuje skoro st odstotno. Hotel pa bi zadovoljiti tudi istrske begunce, ali bolje, tiste najbolj skrajne elemente, ki bi radi spet poselili Istro. Begunci sami so v veliki večini primerov že zdavnaj naredili križ nad svojimi nepremičninami v Istri, vendar so ujeti v demagogijo svojih voditeljev, ki si s tem izsiljevanjem delajo politično in volilno doto. Zdaj kaže, da italijanska diplomacija noče več nasedati takim igram in namerava zadevo preprosto spregledati. To naj bi se zgodilo še na bližnjem sestanku srednjeevropske pobude v Trstu, kjer naj bi podpisali dogovor s Hrvaško. S Slovenijo pač ne bo moglo biti drugače.

STRAN 15

ŠKRBINA / SPOMIN NA PRIMORSKE PADALCE

NE SAMO OBŽALOVATI, AMPAK POISKATI KRIVCE

IVAN ŽERJAL

Burja, mraz in snežinke niso preprečili, da bi v petek, 9. novembra, v Škrbini na Krasu stekla že peta spominska svečanost za t.i. "primorskimi padalci", rodoljubi, ki so jih med drugo svetovno vojno zahodni zavezniki izvežbali za radiotelegrafiste, obveščevalce in saboterje ter jih s padali spustili na slovenska tla. Večina se jih je zatem pridružila partizanom, večidel pa jih je žal tragično končalo po končani vojni. Izginili so brez sledu kot žrtve ideoloških predsodkov in revolucionarnega nasilja takratnega komunističnega režima. Na pročelju rojstne hiše enega od teh padalcev, Milosa Adamiča, so postavili plošči v spomin na te primorske rodoljube, v zadnjih letih pa 11. novembra, na dan britanskih oboroženih sil, poteka komemoracija, za katero si je v prvi vrsti prizadeval bivši kapetan britanske tajne službe SOE (Special Operations Executive), v Trstu živeči časnikar John Earle, ki je skupaj z veteransko organi-

zacija Special Forces Club dal pobudo za to svečanost. Slednja se je kaj kmalu prišla in tako se je udeležujejo preživeli padalci, svojci padlih in pobitih ali še živih padalcev, nekdanji borci, veterani vojne za Slovenijo, britanski in ameriški veterani ter predstavniki držav Velike Britanije in Združenih držav Amerike.

Novost letošnje komemoracije, ki sta jo priredili občina Komen in vaška skupnost Škrbina, je bila maša v spomin na umrle za domovino, ki jo je v škrbinski cerkvi sv. Antona daroval komenski župnik Peter Černigoj. Med pridigo se je g. Černigoj spomnil teh rodoljubov, obenem pa tudi poudaril pomen vrednot, kot so pravičnost, sprava, dostojanstvo in iskrena skrb za domovino. Maši je sledila svečanost pred Adamičevo domačijo ob prisotnosti častne straže Slovenske vojske. Na svečanosti, ki jo je obogatil nastop domačih godbenikov in moške pevske skupine iz Mirna, so spregovorili komenski župan Uroš Slamič, kapetan John Earle, britanski veleposlanik v Slo-

veniji Hugh Mortimer, podpredsednik Zveze borcev Slovenije Tone Poljšak in preživeli padalec Ivo Božič. Poleg Earla, Mortimerja in Poljšaka, ki so poudarili pomen skupnega zaveznitva v borbi proti fašizmu in zglede padalcev, ter Božiča, ki je podčrtal primorski doprinos k protifašistični borbi in obsodil postavljanje spomenikov kolaborantom. Komenski župan je dejal: "Že tradicionalno nas vsako leto, letos je to že petič, združujejo spomin, zavest in zahvala na te ljudi, 18 primorskih rodoljubov, ki so jih Angleži med II. svetovno vojno spustili s padali v Slovenijo kot radiotelegrafske, diverzante in tolmače. Večinoma so se pridružili partizanom, da bi se borili za osvoboditev Primorske. In borili so se in zmagali. Zmaga pa je zanje pomenila smrt. V prvem povojnem času so izginili brez sledu, potem ko jih je aretirala OZna. Ali je šlo za napako, kot se danes naglašava? Ne. Šlo je za sistematični način delovanja takratne oblasti, okužene z bolesto ideologijo, ki je svojo spreverženost kazala v svoji zavestni zahrbtnosti. Zahrbtnost, ki se je danes ponovno prikazala na svet, v obliki mednarodnega terorizma. Če obojamo današnji mednarodni terorizem, moramo obsoditi tudi vsa povojna strahopetna dejanja takratne ob-

lasti. Namreč ni razlik med njima. Vse to počnejo v boju za prevlado neke spreveržene ideologije ali vere na strahopeten način, brez obrazov. Zato mora danes še toliko bolj izzveneti sporočilo, ki je mogoče še pred časom zgubljalo na aktualnosti, sporočilo - da se ti dogodki ne bi nikoli več ponovili. Ni dovolj samo odlikovati te tragične rodoljube; še pomembnejše je jasno obsoditi in se zavzeti za iskanje krivcev ter jih pripeljati pred roko pravice. Ne samo z malikovanjem in obžalovanjem dogodkov polpretekle zgodovine, ampak tudi z jasnim zavemanjem za resnično spravo našega naroda. Duše teh rodoljubov ne bodo našle miru, dokler bodo njihovi likvidatorji ostali brez obsodbe.

Naša država mora odločno storiti več za odkrivanje povojnih sramotnih grobišč in obsodbo dejanj in storilcev. To smo dolžni storiti zaradi žrtev pa tudi zaradi nas samih. Saj bomo samo s pravičnim odnosom do preteklosti lahko zgradili boljšo in pravičnejšo prihodnost. K temu nas razmišljanje nas vodi prav zgodovina teh ljudi, napisanih na spominski plošči. Zgodovine ne moremo neposluševati in dajati vse na isti imenovalec. K temu nas silijo te tragične žrtve, ki so svojo dodatno zavzetost in rodoljubnost do rodne gru-

de morali plačati s svojim življenjem. Plačali so jo zaradi objestnosti njihovih dotedanjih tovarišev. Danes pred ploščo stojimo ljudje z vseh strani in s tem izražamo svoje spomine na te tragične dogodke in s tem na simbolni ravni odpravljamo storjene napake. Tudi mi kažemo svojo veličino s tem priznanjem napak. Ta izraz naj bo res iskren in večern.

Ni kaj, jasne in tudi ostre besede, ki so verjetno vznemirile marsikoga (aplavz je bil namreč bolj skromen), ampak ki so verjetno naletele na morda tiho, a iskreno odobravanje svojecev pobitih in ljudi dobre volje. Ne moremo namreč v isti sapi počastiti primorske padalce in kritizirati raziskovanje o povojnih pobojih. Oblast, ki je odgovorna za povojno usodo tako padalcev kot drugih ljudi, ki niso soglašali ali bi ne utegnili soglašati z nastajajočim režimom - in tu ne gre za opravičevanje kolaboracije - je namreč ista. Zato bi se sporočilo svečanosti v Škrbini, izhajajoč predvsem iz besed župana Slamiča, lahko glasilo tako: ko bodo dokončno raziskani povojni poboji, okoliščine, ki so privedle do njih, in najdeni krivci, bomo - upajmo - prišli do dna tudi zgodbi o primorskih padalcih, ki bodo tako končno našli mir.

3

ČETRTEK,
15. NOVEMBRA
2001

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

33. NAVADNA NEDELJA

"In ozdravljenje prihaja na njegovih žarkih." (Mal 3, 20)

"Sodil bo svet s pravičnostjo." (Ps 98, 9)

"Naj v miru delajo in jedo svoj kruh." (2 Tes 3, 12)

"Vsi vas bodo sovražili zaradi mojega imena." (Lk 21, 17)

Veliki finale, ki nam ga mati Cerkev nudi za premišljevanje ob koncu cerkvenega leta, ni na prvi pogled nič kaj prijeten. Govori namreč o svetovni katastrofi, o apokalipsi, o smrti, o sovraštvu, o sodbi. Vendar konca vsega ne bo še tako kmalu (Lk 21, 9). To pa zbuja prej strah kot pa tolažbo. Je pa stvarno, saj se dogaja na tekočem traku.

Toda Jezus, ki je vse hudo že premagal (Jn 16, 33), čeprav ga čaka še smrt na križu, nas svari, opogumlja, spominja na pričevanje zanj, na vztrajnost do konca: "Se ne ustrašite, ... Jaz vam bom dal namreč zgovornost in modrost ... vsi vas bodo sovražili zaradi mojega imena, a še las z glave se vam ne bo izgubil. S svojo stanovitnostjo si boste pridobili svoje življenje" (Lk 21, 9.13.17.19; Jn 16, 33).

Na koncu vsega gorja se torej ne razodene smrt, marveč Božja moč, ljubezen, ki premaga in uniči smrt. Apokalipsa pomeni pravzaprav razodetje Boga. A zdaj sam Bog doživlja naš "dan, razžarjen kakor peč" (Mal 3, 19). Vzame ga nase, da nam lahko "vzide sonce pravičnosti" in da "ozdravljenje prihaja na njegovih žarkih" (Mal 3, 20). Saj se je zaradi tega učlovečil, stopil v Jordan za krst, da so ga namreč preplavile vode vseh naših grehov, groza naše smrti. Vse njegovo zemeljsko življenje je en sam boj proti poplavi krivičnosti nevere, proti posledicam človeške oholosti. Pretrpi ponižanje, da razodene ponižnost tja do križa. Pusti namreč, da se razviharijo nad njim vsi besji, ker nas, padle ljudi, dviga in rešuje, ozdravlja ter iz naše srede izganja hudobne duhove. Ni prišel, da bi svet sodil, ampak da bi se svet po njem rešil (Jn 3, 17; 8, 15 nss; 12, 47). Bog seveda sodi, toda s pravičnostjo. Psalmist ga kot takega opeva skupaj z vsem, z vso zemljo, morjem in podzemljem, z rekami in gorami (Ps 98, 4 nss).

Holandski prior v Camaldoli pri Frascati nam je pred leti razkazoval samostan in razlagal njihovo strogo meniško življenje v njem. Peljal nas je tudi v prostorno cerkev, kjer menihi, Kamaldolci, od katerih so bili nekateri z dvema ali celo več doktorati, sredi vsake noči koralno pojejo ali recitirajo psalme v čast skrivnostnemu Bogu. Menihi, duhovniki, ki imajo solidno teološko, filozofsko in biblično podlago, pol leta prebijejo v samostanu, pol leta pa predavajo po raznih univerzah po svetu. Poleg študija se posvečajo po svojih hiškah, kjer prenočujejo na trdih pogradih, tudi ročnemu delu, npr. mizarstvu. V vsem se sami preživljajo.

Tudi sv. Pavel piše v današnjem drugem berilu o preživljanju z garaškim delom (izdelavo je šotore) noč in dan, da: "Kdor noče delati, naj tudi ne je" (2 Tes 3, 10-12).

Vera v Boga, ki prihaja, zahteva namreč tako ali drugačno delo za Božje kraljestvo. Ni čakanje na Godota, marveč veselo pričakovanje konca prekletstva v tej solzni dolini. Saj bo konec vsega zemeljskega, tudi čudovitega templja v Jeruzalemu. Že prvi, Salomonov, je bil veličasten, ponos naroda. Toda tudi Herod se je potrudil, čeprav z drugačnim namenom, da je bil njegov tempelj blesteč. Zidal ga je deset let s 100.000 delavci in 1.000 duhovniki, ki so bili strokovno usposobljeni za zidarska dela v bolj svetih krajih templja. Delo je začel l. 20 pr. Kr. Toda dokončali so ga šele l. 64 po Kr. Tedaj sta bila tako Jezus kot Herod Veliki že mrtva za ta svet. Herod je umrl l. 4 pr. Kr. Toda že v l. 66-70, ko se je razbesnela rimsko-judovska vojna, so krasoto templja popolnoma uničili. Od njega je ostal le zid joka. Od Salomonovega pa samo spomin, za kar so poskrbeli Babilonci.

Vse, tudi najlepše, mine. A Jezus pravi, da ostane tempelj človeškega telesa ali cel človek, zgradba od Boga (Jn 2, 21; Mr 14, 58; Kol 2, 9; 1 Kor 3, 9. 16 nss- Vse po F.F., n.d., Lk, 689).

Na veke pa kraljuje le Kristus po vstajenju od mrtvih in kateri bodo njegovi ob njegovem prihodu (1 Kor 15, 23).

Ostalo je tudi vdomin dar, novčič, kot žarek Božje slave, ki je dala vse, kar je imela za življenje (Mr 12, 44; Lk 21, 4) (Vse po S.F., n.d., 689).

Ostalo bo tudi naše upanje, če se naslanja samo na Boga. Saj ne živimo več v strahu pred smrtjo (Heb 2, 15), odkar je Jezus vstal od mrtvih. Ker od tedaj dalje živi zgodovina rešenja, ako se spreobračamo k Bogu.

Vstaje, revolucije, vojne se iztekajo, gredo proti svojemu koncu. Kristjan pa uvidi na koncu cilj, začetek absolutne, nove bodočnosti. Neha se namreč vse, kar je proti Bogu in proti človeku. Pozabljene bodo strahote hudobnega duha in hudobnih ljudi. Zadoščeno bo žrtvam rimsko-judovske vojne v l. 66-70 po Kr., ko je padlo, po Jožefu Flaviju, 1.100.000 Judov, ki so jih Rimljani poklali ali križali, ter 97.000 ujetnikov, ki so postali sužnji; zadoščeno bo vsem žrtvam od Abela do konca sveta (prim. S.F., n.d., 692).

Božja sodba nas pa rešuje tudi posledic človeške sodbe, volje po uničenju in smrti, zato ker je sodba usmiljenja: "Bog je namreč vse vkljenil v neposlušnost, da bi vsem izkazal usmiljenje" (Rim 11, 32).

Ali ga bomo vredni tudi mi?

DOŽIVETA ZAHVALNA MAŠA TUDI NA TRGU SV. PETRA
PAPEŽ SE JE ODLOČNO ZAVZEL ZA BEGUNCE

JURIJ PALJK

V nedeljo, 11. t.m. je sveti oče med angelskim češčenjem spregovoril o izjemno težavnem položaju, v katerem živijo v svetu begunci in vsi tisti, ki so zaradi takih ali drugačnih razlogov prisiljeni bežati iz svoje domovine.

"Pomagati beguncem in izseljencem je dejanje pravičnosti, ki jim ga moramo storiti, in zato ne smemo misliti, da gre za dejanje naše duhovne dobrote!" je vzkliknil sveti oče Janez Pavel II. in tako jasno povedal, da kristjanu evangelij jasno narekuje, da mora pomagati bližnjemu, in to predvsem zato, "da ne bi bili tisti, ki so že potisnjeni na rob življenja, še bolj oškodovani, ker niso soudeleženi v današnjih procesih ekonomske globalizacije!" Papež Wojtyła je v svojem nagovoru pozval vse vladajoče in politike v svetu, naj se zavzemajo za take "zakone in politike, ki bodo ščitili begunce in izseljence."

Papež Janez Pavel II. je izkoristil priložnost sprejema članov

Mednarodne katoliške komisije za izseljence, da je spregovoril o novih množicah beguncev, ki te dni zaradi vojne zapuščajajo svoje domove v Afganistanu. Mednarodna katoliška komisija za izseljence bo te dni praznovala 50. obletnico ustanovitve in papež je v svojem nagovoru poudaril, "da je pojav migracij, izseljevanj v zadnjih letih doživel velike spremembe, a zato ni nič manj dramatičen kot nekoč, nasprotno, problem beguncev je vedno bolj pereč!"

"Sedaj je zares čas, da se v svetu vzpostavijo nove, široko-grudne in vedno bolj uspešne službe za pomoč potrebnim izseljencem in beguncem!" je svetu naročil papež, ki je vse prisotne in ves svet tudi opozoril na velike možnosti, ki jih ima na tem področju "ekumenska in medverska kooperacija, sodelovanje, ki bo imelo vedno večjo in pomembnejšo vlogo." Papež je čestital tudi združenju Migrantes, ki te dni prav tako praznuje 50-letnico ustanovitve. Krščansko združenje Migrantes pomaga izključno iz-

seljenim, razseljenim in beguncem, ki jih je v svetu vedno več, še posebno zato, ker se razlike med bogatim in revnim svetom iz dneva v dan večajo.

V nedeljo pa je sveti oče daroval zahvalno mašo in med pridigo poudaril, da kristjani v trenutku, "ko se Bogu zahvalujemo za dobroto, ki so nam jih dala polja, istočasno ne smemo pozabiti na sestre in brate v svetu, ki nimajo dovolj hrane, vode, domov in niti ne zdravstvene oskrbe".

"Še posebej gre moja misel v tem kočljivem trenutku za vso mednarodno skupnost k ljudem v Afganistanu, katerim je sedaj nujno in takoj potrebno pomagati z vsemi sredstvi! Gre za velik problem, ki se tiče vsega sveta, a nas istočasno tudi opozarja, da ne smemo pozabiti, kako tudi na drugih krajih sveta vladajo velikansko pomanjkanje in velikanske potrebe po najnujnejših sredstvih za preživetje!" je dejal sveti oče.

"Pred temi dejstvi ni dovolj, da se omejimo samo na izredne pogoje. Zavzemanje za pra-

vičnost nam nalaga resnično prenovo sloga našega življenja, še posebej v družbah, ki danes živijo v blagostanju, kot tudi to, da bi morali bolj pravično porazdeliti naravne vire in to tako v bogatih kot v revnih državah. Današnje izjemno velike neuravnoteženosti v svetu samo poglabljajo spore in ogrožajo na nevaren način Zemljo, ozračje, vode, ki jih je Bog zaupal v skrbstvo vsemu človeštvu!" je tudi dejal papež, ki je med zahvalno mašo tudi molil za vse ljudi na svetu, da bi imeli dovolj za dostojno življenje.

Sveti oče Janez Pavel II. si že triindvajset let, odkar je na čelu Cerkve, nenehno prizadeva, da bi ljudi v razvitem svetu prepričal, da je svet velik, a tudi o tem, da je v svetu ogromna večina prebivalstva, ki ne živi tako, kot živimo mi, ki smo deležni blagostanja, in bi bilo zato nujno v svetu potrebno vzpostaviti pravično ravnovesje, da bi bili vsi ljudje na svetu deležni dostojnega in človeka vrednega življenja.

ZAHVALNA NEDELJA NA GORIŠKEM

DAROVI PRED OLTARJEM

Prejšnjo nedeljo so v številnih slovenskih župnijah na Goriškem potekale doživete zahvalne maše. Gre za obred, ki ima globok pomen hvaležnosti Bogu za vse v letu prejete dobrote, hkrati je to pomembna tradicija, ki pomeni pomemben trenutek za rast skupnosti.

Veliko ljudi se je ob 10.30 zbralo v Štandreu; župnik Karlo Bolčina je po maši blagoslovil na trgu pred cerkvijo traktorje in vovoz. Nekaj pesmic je zapel tudi številni otroški zborček, ki sta ga pripravili Tiziana Zavadlav in Majda Paulin, nakar so se prisotni ustavili v prijetni družbi ob naloženih mizah (na sliki levo).

Tudi župnija Pevma-Oslavje-Štomer je praznovala na primeren način pod vodstvom župnika Vojka Makuca. Pel je tudi moški zbor Štomer, ki ga vodi Nadja Kovic. Tudi tu sta bila blagoslov traktorjev, vozov in kruha ter seveda zakuska.

ljena kruh in vino. Po večernicah je popoldne v cerkvi nastopila vokalno-instrumentalna skupina Nomos z lepim koncertom nabožnih pesmi.

Tudi v Sovodnjah je bil pravi vaški praznik, ko je verska skupnost priredila skupno z župnikom Marjanom Markežičem ob Kulturnem domu blagoslov voza, traktorjev, pridelkov in obloženih miz; lovci so prinesli celo srnjaka.

V Gabrjah so praznovali zahvalno nedeljo že 4. t.m. popoldne, ko je na družabnosti pel tudi zbor Skala. V Rupi je bila hvaležnica prejšnjo nedeljo ob 10. uri, zgodaj popoldne pa blagoslov voza v prostorih PD Rupa-Peč; povejmo, da so člani društva, kot je že tradicija, vse dobrine darovali sestram v Zavodu sv. Družine za potrebne.

Mašo na zahvalno nedeljo v Doberdolu je prejšnjo nedeljo ob 15. uri daroval g. Stanko Jerič ob domačem župniku. Peto

mače gospodinje.

Zahvalna nedelja je prav lepo uspeła tudi pri sv. Ivanu v Gorici, kjer so ljudje tudi tokrat napolnili cerkev; bilo je res veliko otrok. Ob župniku Cvetku Žbogarju je maševal p. Mirko Pelicon, ki je lepo in aktualizirano pridigal o ozdravljenih gobavcih. Letos je župnijski svet poskrbel za nekoliko neobičajne darove, ki so jih župljani, od najmlajših do najstarejših (otroci, starši, redovnica itd.), prinesli pod oltar (na sliki desno).

Objavljamo krajše besedilo člana župnijskega sveta Davida Bandellija, ki lepo ponazarja hvaležnost ne le za običajne sadove zemlje, ampak, simbolično, za vse to, kar vsak dan prejemamo, kjerkoli že smo, karkoli že delamo.

"Danes praznujemo dan, ko se ti, Gospod, zahvaljujemo za poseg Tvoje roke v naše življenje. Ti nam daješ, kar potrebujemo in kar te prosimo. Sadovi zemlje, ki so pred oltarjem, prikazujejo, da vse, kar je na zemlji, prihaja od Tebe. Človek je le dober ali slab obdelovalec tega, kar si Ti od vekov njemu namenil. Danes Ti v zahvalo darujemo naše vsakdanje delo, naše veselje in naše solze, naše trpljenje in radost. In v znamenje tega prinašamo na oltar najprej tvoje svete darove, Telo in Kri, ki so nam vedna zaveza s Tabo. Žlahntna sadova truda

V Števerjanu se je kljub neprijaznemu vremenu zbralo veliko ljudi; ob domačem župniku Antonu Lazarju je maševal msgr. Vinko Lapajne, eden stebrov škofijske gimnazije v Vipavi, ki je tudi lepo govoril. Po maši je bil običajni blagoslov traktorjev in avtomobilov; občestvo se je nato zbralo ob mizah, da bi skupno zaužilo blagoslov-

mašo je popestril cerkveni pevski zbor. Po obredu so vaščani izrazili čestitko mašniku ob njegovi zlati maši, nakar je g. Jerič blagoslovil vozila pred cerkvijo. Tam je sledilo praznovanje farnega zavetnika sv. Martina, nastopila je godba na pihala, navzoči so nazdravili na letošnje pridelke in se veselili ob dobrotah, ki so jih pripravile do-

človeških rok, kruh in vino, naj nas spominjata na žlahntnost vsega, kar nam daješ. Sveča, ki ti jo prinašamo, je znamenje luči vere in največjega daru - Ljubezni, ki ga človek izraža v svojem vsakdanu skozi skupno duhovništvo, ki mu je dano prek krsta. Prinaša jo družina, ki je luč prihodnosti. Radio, tehnološki izdelek, prinašamo v zahvalo za izreden dar raziskovanja, ki si ga dal človeku, da iz neznatnih in skrivnostnih elementov ustvari marsikaj koristnega. Žogo, najbolj priljubljeno igračo, prinaša otrok. Hvala za možnost sprostitve in za dar otroškosti, ki je v vseh nas, velikih in malih, edini način, s katerim lahko gledamo na Tvoje kraljestvo. Znanje je eden Tvojih najdragocenejših darov. Njegovo znamenje - knjigo - ti prinašamo v zahvalo za možnost učenja, s katerim se urimo v modrosti, ki je v današnjem svetu še kako potrebna. Tudi zgoščena, živo znamenje današnjega postmodernega časa, naj bo pred Teboj, Gospod. Naj nas spominja, da za vsem delom človeških rok, od najbolj garaškega do najbolj znanstvenega in umskega, v vsem, kar je na zemlji, živega in neživega, virtualnega in resničnega, se skriva Tvoja modrost, ki je nekoč ustvarila vse. In zato, Gospod, naj gre Tebi hvala. Za vse."

DD

MSGR. JAKOB UKMAR

Dalje bo zaslišalo večje število prič (teh naj bi bilo okoli 20), ki so msgr. Ukmarja osebno poznale in bile v stiku z njim, tako da se ustvari čimbolj popolna slika Ukmarjevega življenja in dela. Gradivo bo moral tudi overoviti notar. Če se bo postopek, ki bo, kot napovedujejo, vseka kor dolgotrajen in zapleten, pozitivno iztek, bomo Slovenci v Italiji dobili svojega prvega blaženega. Sicer pa je med našimi ljudmi že splošno sprejeto stališče, da je bil msgr. Jakob Ukmar svet mož. Ob njegovi smrti l. 1971 je bilo rečeno, da je umrl svetnik, še danes, se pravi 30 let po njegovi smrti, pa je na njegovem grobu vedno sveže cvetje.

Msgr. Jakob Ukmar se je rodil 13. julija 1878 na Opčinah, v duhovnika pa je bil posvečen leta 1901. Kot pomočnik in kaplan je služboval v Bazovici in Rojanu, od leta 1906 do 1910 je bil župnijski upravitelj Ricmanj, ravno v obdobju znamenite "ricmanjske afere", istočasno pa tudi kaplan pri Starem sv. Antonu. V naslednjih letih je bil tudi ravnatelj deškega konvikta in katehet na nemški gimnaziji v Trstu. Leta 1917 je na Dunaju doktoriral iz cerkvenega prava, v prvih letih po prvi svetovni vojni pa je vodil začasno tržaško bogoslovje, ki je delovalo v škofijski vili v Škednju, kjer je Ukmar tudi stanoval od leta 1919 do svoje smrti. V obdobju pred prvo svetovno vojno se je Ukmar javno udeleževal v krajevnem slovenskem katoliškem gibanju, pri čemer si je prizadeval, da bi v naše kraje prinesel zamisli, ki so se osnovala na ljubljanskih katoliških shodih.

Po prvi svetovni vojni je Ukmar, kot že rečeno, živel v škofijski vili v Škednju. Tam je ves čas pomagal pri slovenskem dušnem pastirstvu, medtem pa je od leta 1920 do 1936 urejal škofijski list *Folium dioecesanum*, ki je za časa njegovega vodenja izhajal v latinščini s slovenskimi, italijanskimi in hrvaškimi rubrikami. To je bilo najbolj črno obdobje za primorske Slovence, ki so se morali soočiti z nasilno raznarodovalno politiko fašističnega režima. Ukmar se je zavzemal za narodne pravice Slovencev v Cerkvu in v družbi. S tem v zvezi je zgodovinskega pomena

pridiga o krščanskem sožitju med narodi, ki jo je Ukmar imel v škedenjski cerkvi 31. maja 1931 ob sklepu šmarničnih pobožnosti. Za pravice Slovencev znotraj tržaške Cerkev si je prizadeval tudi po vojni. Leta 1947 je bil imenovan za apostolskega administratorja tistega dela tržaške škofije, ki je prišla pod jugoslovansko upravo. Istega leta je ob birmovanju v Lanišću doživel napad in bil hudo ranjen (mladi duhovnik Miro Bulešič pa je bil ubit), na montiranem procesu v Pazinu, ki je sledil tem dogodkom, pa je bil povrh še obsojen. Izkrivljeno poročanje o Ukmarjevem zadržanju na procesu (kar je slednji kasneje vsekakor le delno preklcal) je povzročilo, da mu je tedanji tržaško-koprski škof Santin odvzel vse funkcije v okviru škofijskih organov.

Sicer je Jakob Ukmar še naprej ostajal pomembna osebnost. Od leta 1940 do 1960 je bil član pokrajinskega cerkvenega sodišča v Benetkah, sodeloval pa je tudi pri pripravah na Drugi vatikanski koncil. V svojih predlogih in spomenicah se je dotikal zlasti vprašanja narodnosti in narodnih manjšin in tudi njegova zasluga je, da je ta problematika prodrla v koncilске in druge cerkvene dokumente ter v papeške okrožnice. Na področju filozofije je sledil nauku sv. Tomaža Akvinskega, na teološkem področju pa sta pomembni zlasti njegovi deli Mariologija (nauk o božji Materi, izšlo 1969) in Eshatologija (nauk o poslednjih rečeh, izšlo 1972). Vsekakor je bilo področje njegovih zanimanj zelo široko in je zajemalo npr. tudi biblicistiko in astronomijo. Še vedno je sodeloval s slovenskimi katoliškimi listi na Tržaškem in Goriškem in predaval. Ljudje pa so ga najbolj vzljubili kot pridigarja, voditelja duhovnih vaj in spovednika (tu veliko pove podatek, da je med leti 1905 in 1971 spovedal natanko 373.896 ljudi). Že leta 1909 je prejel papeževo odlikovanje Pro Ecclesia et Pontifice, leta 1970 pa častni doktorat Teološke fakultete v Ljubljani. Umril je v Škednju 2. novembra 1971, pogreba pa se je udeležila ogromna množica ljudi.

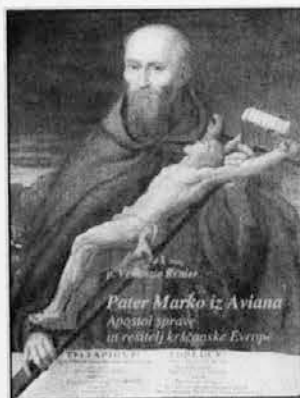
OB 370-LETNICI ROJSTVA P. MARKA IZ AVIANA

LEPA KNJIŽICA V SLOVENŠČINI

Meseca avgusta smo že pisali o slovesnosti, ki je potekala v okolici Aviana ob 10-letnici razglasitve junaške mere kreposti p. Marka iz Aviana. Tristodve leti po smrti tega velikega sina furlanske zemlje so se v krajih, kjer se je rodil, srečali predstavniki Italijanov, Furlanov, Avstrijcev in Slovencev v hvaležen spomin na človeka, ki ga zlasti danes ne smemo pozabiti, saj je veliko naredil ne samo za omenjene srednjeevropske narode, ampak sploh za vso zahodno civilizacijo. Spomnimo namreč, da je s svojo gorečo vero igral odločilno vlogo v boju evropskih vojsk proti Turkom 12. septembra 1683 blizu Dunaja.

Slovesna maša je bila 12. avgusta v svetišču Madonna del Monte v kraju Marsure pri Avianu; daroval jo je škof iz Linza Maximilian Aichern, ob njem so bili škof Concordie-Pordenona Ovidio Poletto, številni krajevni duhovniki in kapucini iz več samostanov. Poudarili so, da se postopek za beatifikacijo Božjega služabnika nadaljuje pod skrbnim vodstvom vicepostulatorja p. Venzanzia. Prisotni so bili zelo veseli pevskega nastopa zbora iz Vipavskega Križa, ki je predstavil naše lepe cerkvene pesmi in nekaj latinskih skladb Vinka Vodopivca. Pri večjezični maši, lepem pričevanju enotnosti tako različnih kultur v naših krajih, so Slovenci tudi prinesli darove na oltar v narodnih nošah.

Te dni pa poteka še 370 let od rojstva (in krsta) furlanskega kapucina, ki se je rodil v ugledni avianski družini Cristofori 17. novembra 1631. Ob tej priložnosti povejmo, da so nedavno izdali in predstavili slovenski prevod knjižice o življenju p. Marka iz Aviana, "apostola sprave in rešitelja krščanske Evrope". Knjižica, ki jo je v italijanski napisal p. Venzanzia Renier, v slovenski jezik pa sta jo prešla Avguštin Cijan in Štefan Kožuh, je že izšla v nemščini in madžarščini, sedaj imamo na razpolago tudi slovensko, ki je izšla v tisoč izvodih. Pomembno je, da v svojem jeziku spoznamo tega velikega človeka, ki je marsikaj

naredil tudi za naš narod. Med uvodnimi besedili knjižice, ki pripoveduje o življenju in delu svetega moža iz Aviana, je lepo pismo, ki ga je ob 300-letnici smrti p. Marka zapisal državni tajnik Sv. sedeža kard. Angelo Sodano; med drugim pravi: "To, kar je podedoval od svojega primka, je postalo zanj program: Marko 'Cristofori' je zanj dejansko pomenilo prehoditi pot svojega življenja kot ljubeči 'prinašalec Kristusa'. Pred verskimi in kulturnimi raznolikostmi, ki predstavljajo izziv za Evropo v njeni rasti v smer združevanja, p. Marko iz Aviana namenja današnjim in jutrišnjim Evropejcem sporočilo, ki je hkrati spodbuda in opomin. Kristjane poziva: ne odpovedujte se krščanskemu temelju Evrope! Gradite celino na tem trdnem temelju." To je namreč srž aktualnosti lika skromnega kapucina.

Za ta izid je vicepostulator nalašč napisal še dodatek o delovanju p. Marka v Ljubljani in Kopru. Navaja tudi kronike, ki so pisale, kako so v Ljubljani poslušalcem njegovih pridig "ure postale minute", kako so slepi spregledali, gluhi slišali. V Kopru pa je "naraščalo število spreobrnjenj in iskrenega kesanja"; v obalno mesto so z ladjami pripluli tudi številni Tržačani, med katerimi se je "razširilo izjemno spoštovanje" do čudodelnika.

Knjižico, ki jo krasijo tudi zanimivi fotografski posnetki in dokumenti, lahko dobite v kapucinskih samostanih po vsej Sloveniji, v Gorici in Trstu ter na Sveti gori.

DD

SVETNIK TEDNA

14. NOVEMBER

SILVESTER ČUK

NIKOLAJ TAVELIČ, MUČENEC

Slovenci še vedno čakamo, kdaj bosta naša dva svetniška kandidata, škofa Friderik Baraga in Anton Martin Slomšek dosegla čast oltarja. Hrvati pa že imajo svojega prvega svetnika, ki ga časti vsa katoliška Cerkev. 21. junija 1970 je namreč papež Pavel VI. v baziliki svetega Petra v Rimu slovesno razglasil za svetnika hrvaškega frančiškana Nikolaja Taveliča, ki je umrl kot mučenec v Jeruzalemu na današnji dan leta 1391. Za Cerkev na Hrvaškem je bila ta razglasitev pomemben dogodek. Za narod in deželo, ki jima uspe, da je kateri od njenih sinov ali hčera uvrščen v seznam svetnikov vesoljne Cerkev, pomeni to priznanje pred vsem svetom.

Nikolaj (hrvaško Nikola) Tavelič se je rodil v Šibeniku med letoma 1340 in 1350 kot sin ugledne plemiške družine. Že zgodaj se je navdušil za življenje po vzoru sv. Frančiška Asiškega, ker je imel pogosto priložnost srečevati se z njegovimi redovnimi sinovi - frančiškani. Prvi frančiškani so prišli v Dalmacijo in Bosno že leta 1221, pet let pred smrtjo sv. Frančiška Asiškega. Od leta 1321 so imeli svoj samostan tudi v Šibeniku, v Zadru pa so že leta 1260 imeli osrednji učni zavod svojega reda. Po vsej verjetnosti se je tam šolal tudi Nikolaj Tavelič.

Iz zgodovinskih virov zanesljivo vemo, da je Tavelič deloval kot dušni pastir v Bosni, kamor naj bi prišel leta 1379. V tem času je bila Bosna zanimivo in važno področje tako v cerkvenem kot političnem pogledu. Posebna skrb Cerkev tedaj so bili bosenski bogomili, krivoverci, ki so netili upor zoper vsako sveto in cerkveno oblast, obsojali so zakonsko življenje, zavračali rabo vseh materialnih sredstev, češ da izhajajo od hudiča. Zoper ta nauk je mogla uspešno nastopati samo miselnost, ki je izhajala iz ponižne ljubezni do ljudi in božjega stvarstva, miselnost, ki jo je oznanjal asiški ubozec. Zato je papež Benedikt XII. prosil frančiškane, naj gredo delovat med bosenske bogomile. Med številnimi gorečimi misijonarji in odličnimi pridigarji frančiškanskega reda je v Bosni okoli dvanajst let deloval tudi Nikolaj Tavelič. Bosenski frančiškanski vikariat je imel sredi 15. stoletja nad 60 samostanov s 700 redovniki, ki so svoje delo uspešno nadaljevali tudi po turški zasedbi Bosne po letu 1480.

Nikolaj Tavelič je leta 1391 zapustil Bosno in odšel v Sveto deželo - Palestino. Po neuspelih križarskih vojnah so bili namreč frančiškani od leta 1342 službeni "varuhi" Svete dežele, za kar jih je postavil papež Klemen VI in ta naslov imajo še danes. To "varuštvo" je od vsega začetka imelo mednarodni značaj in v tej ustanovi so zastopani frančiškani vseh narodnosti. Tavelič je s tovariši delal v gostišču za romarje in pri Božjem grobu. Ob premišljevanju Kristusovega trpljenja in ob zgledu sv. Frančiška Asiškega, ki je oznanjal evangelij pred egiptovskim sultanom, je tudi Nikolaj z nekaterimi sobratih hotel spreobrniti h krščanstvu jeruzalemskega voditelja Saracenov, muslimanskih Arabcev. Toda njihov poskus je propadel: muslimane so samo razjezili. Voditelj Saracenov je ukazal Nikolaja ter njegove sobrate italijanskega patra Štefana in francoska patra Deodata in Petra vreči v ječo, kjer so jih bicali in z drugimi mukami hoteli pripraviti do tega, da se odpovejo svoji veri. 14. novembra 1391 je prišel vojaški poveljnik iz Gaze; ko so redovniki javno izpovedali svojo pripravljenost umreti za Kristusa, je množica planila nanje in jih razsekala z meči. Poročilo o njihovem mučenstvu so podpisale mnoge zanesljive priče. Papež Leon XIII. jih je leta 1889 razglasil za blažene, Pavel VI. pa je leta 1970 uslišal dolgoletne prošnje vernih Hrvatov in je Nikolaja Taveliča uvrstil med svetnike.

MAŠA ZA POK. G. ALOJZA KOCJANČIČA

V nedeljo, 18. novembra, bo ob 10. uri v župni cerkvi v Klanecu spominska maša ob 10. obletnici smrti duhovnika in pesnika Alojza Kocjančiča, ki jo bo daroval koprski škof, msgr. Metod Pirih. Priložnostni govor bo imela prof. Marija Česčut.

SVETOVNI DAN MLADIH 2002 V TORONTU

Goriška nadškofija se pripravljala na Svetovni dan mladih (SDM), ki bo v Torontu (Kanada) od 18. do 28. julija 2002. Podrobno poročilo s številnimi informacijami lahko dobite v številki Novega glasa z datumom 17. oktobra 2001. Vsekakor bomo o morebitnih spremembah ali novostih glede SDM še poročali.

Vse informacije dobite pri patru Mirku Peliconu DJ, ulica Nizza 36, 34170 Gorica, prenosni telefonček številka 340 7104932, naslov elektronske pošte: pelicon@email.si.

V LJUBLJANI ZASEBNI KATOLIŠKI VRTEC

V Ljubljani bodo sestre iz reda uršulink obnovile vzgojno

dejavnost z odprtjem prvega zasebnega katoliškega otroškega vrtca. Deloval bo v prostorih, ki so bili temu redu vrnjeni z denacionalizacijo. Prve otroke so začele uvajati v tem mesecu, spomladi pa bodo sestre uršulinke sprejele 38 malčkov od tretjega leta starosti do vstopa v osnovno šolo. Vzgajale jih bodo v duhu krščanskih vrednot in po t.i. vzgojni metodi Montessori.

RADIO OGNJIŠČE: NAPOVED

Regionalni primorski program iz koprškega studia se začne vsak dan ob 16. uri. Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem.

Vsak ponedeljek je ob 16. uri tedenska informativna oddaja *Primorskih minus sedem*, ob 17. uri pa hudomušna glosa, ki jo pripravljajo Jurij Paljk. Sledi aktualna anketa.

Radio Ognjišče lahko poslušate na ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

SODOBNO IN TEHTNO O BOGU

ANTROPOLOŠKA IN TEOLOŠKA IZHODIŠČA KRŠČANSKE VERE IN DUHOVNOSTI (6)

ZVONE ŠTRUBELJ

KAJ OD TEGA SE ŽE URESNIČUJE ZNOTRAJ KRŠČANSTVA IN CERKVE?

Ekumenski in interreligiozni, medverski dialog. Ta je v polnem teku. Živimo v svetu pluralizma kultur in pluralizma religij. Kolikor stvari poznam, moram reči, da se o tem veliko piše, študira, organizira. To področje se bo zaradi vse večje globalizacije močno razcvetelo. Velika odlika katoliške Cerkev je v njeni dialoški odprtosti prav na tem področju, kjer smo si verniki vseh religij kot bratje in se-

stre na poti k božji skrivnosti.

Dialektika med procesom regionalizacije in globalizacije, ki je danes že planetaren pojav, prinaša tudi v Cerkev popolnoma nove dimenzije, predvsem potrebo po regionalni inkulturaciji vere, teologije in prakse, v različnih geografskih in kulturnozgodovinskih področjih.

Evropa je stara, to vsi občutimo preko številnih bolečih pojavov naše zahodne civilizacije: od demografskega padca do maksimalno zredčenih vrst vernikov v cerkvi, do pogubnega porabništva, dušenja med odpadki in velikih evropskih

mestih, onesnaženega zraka in tako naprej. Še in še bi lahko naštevali. Toda naša Cerkev je katoliška, kar pomeni univerzalna. In v tej naši "globalni vasi", v svetu, kjer z informativno, internet mrežo v nekaj sekundah prideš v Ameriko, Kanado, Avstralijo, Afriko, Južno Ameriko, so se stvari hitro zasukale drugače. Evropa, ta stara gospa, sključeno, vendar z velikim upanjem, gleda v tiste predele sveta, kjer je še veliko mladosti. Tako tudi Cerkev. Leta 150 je neki krščanski avtor napisal delo z imenom Pastir iz Hermasa. V njem je prikazal Cerkev kot staro damo, tako staro kot svet. Vendar glej, vsake toliko se pomladi. Pomlaja jo svetost njenih udov, to je članov Cerkev, ki na tem ali onem koncu sveta zaživijo Kristusovega duha. Preroška vizija za tretje tisočletje.

Lepa podoba zato, kar se dogaja danes in se bo, v to sem prepričan, dogajalo v novem, 21. stoletju. Gre za neverjeten premik, ki se ga morda še ne zavedamo. Tradicionalni evropski duhovni monopol je že skoraj polpreteklost. Tako kot je padec kolonializma in imperializma spremenil zemljevid sveta, tako smo danes pred novo podobo sveta, tudi pred novim geografskim zemljevidom Cerkev.

(Zanimiva je pri tem nova sestava kardinalskega zbora, ki bo volil papeža. Številčno najmočnejši so Južnoameričani, na drugem mestu Italijani (jih je še vedno preveč?), na tretjem, kar s sedmimi kardinali, so Nemci. Vsekakor je med 135 kardinali, ki bodo volili papeža, vseeno še 65, skoraj polovica, kardinalov iz stare celine.)

DALJE

5

ČETRTEK,
15. NOVEMBRA
2001

SCGV EMIL KOMEL / PRVO SREČANJE Z GLASBO 2001-2002

TRETJA ŠTEVILKA PASTIRČKA

BLEŠČEČ NASTOP SLOVENSKEGA OKTETA V GORICI

JOŽE ŠTUCIN

Goriško občinstvo je v soboto, 10. novembra, do zadnjega koticika napolnilo veliko dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž. Razlog? Nastop pomlajenega Slovenskega okteta, pevskega ansambla, ki že pol stoletja navdušuje ljubitelje zbornega petja širom sveta. Organizatorji prijetnih in vseodmevnejših Srečanj z glasbo so z uvodnim koncertom nove sezone vsekakor imeli srečno roko. Pevska kultura je na Goriškem visoko cenjena že od nekdaj, mnogi poslušalci v dvorani pa so lahko ob petju Slovenskega okteta dokaj strokovno in iz lastnih izkušenj izhajajoč preverjali kakovost izvajanja. Petje ima široko zaledje, zato je bil tudi koncertni program slovenskih narodnih, ponarodnih in umetnih pesmi izbran nad vse premisslano. Pravezprav v standardni maniri zborovske tradicije, ki je na našem področju vedno "stavila" tudi na narodnostno zavest in slovenskost. Vse pesmi, brez izjeme, so bile poslušalcem dobro poznane - ob kakšni drugi priložnosti bi pevec marsikdo "priskočil na pomoč" - kar seveda v trenutku omogoči prvovrstno komunikacijo, čustveno vez, ki pomaga

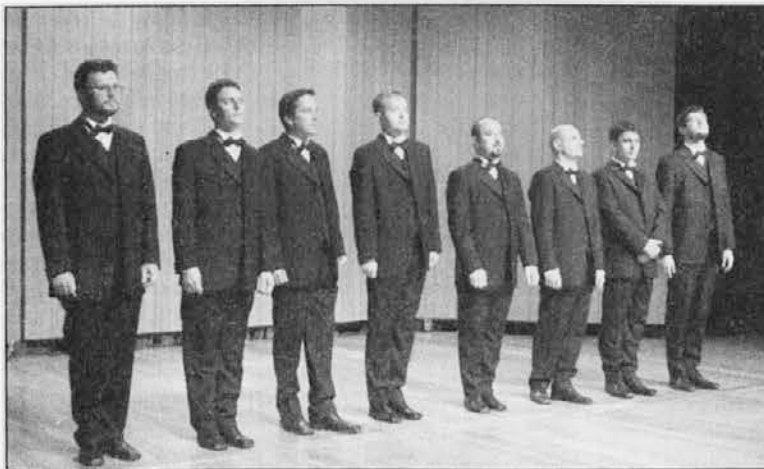

FOTO BUMBACA

oobojim. Poslušalci so sproščeni in uživajo, pevci pa se hitro "ugrejejo" in pojejo z zanosom in iz srca. Mogoče se zdi tale opis nekoliko patetičen, pretirano vznesen, a dejstvo je, da ima petje na poslušalca lahko magični učinek. Posebno v okolju, kjer je bilo vedno tudi izraz narodnostne pripadnosti in ekskluzivno orožje v boju za ohranitev svojega nacionalnega bistva. Kakorkoli se sliši čudno, in v modernem svetu skorajda anahronistično, so vsa temeljna občutja

ogroženosti in stisk še vedno prisotna. Vsaj latentno in pod nenehnim vtisom, da se enkrat uresniči program "nasprotne strani", ki hrepeni po popolni dominaciji in narodnosti "čistosti" miljeja. Kultura ima tu še vedno pomembno vlogo, da združuje, ohranja enotno zavest, beleži mejnike rasti in zmanjšuje nevarnost pozabe (pravzaprav pozebe) lastnih korenin. Silvan Kerševan, ravnatelj SCGV Emil Komel in glavni organizator glasbenega cikla Srečanja z glasbo, ki bo

tudi v nadaljevanju precej pevsko obarvan, je v koncertnem listu lepo izrazil zgornje misli, ko je zapisal, da je bil vsak prihod Slovenskega okteta v naše mesto praznik za vse ljubitelje petja, pa tudi za vse, ki smo v srcu gojili narodno zavest v ne vedno vzpodbudnem okolju. Ob njegovem petju so se sprožile vse tiste čustvene vzmeti, ki so povezovala in dajale novega kisika.

V novem Slovenskem oktetu, ki je brez dvoma na najboljši poti, da postane spet "dobri stari Slovenski oktet" (za nepoučene - na Goriškem jih zagotovo ni - povejmo, da se je pred nekaj leti sestav popolnoma pomladil in da je nova ekipa po začetnih krizah in težavah že vzpostavila zanesljivo ravnotežje med izrazom in vsebino) sodelujejo sami nadarjeni pevci, med katerimi jih je večina tudi profesionalno povezanih z glasbo. Pod zanesljivim umetniškim vodstvom dr. Mirka Cudermana, profesorja zborovske literature in dirigranja na Akademiji za glasbo v Ljubljani, so svoje delo zastavili nad vse odločno (in odlično), tako na ravni ohranjanja duha čitalniške tradicije kot tudi na zahtevnejšem nivoju visoke umetnosti.

RAZNOLIKI PRISPEVKI IN PRESENEČENJE

Mrki november je z burjo in dežjem privihral tudi k nam, toda njegovo sivo lice so Pastirčkovi prijatelji s svojimi živopisnimi risbicami obarvali v tople barve. Izšla je namreč tretja, novembrska številka najljubše zamejske otroške revije, v kateri so šolarji iz Sv. Križa pri Trstu, Zgonika, z Repentabra, iz Pevme, Doberdoba, Števerjana in posamezni učenci s Plešivega s pisnimi prispevki o sebi, dobrih delih, spominih na počitnice... pa še Tina iz Dornberka z duhovito pesmico Nori svet napolnilo osem središčnih strani, posvečenih Pastirčkovi pošti, ki jih krasi kar 21 risbic z najrazličnejšimi vsebinami v raznih tehnikah. Pastirček je pisemno izredno vesel, saj vsak mesec izbere med marljivimi pisici časnikarja meseca. Častni naslov z izkaznico je tokrat prejela Tina Ravbar, tretješolka OŠ A. Gradnik z Repentabra, za spis *Prijateljstvo*. Iskrene čestitke! Vsi pridni risarji bodo lahko spet vzeli v roke barvice in pobarvali po lastnih vzgibih Pastirčkove črno bele risbice in s tem dali svojski pečat novembrski številki, v kateri je prva misel splavala k našim pokojnim s pesmijo *Na božji njivi* Zore Saksida. Na druge v večnosti se navezuje tudi prispevek Karmen Smodiš. Ostali literarni utrinki so kot ponavadi zelo pestri. Malčki bodo v rubriki Danile Komjanc

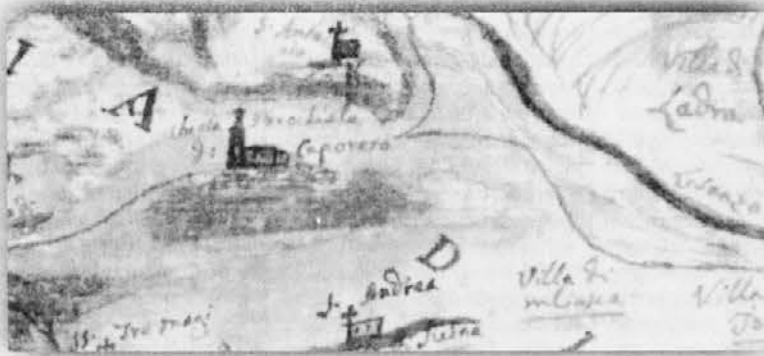
IZID TOPOGRAFIJE PREDJOŽEFINSKIH ŽUPNIJ NA PRIMORSKEM

TEHTEN PRISPEVEK K ZGODOVINOPISJU

MARKO VUK

Na nedavni predstavitvi novejših publikacij Goriškega muzeja v Novi Gorici, o kateri je Novi glas že kratko poročal, je bil govor tudi o zelo pomembni knjigi, ki jo je napisal umetnostni zgodovinar dr. Janez Höfler, redni univerzitetni profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Knjiga je zelo specifične vsebine in je zato tudi njen naslov razmeroma dolg: *Gradivo za historično topografijo predjožefinskih župnij na Slovenskem. Primorska: Oglejski patriarhat / Goriška nadškofija / Tržaška škofija*. Izšla je letos v Novi Gorici, natisnila jo je tiskarna Grafika - M, šteje pa 208 strani. Prikupno opremo, ki je dostojna za pomenljivo vsebino, je izdelal akademski slikar Silvester Fakuč.

Avtor knjige je v umetnostnozgodovinski znanosti na Slovenskem znan predvsem kot preučevalec srednjeveškega stenskega slikarstva, že vrsto let pa se ukvarja tudi z arhivskimi raziskavami, koristnimi tudi za umetnostno zgodovino, saj nam pomagajo razjasnjevati uganke glede različnih datacij. Večdesetletne arhivske raziskave pa so pri dr. Höflerju pripeljale do tiste stopnje, ko je možna sinteza glede določenega vprašanja, v pričujočem primeru glede nastanka in razvoja pražupnij na ozemlju Primorske, kar je nedvomno snov, zanimiva tako za zgodovinarje, arheologe, kulturne in cerkvene zgodovinarje. Mesto Oglej, ob nastanku pomembna rimska naselbina, v kasnejši dobi pa sedež starodavnega oglejskega patriarhata, je zamikal mnoge slovenske pisce in znanstvenike, ki so z različnih vidikov obdelali vpliv tega cerkvenega središča tudi na slovenskem ozemlju, tokrat pa smo prvič dobili v slovenskem jeziku sistematično to-

pografijo predjožefinskih pražupnij na slovenskem zahodu.

Pražupnije, to so tiste najstarejše župnije, na Primorskem na področju oglejskega patriarhata, katerih prva in najstarejša organiziranost se je ustalila v čas po letu 955, ko je cesar Oton I. premagal Madžare in je ta razdelitev bolj ali manj nespremenjena veljala še dolga stoletja. Höflerjeva knjiga je naslovljena kot topografija, krajevni popis, temu ustreza je tudi njena zgradba, saj uvodni študiji v slovensčini in italijanskem prevodu sledi podroben popis uporabljenih arhivskih virov in literature, pri čemer je vidno, da se je pisec posluževal tudi izvornih podatkov, najdenih v različnih državnih in cerkvenih arhivih doma in v tujini. Upošteval je obsežen del slovenskega etničnega ozemlja na zahodu, ki je v srednjem veku v cerkvenem pogledu sodilo pod tolminski arhidiaconat, Goriška Brda s Kanalom in okolico so takrat bila tesno povezana z rožaskim samostanom, Gorica in okolica pa je sodila pod spodnjeoglejski (goriški) arhidiaconat; v to poglavje je avtor uvrstil tudi Vipavo in Devin. Drugi del Höflerjeve topografije pa obsega slovenski del tržaške škofije, v grobem ozemlje Pivke, Vremske doline, dela Istre in okolice Trsta. Dobro bi bilo, ko

bi v morebitnem nadaljevanju tega zgodovinskega dela vključila tudi ozemlje v zamejstvu.

Bistveni del pričujoče knjige je poleg uvodne študije seveda sistematični topografski popis župnij, ležečih na prej omenjenem ozemlju, ki je zastavljen po enotni shemi: v prvi točki je naveden ozemeljski opis posamične župnije po pripadajočih krajih, druga točka navaja prvo omembo kraja s sedežem župnije, pod tretjo točko pa najdemo prvo omembo župnijske cerkve z arhivskimi podatki v zvezi s stavbo zgodovino, oltarji oz. bratovščina in beneficiji, obstajajočimi že v srednjem veku. Pod četrto točko je naveden kratek oris zgodovine župnije, pod peto točko so orisane kanonične pravice, pod šesto in sedmo točko pa sledita oštevilčena popisa podružnic in kapel. Osmo točko navaja morebitne samostane v mejah župnije.

Že iz te kratke vsebinske oznake lahko prepoznamo izjemen pomen te publikacije, ki jo lahko uvrščamo med najtehtnejše knjižne dosežke, do katerih je prišlo v okviru letošnjega praznovanja 1000-letnice prve omembe Gorice in Solkana oz. Goriške. Gre za znanstveno izdajo izrazito uporabnega značaja, ki jo lahko vzporejamo s pomembnimi izdajami zgodovinskih

virov, kot sta jih v slovenskem zgodovinsko pisju prispevala npr. Franc in Milko Kos, iz zadnjih let (1994) pa moramo seveda omeniti objavo vizitacij Karla Mihaela Attemsa v obdobju 1750 - 1759, ki sta jo pripravila za tisk Franc Kralj in Luigi Tavano. V tem in podobnih primerih ne gre za običajno zgodovinsko literaturo, marveč za tehtne priložnosti, ki so pri vseh narodnih nujen temelj poglobljenih raziskav in v veliko pomoč humanističnim znanstvenikom in raziskovalcem različnih vrst. Posebna zasluga te knjige je, da ne upošteva samo tiste cerkvene stavbe, ki še stojijo, marveč tudi tiste, ki so bile v kasnejših dobah porušene ali opuščene, tako da se nam ob prebiranju topografskih podatkov pred nami zarisuje drugačna, številčno mnogo bogatejša podoba cerkvene stavbne dediščine v daljni preteklosti, zlasti še pred ukinjanjem svetišč pod cesarjem Jožefom II. Höflerjevi izsledki pa pomenijo tudi odlično pomagalo pri razumevanju sedanje podobe župnijske ureditve, ki je precej drugačna in so se sedanje župnije v veliki meri razvile iz nekdanjih podružnic oz. kaplanij.

Ko si ogledujemo in vsaj bežno prebiramo množico drobnih zgodovinskih podatkov v knjigi, ki kot celota sestavljajo bogat mozaik, pa si zastavljamo še drugačna vprašanja, npr. o tem, kakšen je bil nekdanji okras oz. oprema cerkva, kolikokrat so jih prezidali, kako je potekalo življenje v naštetih župnijah, zlasti še na cerkvenem področju, kakšen je bil ozemeljski obseg obravnavanih župnij oz. poseljenost našega ozemlja, kako so se prepletali kulturni, stilni in etnični tokovi itd. Na mnoga od teh vprašanj knjiga odgovarja, nekatera so potrebna še dodatnih razjasnitev, vsekakor pa ostaja dejstvo, da je bil izid te knjige naravnost nujna in je zato želeli, da bi podobne popise dobile tudi druge slovenske pokrajine. Avtor knjige pa, ki ga poznamo kot zavzetega in temeljitega raziskovalca, nedvomno zagotavlja zanesljivost in trajnost te zgodovinske publikacije.

Slovenske pripovedi našli Ježka Jančka s tremi grofičicami in ga dopolnili ter pomagali ježku, da bo došel do sladkega sadja. Z novembrsko močo se poigrava Vojan T. Arhar v onomatopejski pesmici *Kaplje*. Mariza Perat pripoveduje o mucu Bucu Bucu, ki je kanarček Pikiju pokazal svoje plemenito srce. O čem je sanjal Stanko, bodo bralci izvedeli iz zgodbe *ŠKIS Zore Saksida*, kako se je godilo lisici in volku pa iz poučnih rim *Zlate Volarič*. V ponvi *SuperkuharHarja* vabljivo diši jesenska jed: gobce z jajci, ki jih bodo večji otroci kar sami pripravili. V Packovi jezikovni godlji je vse polno "nogometnih" spak; marljive glavoce jih bodo z veseljem popravile. V povsem jim bo športna stran prejšnje številke Pastirčka, ki je obravnavala izraze pri nogometu, tokratna pa je namenjena odbojarskemu izrazju. Pozorni gledalški navdušenci bodo z lahkoto odgovorili na vprašanja o predstavi *Janko in Metka*, ki so si jo ogledali meseca oktobra. Čakajo jih nagrade. V rubriki *Ali nas poznaš* so pod drobnogledom vrečarji, *Na knjižni polici* pa zanimiva knjiga *Poišči in spoznaj me*. Med pesmicami, ki ne smejo toniti v pozabo, je Polje, kdo bo tebe ljubil. Da bodo vsi učbeniki in berila stali v vrsti "kot hiše v Trsti", je poskrbela delavna Pika z iznajdljivimi oporniki za knjige. V Pastirčku je še veliko zabavnih in poučnih prispevkov. Za konec naj razkrijemo presenečenje: morda bodo okrog sv. Miklavža že zagledale beli dan nove pesmarica, kaseta in zgoščenka *Eno si zapojmo ali pa vse*, ki jih s soncem v naročju iskreno ponuja v pogled in poslušanje vsem svojim prijateljem zvesti Pastirček.

RAZSTAVA OB 50-LETNICI PODJETJA CREMCAFFE'

ZEMLJA, OGENJ... & KAVA

IVAN ŽERJAL

Od torika, 13. novembra, pa vse do 13. decembra, so v prostorih palače Costanzi v Trstu na ogled dragoceni porcelanasti izdelki iz zbirke priznane tržaške družbe Cremcaffe. Pobuda, ki nosi naslov Zemlja, ogenj... & kava, se uokvirja v praznovanje 50-letnice te družbe, ki deluje na področju trgovine s kavo od leta 1951 in ki jo vodi slovenska podjetniška družina Lokar. Po besedah prirediteljev - družbe Cremcaffe ter odborništa za kulturo občine Trst - pa gre tudi za prvo tovrstno razstavo v Trstu. Naše mesto, kakor sicer tudi italijanski prostor, ne blesti preveč po zanimanju za umetniški porcelan oz. po njegovem zbiranju, tako da razstava v palači Costanzi predstavlja svojevrstno novost za tržaški kulturni prostor.

Razstava je sad zbirateljske žilice predsednika družbe dr. Vanje Lokarja. Kot sam pravi, se mu je ta porodila čisto slučajno, ko je svojčas pospremil soprogo v nekdanjo tržaško trgovino Weiss, da bi kupila posodo. V naslednjih letih pa je svoja potovanja po Evropi in svetu izkoristil tudi zato, da bi poiskal lepe in kakovostne porcelanaste izdelke. Na razstavi v palači Costanzi je tako na ogled približno 150 eksponatov iz 18. in 19. stoletja, med katerimi gre beležiti tudi prave redkosti. Gre v glavnem za skodelice, krožničke ter posode za kavo, mleko in slad-

kor - se pravi za posode, tesno povezane z uživanjem kave - ki so izšle iz peči najbolj znanih evropskih in italijanskih delavnic oz. tovarn (Meissen, Du Paquier, Sèvres, Vezi, Vinovo, Bassano, Cozzi, Ginori Capodimonte idr.). Opozoriti velja, da gre za umetnost in tehniko, ki sta se razvili v Evropi: sprva so porcelanaste izdelke uvažali z Vzhoda, kjer pa so skrbno varovali skrivnost proizvodne tehnike. Razstava, ki jo je grafično oblikoval Studio Link, je zasnovana kronološko, tako ima gledalec možnost slediti razvoju sloga. Med najbolj dragocenimi eksponati velja omeniti izdelke delavnice Capodimonte. Delavnico je v 18. stoletju ustanovil neapeljski kralj Karel Burbonski, delovala pa je do leta 1759: takrat je namreč kralj Karel "zamenjal" prestol; iz Neaplja se je preselil v Madrid in postal španski kralj z imenom Karel III., s seboj pa je vzel vse strokovnjake in delavce, ki so oblikovali porcelan. Tako so izdelki, ki so bili izdelani do tistega leta, izredno dragoceni, saj so "pravi" Capodimontej, pa čeprav je pozneje v Italiji vseeno še obstajala znamka Ginori Capodimonte.

Razstavo *Zemlja, ogenj... & kava* so pripravili Cristina Cupin, Vanja Lokar, Claudio H. Martelli, Gianni Pistrini, Fabrizio Polojaz, Valeria Tiepolo in Marino Zambon. Odprta bo, kot že rečeno, do 13. decembra vsak dan od 10. do 13. ter od 17. do 20. ure. Vstop je prost.

O TEŽAVNIH ČASIH NA PRIMORSKEM

VIKTOR MIKLAVČIČ, "PRIČEVANJA"

V Novi Gorici je v samo-založbi letos izšla knjiga, katere avtor je Viktor Miklavčič, upokojeni železničar. Knjiga je bila napisana že leta 1986, a je nobena slovenska založba ni do zdaj mogla (ali bolje ni hotela) natisniti. Avtor opisuje svoje življenjske izkušnje v težavnih, a hkrati za našo Primorsko gotovo zgodovinskih časih, ko so njeni ljudje končno dočakali priključitev k matični državi. Viktor Miklavčič je tedaj bil mlad slovenski primorski fant, ki se je po štirih letih vrnil v domače kraje, potem ko je bil najprej v italijanski vojski, nato kratek čas angleški ujetnik in končno vojak jugoslovanske kraljeve mornarice. Ker je obvladal angleški jezik, je bil ob povratku v rojstne kraje najprej tolmač na županstvu v Krminu, ki je od osvoboditve maja 1945. leta do septembra 1947 pripadal coni A, kjer je bila zavzevalna vojaška uprava. Žal pa je kmalu izgubil službo, ker je sodeloval z organizacijami, ki so se zavemale za priključitev vse Primorske, s Trstom in Gorico vred, Jugoslaviji. Doma ni mogel dobiti zaposlitve, zato se je odločil, da jo bo poiskal v coni B, ki je bila pod jugoslovansko vojaško upravo. Tako je postal železničar, in sicer najprej telegrafist in nato prometnik.

Novost in hkrati pomen te knjige sta predvsem v tem, da pisec obravnava čas in dogodek, o katerih tako imeno-

vana stroka molči, saj ne poznamo zgodovinarja, ki bi bil proučil obdobje od septembra 1947 do leta 1955, ki je v nekaterih pogledih naravnost usodno prizadelo premnoge ljudi na Primorskem in tudi v Istri. Veselje in radost ob priključitvi k matični državi je močno skalil komunistični

totalitarni režim, da hudega pomanjkanja najosnovnejših potrebščin niti ne omenjamo. Miklavčič in njegova mlada žena sta na lastni koži občutila podle, ustahovalne metode tajnih agentov tedanje politične policije, pred katero je bil človek dejansko nemočen in brez obrambe. Kot zavednega Slovenca in patriotičnega je avtorja med drugim hudo bolelo, ko je nemočen opazoval ali poslušal, kako primorski fantje in dekleta množično bežijo čez mejo, kar je imelo za posledico, da so se praznile primorske vasi in zaselki ter da je marsikdo pri tem moral iskati zavetje pri svojih nekdanjih narodnih tlačiteljih.

Avtor svoja trpka doživetja opisuje v preprostem, vsakomur razumljivem jeziku. Zato bi zaslužil, da bi njegovo knjigo, morda v izpopolnjeni izdaji, kakršna slovenska založba le vključila v svoj delovni program. Knjigo je letos natisnila Grafika Soča v Novi Gorici. Za informacije lahko zavrtite telefonsko številko 003865 3021767, Nova Gorica, Slovenija.

DL

PREDSTAVITEV KNJIGE "IZ GORIŠKE PRETEKLOSTI"

ZANIMIV KULTURNI PREREZ

Slovinci smo dali ime Gorici in v tem mestu smo vkoreninjeni vsaj tisoč let. Svojo prisotnost vsehokoli dokazujemo in potrjujemo tudi z kulturo kot privilegiranim dejavnikom v procesu samoohranitve sredi različnih jezikov in kultur.

Ob tisočletnici prve pisne omembe Gorice je Goriška Mohorjeva družba izdala še eno delo, ki naj nas trajno spominja na slovensko prisotnost na tem ozemlju. Knjiga *Iz goriške preteklosti*, zadnji napor prof. Lojzke Bratuž, prinaša izbor štirinajstih že objavljenih in teže dosegljivih prispevkov, ki jih je avtorica tudi primerno dopolnila in priredila; ti osvetljujejo besedila in like slovenskih ustvarjalcev, ki so zaznamovali goriški kulturni prostor in oblikovali duhovno podobo mesta, od rokopisov iz 16. stoletja do današnjih dni. Delo želi obenem počastiti še dva za Gorico pomembna jubileja: 150-letnico ustanovitve Družbe sv. Mohorja in 250-letnico goriške nadškofije.

Predstavitev knjige je bila v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici v petek, 9. novembra. Uvedel jo je godalni trio gojencev Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel s prvim stavkom iz Haydnovega koncerta. Pianistki Sari Rustja, violinistu Petru Gusu in oboistu Matiji Faganelu se je zahvalil predsednik Goriške Mohorjeve družbe msgr. Oskar Simčič, ki je pozdravil navzoče, med katerimi je bil tudi akademik prof. Boris Paternu. Povedal je, da je Goriška Mohorjeva družba hvaležna prof. Lojzki Bratuž za njen trud, s katerim se je goriška založba predstavila na osrednji proslavi ob 150-letnici Družbe sv. Mohorja 28. septembra letos v Celovcu. Gostitelj je nato povabil za predavateljsko mizo avtorico prof. Lojzko Bratuž in prof. Marijo Pirjevec, ki je nazorno predstavila občinstvu novo delo. Povedala je, da je prof. Bratuževa že obravnavala goriško tematiko v štirih izdajah, ki so imele odmev tudi v širšem prostoru in italijanskih krogih. Naj omenimo izbor slovenskih pridig pr-

FOTO BUMBACA

vega goriškega nadškofa Karla Mihaela Attensa (v slovenski in italijanski izdaji) in antologijo (prav tako v slovenski in italijanski) *Gorica v slovenski književnosti*. GMD je od vedno pozorna do temeljnih in duhovnih potreb preprostega ljudstva, je rekla prof. Pirjevec, saj je s svojimi knjigami preplavila slovensko ljudstvo; obenem pa je upoštevala tudi višje in strokovne potrebe. S knjigo *Iz goriške preteklosti* je goriška literarna in kulturna zgodovinarica obravnavala prav dosedanje vire književne in jezikovne znanosti, ki jih je, kot piše v uvodni misli prof. Marija Pirjevec, "včasih dopolnila, včasih pa ovrgla v luči lastnih analiz in spoznanj." Tudi zaradi tega gre za posebno zanimivo delo, ki razodeva v pronicljivih in skrbno dokumentiranih raziskavah marsikatero novo dognanje. Tega se lahko zavemo že pri prvi razpravi o rokopisih v slovenskem jeziku na Goriškem od 16. do 19. stoletja. Prof. Marija Pirjevec je poglobljeno spregovorila tudi o nabožnem piscu Jožefu Cusaniju, doma iz Šempetra, in njegovem dvojezičnem priročniku, pa še o pomenu slovenskih pridig grofa in nadškofa Attensa. Govorila je še o preroditeljskih in razsvetljskih prizadevanjih Valentina Staniča, ki mu je avtorica posvetila za-

radi njegove vloge v narodnem in kulturnem prebujanju Slovencev na Goriškem veliko pozornost. Zanimivi so tudi drugi avtorji, med katerimi omenimo vsaj domoznanstvenega pisca Matijo Vertovca, kasneje naravoslovca in pripovednika Frana Erjavca, jezikoslovca in raziskovalca zahodnih Slovencev Jana Baudouina de Courtenaya, Simona Gregorčiča kot prevajalca bibličnih besedil, "strogega" nadškofa F.B. Sedeja, jezikoslovca Stanislava Škrabca, Andreja Budala, briškega pesnika Ludvika Zorzuta. Predzadnje poglavje je posvečeno Sveti Gori v slovenski književnosti, zadnje pa - ob tisočletnici - literarni podobi Gorice, v katerem je avtorica spregovorila tudi o nekaterih sodobnejših književnikih, ki so tako ali drugače imeli opravka z Gorico. Na koncu je prof. Marija Pirjevec poudarila avtoričino strokovno naravnost in prepričljivost, "pa tudi veliko ljubezen, ki jo čutimo zadaj."

Prof. Lojzka Bratuž se je nato zahvalila kolegici, ki je predstavila njeno delo, nato založbi in prof. Mariji Češčut, grafičnemu oblikovalcu Franku Žerjalu, tiskarni Grafica Goriziana in vsem navzočim. Prijetni večer je sklenil Jan Leopoli, ki je prebral štiri posebno posrečene odlomke iz knjige.

DD

NOVA ŠTEVILKA MLADIKE

AKTUALNE TEME

Že v oktobru je med slovenske bralce prišla nova, dvojna (7/8) številka tržaške revije *Mladika*. Njena platnica se s pomočjo fotografskih posnetkov dotika dveh pomembnih dogodkov iz prvih septembrskih dni: svečanosti v spomin na bazoviške junake z govorom Borisa Pahorja in študijskih dnevoev Draga, o katerih Mladika objavlja nekaj odlomkov iz člankov, ki so izšli v slovenskem matičnem in zamejskem tisku.

Uvodnik, z naslovom *Mejnik v zgodovini Benečije*, je tokrat napisal beneški kulturni in družbeni delavec Giorgio Banchig in se nanaša na nedavno priznanje dvojezičnega šolskega centra v Špetru s strani italijanske države. Gre zares za mejnik, a tudi za cilj "po dolgi poti, ki je bila začeta v začetku osemdesetih let". Špetska šola, piše Banchig, pomeni idealno kontinuiteto slovenskega izobraževanja v Benečiji, popolnoma je vraščena v krajevno stvarnost, projekt pa je treba dopolniti z izobraževanjem na srednji šoli, medtem ko bo treba udejanjiti tudi 12. člen zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, ki predvideva poučevanje slovensčine, krajevne zgodovine in tradicij po vseh šolah vseh občin, kjer je navzoča slovenska manjšina.

Uvodniku sledi novela Marjete Ratkovič z naslovom *Marija sedem žalosti*, ki je prejela tretjo nagrado na literarnem natečaju Mladike. Peter Merku je za to številko prispeval 14. nadaljevanje svojih spominov na starše, Ivo Jevnikar pa nadaljuje z razkrivanjem usode primorskih padalcev: tokrat je objavljena zgodba Ivana Parona, ki so ga leta 1942 ubili četniki. Urednik Mladike Marij Maver je za to številko prispeval zanimiv intervju s književnico Zoro Tavčar, kjer le-ta precej pove o svojem odnosu do literarne ustvarjalnosti, jezika, šole, pa tudi o svojem najnovejšem delu, zbirki otroških pesmi *Ko se ptički prebude*. Na koncu revija objavlja tudi oceno knjige Zorka Simčiča *Dvanajst stolpcev in P(ost)S(criptum)*.

Sicer pa v tej številki naletimo tudi na tradicionalne rubrike *Mogoče vas bi zanimalo zvedeti, da...*, *Pod črto* in *Antena*, medtem ko je tudi tokrat skupaj z Mladiko izšla njena mladinska priloga *Rast*. Dvojni uvodnik izpod peresa Mitje Trejaka in Roka Opletta je posvečen razmišljanju o globalizaciji v luči newyorških terorističnih napadov in vojne v Afganistanu, dalje pa si v *Rasti* lahko preberemo še pogovor Jadranke Cergol z deželna načelnikom zamejske skavtske organizacije Martinom Sosičem in Eriko Černic, poročilo Erike Sancin o obisku mladih zamejskih Slovencev v Friziji ter članek Primoža Šturmana in Brede Susič o Dragi mladih.

NL

PREJELI SMO

NEKAJ PRIPOMB K SOAP OPERI SUPERMARKET IN PLESNO-ZVOČNI PREDSTAVI TERRIBLE FISH

"Vrhunsko, enkratno gostovanje" je zvenela reklama gledalcem in abonentom, ki so resnično nasledili na to vabo, odšli pa so iz gledališča razočarani in ogorčeni.

V Supermarketu se namreč v šoskih avlah kar kopicijo pokvarjeni medčloveški odnosi ter vulgarnе scene, zabeležene z ostudnim žargonom. Vse, kar se tam dogaja, je umazano, izprijeno in skrajno prostaško!

Odgovorni odbor, ki izbira taka dela, naj se vendar enkrat vpraša: "Komu naj ugaja in koristi taka predstava?" Prazni sedeži v dvorani so zgovoren dokaz, da publika ne odobrava neokusnih izbir.

Nuditi take predstave je neodgovorno in načrtno ubijanje vsake vrednote, predvsem pa zalitev človeškega dostojanstva, da o kulturi sploh ne govorimo... Prispevki za tako gledališče so prava potrata denarja!

Ob zvočni predstavi *Terrible fish* so gledalci iz itak skoraj prazne dvorane kar nenehno odhajali. Lepo, kajne?

Le hrabro in ponosno tako naprej, pa bodo naši domovi postali resnično prazni in predvsem nekulturni domovi. Pa brez zamere.

IBV

NABREŽINA / VISOKA ŽIVLJENJSKA JUBILEJA

BERNARD JAZBEC IN ALBINA GODNIČ

BOGOMILA LUPINC

Dne 3. novembra je gospod Bernard Jazbec, še čvrst in čil ter izjemno delaven, praznoval svoj devetdeseti rojstni dan. Njegova soproga, gospa Albina Godnič, pa bo 16. decembra dopolnila 89 let. Oba sta bila tesno povezana z organizacijo TIGR, ki se je borila za narodni obstoj primorskih Slovencev pod fašizmom, saj sta izhajala iz narodno zavednih družin s Komenskega. Bernard se je rodil kot deseti brat v znani kmečki družini Governovih v Svetem pri Komnu, Albina pa je bila sestra tigrovskega voditelja Justa Godniča iz Komna.

Njihova mlada življenjska pot se je začela, kot za mnoge slovenske Primorce, v trpkem izseljeništvu v Jugoslaviji. Bernard se je izučil za krojača v Preserjah pri Vipavi. Ker doma ni bilo dela, saj sta takrat pri nas vladali revščina in brezposelnost, je leta 1930 pobegnil čez mejo v Jugoslavijo, da bi se tako tudi izognil italijanski vojaščini. V Ljubljani, na Rimski cesti, je našel malo stanovanje in tam začel šivati ter si

stava in pobega čez mejo. Kasneje so ga poslali v Italijo v posebni bataljon.

Po padcu Italije septembra 1943 se je kot toliko primorskih fantov, sestradan in izmučen, vrnil na očetov dom v Sveto pri Komnu, kjer je do konca vojne pomagal partizanom in bil poveljnik narodne zaščite za okraj Komen. Ob osvoboditvi maja 1945 se je Bernard s svakom Justom Godničem odpravil v Novo mesto poiskati ženo Albino in sina Dušana, da bi ju pripeljal v rodno vas Sveto. Končno je bila družina združena na domačem Krasu.

Že pred koncem leta 1945 se je Bernard z družino odselil v Nabrežino in nastanil v hiši žene sestre. Tu je odprl svojo krojaško delavnico in zaslovel daleč naokrog kot pošten, delaven in odličen krojač. V Nabrežini še danes kot devetdesetletnik šiva in skrbi za svojo bolno ženo. V pomoč mu je seveda sin z družino.

Neutrudnima zakoncema izražamo hvaležnost za njuno nesebično delovanje in korist primorskega človeka v času fašizma ter upamo, da bosta nam, bodočim rodovom, svetel zgled narodne zavesti. Želimo jima, da bi še zdrava in čila uživala v krogu svojih dragih.

služiti vsakdanji kruh. Pridružila se mu je žena Albina in njun mali dom je kmalu postal prvo zasilno zatočišče premnogim sestradanim primorskim rojakom. Kot je povedala gospa Albina, je veliki lonc kraške mineštre utišal lakoto in pogrel marsikaterega izmučenega izseljenca. Krojaška delavnica pa je postala njihovo zasilno zatočišče. Na njihovem domu so se zbirali tigrovske voditelji ter kurirska trojka pred odhodom čez mejo, največkrat Danilo Zelen, Just Godnič in Tone Černač. V Ljubljani se jima je rodil sin Dušan in prav Danilo Zelen je bil njegov krstni oter.

Leta 1939 se je Bernard z družino preselil v Novo mesto in tam odprl svojo krojaško delavnico. Njihov dom je postal tudi tukaj človekoljubno in tigrovske zatočišče. Ko so v Novo mesto prišli Italijani, so Bernarda zaprli in postavili pred sodišče zaradi dezerterskega

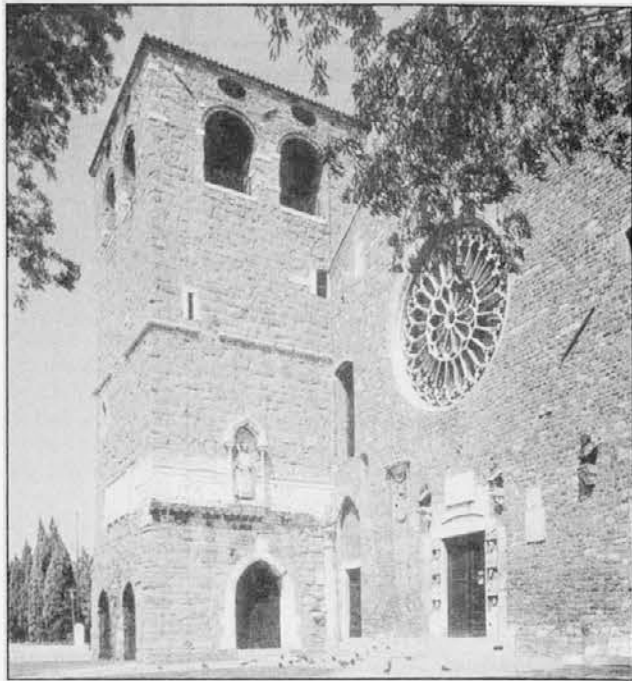
Letošnja maša hvaležnica slovenskih vernikov v tržaški stolnici sv. Justa bo prav gotovo ostala v spominu kot srečanje, na katerem je škof msgr. Evgen Ravignani naznanil, da je Sveti sedež dal svoje privoljenje za začetek postopka beatifikacije msgr. Jakoba Ukmarja. O tem dogodku, o katerem je obširno poročal zamejski tisk (pa tudi druga občila), seveda pišemo tudi v našem listu na drugem, primernejšem mestu. Prav pa je, da se za trenutek pomudimo pri hvaležnici sami, ki za slovenske vernike tržaške škofije predstavlja velik praznik: gre namreč ne samo za zahvalo Stvarniku za pridelan sad zemlje in človeških žuljev, ampak tudi za romanje v stolnico in za prisrčno srečanje z domačim škofom, pastirjem krajevne Cerkve.

Škof Ravignani je tudi letos sprejel vabilo tržaških slovenskih duhovnikov in vernikov, da se udeleži hvaležnice. Stolnica je bila ob tej priložnosti nabito polna z verniki, narodnimi nošami in skavti, medtem ko je na koru pel Zdruzeni zbor Zvezice cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta, ob oltarju pa Otroški zbor Kraški cvet iz Treč pod vodstvom s. Karmen Koren. Skupaj s škofom je somaševalo še trinajst

HVALEŽNICA 2001 V STOLNICI SV. JUSTA

"BITI CERKEV TU IN DANES"

IVAN ŽERJAL

slovenskih duhovnikov iz tržaške škofije, začeni z vikarjem za slovenske vernike msgr. Francem Vončino (ki je škofa na začetku tudi pozdravil in se mu zahvalil za udeležbo) in vodjo Slovenskega pastoralnega središča - ki je dejansko tudi organiziral hvaležnico - msgr. Marijem Gerdolom ter openskim dekanom Milanom Nemačem. Tudi letos smo bili priče sugestivnemu darovanju, ko so tržaški Slovenci pred oltar prinesli svoje darove v znak

hvaležnosti za iztekajoče se leto: kraško vino, breško olje, povrtine iz tržaške okolice, a tudi izdelke z drugačno namembnostjo. Ob berilih (iz knjige preroka Joela in iz prvega pisma apostola Petra) in odlomku iz Lukovega evangelija je zbrano občestvo izreklo tudi svoje prošnje za vse potrebe.

Osrednje sporočilo letošnje hvaležnice pa lahko osredotočimo na te besede: "biti Cerkev tu in danes". To je bila

namreč osrednja misel homilije škofa Ravignanija. Slednji je namreč poudaril pomen Cerkve kot občestva: skupaj je namreč treba poslušati božjo besedo, skupaj se udeleževati svete evharistije, skupaj hoditi s svojimi pastirji ter je treba biti solidarni s tistimi, ki so v stiski. Vendar je po veri treba tudi živeti. Pri tem, je dejal tržaški škof, se je treba vprašati, ali spoštljivo poslušanje božje besede in udeležba pri evharistiji zares spreminjata naše življenje. Kako lahko omogočimo, da drugi opazijo ljubezen, ki nas združuje? Odgovor je v že omenjenih besedah "biti Cerkev tu in danes", kar pomeni, da se kristjan mora vključiti v živo tkivo današnje družbe in oznanjati evangelij na vseh področjih svojega delovanja. To je naloga zlasti laikov, medtem ko je naloga duhovnikov, da v ljudeh krepijo vero, da se bo mogla soočiti z današnjo stvarnostjo, krščansko pričevanje pa mora podpirati celotna skupnost. S tem v zvezi je škof Ravignani še enkrat napovedal sklic drugega zborovanja tržaške Cerkve, o katerem je že govoril na nedavnih jesenskih škofijskih pastoralnih dnevih. Zborovanje bo svoj sklepni del doživelo verjetno leta 2003, že sedaj pa bo v bližnjem adventnem času stekla poglobljena kateheza.

SODELOVANJE SSG-MIELA

GLASBENI PROJEKT DRUGJE-ALTROVE

Na tržaškem kulturnem prizorišču je v sezoni 2001-2002 treba zabeležiti novost. Prihaja namreč do sodelovanja med Slovenskim stalnim gledališčem in Zadrugo Bonaventura gledališča Miela, ki po besedah pobudnikov temelji na skupni volji po aktivnem udeleževanju pri popestritvi kulturnega prizorišča tržaškega mesta in po spodbujanju radovednosti publike preko vsestranske izmenjave, ki ne pozna pregrad.

Sodelovanje se kaže v skupnem glasbenem projektu, ki ima naslov *Drugje-Altrove*, podnaslov pa se glasi *Zvočni valovi, podobe, magije, eksotična glasbila za spoznavanje drugačnih svetov*. Gre za glasbeno revijo, ki, kot pravijo pobudniki, se ne omejuje na pričevanje geografskih drugačnosti, ampak temelji na tem, da privabi na oder različne stvarnosti, ki se uresničujejo na vsakem nastopu, ki je istočasno dogodek; od verskega name-na do sodobne uporabe starodavnih tehnik, od visoke kulturne tradicije do nove interpretacije korenin. Gre torej za ponudbo "drugačne" glasbe, ki je vabilo k spoznavanju in prepoznavanju raznolikosti, ki prekorači meje glasbe in nam prikaže potencial človeške ustvarjalnosti v tisočih možnih govorih. Pri projektu *Drugje-Altrove* sodeluje društvo *Mediterraneo Folk Club*.

Prvo srečanje v okviru tega

projekta je bilo že pretekli teden, ko so v gledališču Miela bili na ogled tibetanski plesi za mir. Morda je že prepozno tudi za naslednjo predstavo, ki bo prav nočoj, 15. t.m., ob 21.30 vedno v gledališču Miela, kjer bo nastopil arabsko-andaluzijski orkester iz Tangerja pod vodstvom Jamaija Ouassinija in s solistoma Estijem Kenanom Ofrijem iz Izraela in Younesom Chadiganom iz Maroka. Izvajalci se bodo predstavili z zmešjo skladb različnih izvorov. Pri tem so navdih za svoj repertoar dobili v arabski prisotnosti v Španiji v zgodnjem srednjem veku, ko je tedanja arabska Andaluzija predstavljala edinstven primer strpnosti, izmenjave in sožitja med muslimansko, judovsko in krščansko kulturo.

Naslednji koncert bo v nedeljo, 25. t.m., ob 21.30 v tržaškem Kulturnem domu. Ob tej priložnosti bo nastopila pevka Sainkha Namtchylak, ki prihaja iz republike Tuva v Ruski federaciji in ki bo ponudila v poslušanje tako zvoke iz tuvanke tradicije kot tudi zvoke vlemesta. V soboto, 8. decembra, pa bo, vedno v Kulturnem domu, ob 21.30 koncert treh skupin: *Calicanto*, *Klapa Cambi* in *Marušič Is Trio* bodo ponudile koncert glasbe, ki spada v beneško-jadransko tradicijo tako italijanskega kot hrvaškega (dalmatinskega in istrskega) izvora.

ZANIMIVI VEČERI V DRUŠTVU SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV

VLADIMIR KOS, BERT PRIBAC IN EDI KOVAČ V GOSTEH

Vladimir Kos (Foto Kroma)

Bert Pribac (Foto Kroma)

Edi Kovač (Foto Kroma)

Društvo slovenskih izobražencev je v zadnjih tednih pridilo vrsto res zanimivih ponedeljkovih večerov. Tako je 29. oktobra bil gost v Peterlinovi dvorani znani misijonar in pesnik Vladimir Kos, ki že preko štirideset let živi in dela na Japonskem. Priložnost za srečanje je dala predstavitev njegove pesniške zbirke z naslovom *O, svetloba, voda, zrak!*, ki je izšla leta 1999 pri založbi Družina v Ljubljani (ob tej priložnosti je bil prisoten tudi urednik Družine Janez Gril). Gre za sto kratkih pesniških stvaritev, kjer je čutili tudi vpliv japonske poezije. Pesmi opevajo navidezno nepoetične elemente, v katerih pa se vsekakor skrivajo globlji pomeni. Večer v DSI pa je bil vsekakor tudi priložnost, da širša tržaška publika spozna Vladimira Kosa in njegovo japonsko izkušnjo. Tako je bil govor o Kosovem socialnem in izobraževalnem de-

lu v Tokiu, pa tudi o japonskih navadah in običajih ter o religioznosti in filozofiji dežele vzhajajočega sonca.

Dne 5. t.m. je bil gost DSI pesnik Bert Pribac, sin slovenske Istre in povratnik iz Avstralije, kjer je živel natanko 40 let. O Pribacovem pesništvu je spregovoril Aleksij Pregarc, vsekakor je Bert Pribac zelo zanimiv predvsem kot človek, ki je v svojem življenju doživel marsikaj. Bil je npr. časnikar in tolmač v diplomatski službi, a je konec 50. let prišel navzkriž z jugoslovansko oblastjo, ker ni hotel vohuniti za tajno policijo. Leta 1960 je emigriral v Avstralijo, tam pa je nekaj let živel precej osamljen, saj sta bila do njega nezaupljiva tako uradna jugoslovanska stran kot tamkajšnja slovenska politična emigracija. Blažilo sta mu predstavljala prevajanje in pesnjenje, kjer najdemo ožnost, posebljen odnos z Bogom in lju-

bezensko tematiko, polno erotičnih prispodob.

Gost zadnjega večera DSI, 12. t.m., pa je bil teolog Edi Kovač, ki je spregovoril o slovenskem filozofu Janezu Janžekoviču ob stoletnici rojstva. Kovač, sam Janžekovičev učenec, je svojega nekdanjega profesorja orisal predvsem kot človeka izredno klenega jezika, preproste misli in doslednega življenja, ki je izhajal iz stališča, da se globoka misel da izraziti na preprost in jasan način. Označil ga je tudi za velikega Slovenca in velikega Evropejca: Janžekovič je bil namreč človek velike narodne zavesti in velik domoljub. Bil pa je tudi prepričan, da če bo slovenski narod imel svojo identiteto, ga ne bo strah in se bo lahko odprl drugim narodom. Identiteta mu torej ni bila zapiranje vase, ampak odpiranje Evropi.

MLADINSKI MANJŠINSKI SEMINAR V TRSTU

DRAGOCENA IZKUŠNJA SKUPINE MLADIH ORGANIZATORJEV

Od 8. do 11. t.m. je v Trstu potekal jesenski seminar za voditelje mladinskih manjšinskih organizacij, ki so povezane v Mladino evropskih narodnostnih skupnosti (YEN - Youth of European Nationalities). Seminar so priredili Mladi v odkrivanju skupnih poti (MOSP) in Mladinska sekcija Slovenske skupnosti (MS-SSK), ki so pobudi dali pomenljivo ime Evroburja. Tržaške Evroburje se je udeležilo kakih petdeset mladih predstavnikov raznih evropskih manjšin, ki so verjetno odnesli dragoceno izkušnjo o stvarnosti slovenske manjšine v Italiji.

Mladi manjšinci so se v času poteka seminarja porazdelili po skupinah in pozornost posvetili raznim delavnicam, v okviru katerih so se preizkušali v dejavnostih in veščinah, ki jim bodo lahko prišle prav pri voditeljskem delu. V soboto, 10. t.m., je v prostorih Visoke šole modernih jezikov v stavbi nekdanjega Narodnega doma potekala skupščina organizacije YEN. Na njej so se posvetili razpravi o delovanju organizacije, med drugim pa so tudi sprejeli resolucijo o pozivu k izvajanju zaščitnega zakona za Slovence v Italiji. Udeleženci seminarja so ob tej priložnosti pozdravili predsednika SKGZ in SSO Rudi Pavšič in Sergij Pahor ter pokrajinski tajnik SSK Peter Močnik, ki so mladim manjšincem orisali zgodovino Narodnega doma ter družbeno in politično organi-

FOTO KROMA

ziranost naše skupnosti. Potem ko je bilo zadoščeno tudi družabnemu momentu s sobotnimi in nedeljskimi izleti po Trstu in Krasu, so se mladi gostje iz vse Evrope poslovili od tržaških vrstnikov. Mladi manjšinci se bodo ponovno srečali na velikonočnem seminarju, ki ga bodo prihodnje leto pripravili Frizijci, medtem ko bo prihodnji jesenski seminar v Rusiji, pripravila pa ga bo tamkajšnja nemška manjšina. Tržaški seminar sta omogočili SKGZ in SSO, poleg njiju pa še SSK, Slovenska prosveta, Studentska organizacija univerze v Ljubljani, Zadruga kraška banka in podjetje Cremcaffe.

TRETJA PREDSTAVA GLEDALIŠKEGA VRTILJAKA

ČAROVNICA VILMA IN MAČEK VILI

FOTO KROMA

Na Martinovo je bil vrtljak na Proseku gotovo poln nasmehanih obiskovalcev, prav tako veselo pa je bilo v nedeljo, 11. novembra, na tretji predstavi Gledališkega vrtiljaka v Marjinem domu pri Sv. Ivanu. Tokrat so se v naše kraje pripeljale nasmejene vzgojiteljice oz. učiteljice, članice Lutkovne skupine Črni muc iz Sežane (Nadja Božeglav, Klavdija Babuder, Damjana Korošec, Nataša Hreščak, Miranda Rudež, Miranda Novak in Vera Papič). Skupina se je občinstvu prvič predstavila leta 1987, torej pred štirinajstimi leti, z *Upored igrac*, vsako leto pa je pripravila novo premiero, tako da je bilo tudi teh do danes skupno štirinajst. V sezoni 2000/2001 so se odločile za igro, ki je nastala na besedilo slikarice priljubljene otroške pisateljice Valerie Thomas, v kateri nastopata čarovnica *Vilma* in njen črni maček *Vili*.

V prvilici o *Janku in Metki* so obiskovalci Gledališkega vrtiljaka spoznali zlobno in staro čarovnico, ki je marsikoga prestrašila. Čarovnica *Vilma* pa je bila popolnoma različna: simpatična, mladostna in včasih nerodna. Vse te pa so lastnosti, ki jih imajo najmlajši zelo radi, zato se je ni prav nihče bal. Obratno. Otroci so se z njo pogovarjali in sploh sproščeno in živahno spremljali do-

gajanje na odru. Kot beremo v gledališkem listu, so članice Lutkovne skupine Črni muc iz Sežane namreč pri izbiri tekstov vedno pozorne na otroški način razmišljanja in doživljanja, kar jih je vedno znova privlelo do komičnih besedil. Spoznale so tudi, da mladi gledalci še najbolj uživajo v takih predstavah, kjer nastopajo poleg lutk še žive osebe. Teh "pravil" se igralko zvesto držijo in, kot kaže, jim stvar dobro uspeva. Še nekaj pa jim pomaga, da lahko vsako leto pripravljajo uspešen projekt, to pa je skupinsko delo. Vse članice zato sodelujejo pri izdelavi lutk, pri pripravi scene in sestavi besedila, za glasbo pa je tokrat poskrbel Igor Kos.

Pred začetkom predstave je prisotne zabaval zongler Danjel Radetti, ki je tokrat pokazal, kako lahko balonček spremenimo v psička, ptička, srce ali ročico. Kdor je sedel v prvih vrstah, je te izdelke vzel s sabo, ostali pa bodo mogoče poskusili doma.

Dne 2. decembra bo Gledališki vrtljak obiskal sv. Miklavž, organizatorji zato prosijo, da bi si igro *Čudežna ura* ogledali le abonenti, tako da bodo vsi otroci obdarovani oz. zato da zaradi prevelikega števila otrok ne bi kateri izmed njih ostal brez darilca.

AL

OBVESTILA

TRŽAŠKI POKRAJINSKI kongres Slovenske skupnosti, ki bo v soboto, 17. novembra 2001, z začetkom ob 15. uri v motelu Holiday Inn (dvorana Miramare) v Devinu 78, obsega naslednji dnevni red: 1. pozdrav predsednika; 2. izvolitev predsedstva kongresa in volilne komisije; 3. poročilo političnega tajnika; 4. pozdrav gostov; 5. razprava; 6. volitve pokrajinskega sveta, nadzornega odbora in razsodišča; 7. volitve delegatov za deželni kongres; 8. razno. Delegati so naproseni, da se ob prihodu javijo pri tajništvu kongresa za registracijo.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev vabi na svoje redno tedensko srečanje v Peterlinovi dvorani v Trstu, ul. Donizetti 3, v ponedeljek, 19. novembra. Gost večera bo dr. Paolo Petronio, ki bo spregovoril o skladatelju Eugeniu Visnovizu. Začetek ob 20.30.

SVETO PISMO! Bajka ali resnica? Če te zanima odgovor, pridi v župnijsko dvorano na Prosek. Kdaj? 22. novembra 2001 ob 20. uri. Predavanje: prof. dr. Jurij Bizjak.

KLUB PRIJATELJSTVA vabi na prijeten družabni sestanek v sredo, 28. novembra, ob 16. uri v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu.

IZŠEL JE stenski Naš koledar 2002. Dobi se v župniščih na Tržaškem in Goriškem, v Tržaški knjigarni in v Katoliški knjigarni v Gorici.

PEVSKI ZBOR Marij Kogoj pri Sv. Ivanu v Trstu išče nove pevke in pevce za nadaljevanje stoletne pevske tradicije pri Sv. Ivanu. Zbor vodi priznani pevovodja. Za prijave tel. 040 211192 ali 040 575145 v večernih urah.

DAROVI

ZAKARITAS v Ajdovščini: N.N. 50.000 lir; N.N. 50.000 lir; E.D. 90.000 lir; Vilma Sancin 50.000 lir; Marta Godina 30.000 lir.

OB DESETI obletnici smrti Nadje Dolenc-Zerjal v trajen spomin daruje N.N. 100.000 lir za Marijin dom pri Sv. Ivanu.

V SPOMIN na gospo Marijo Glavič-Gulič daruje družina Simčič 100.000 lir za Marijin dom v ul. Risorta in 100.000 lir za cerkveni pevski zbor pri Novem sv. Antonu v Trstu (skupaj 200.000 lir).

ZANOVE jaslice v cerkvi v Bazovici: N.N. 100.000 lir; družina Marc, B 181, 135.000 lir; N.N. 50.000 lir; Viviana Križmančič 50.000 lir; ob krstu Alana Radetiča darujejo starši 100.000 lir; ob obisku in blagoslovu hiše daruje Peter Tognetti 50.000 lir; ob spominu na pokojnega očeta Antona Kavčiča daruje Zdenka Križmančič z družino 50.000 lir; v spomin na pokojno sestro redovnico Ersilio Arduini darujeta obe družini Arduini 100.000 lir; v spomin na pokojnega očeta g. župnika Žarka daruje Tončka iz Gropade 50.000 lir; ob blagoslovu obnovljenega frizerskega salona daruje Daria Franco 50.000 lir.

NABREŽINA / MESEČNA KONFERENCA

TOKRAT JE STEKEL "GORIŠKI" VEČER

V okviru mesečnih konferenc je bil prejšnji teden v župnijski dvorani v Nabrežini nad vse zanimiv večer, posvečen Gorici, ki letos obhaja tisočletnico svoje prve pisne omenbe.

Po uvodnem nastopu okteta Odmevi je gospod župnik Bogomil Breclj prikazal nekaj diapozitivov mesta Gorica, njegovih zgodovinskih palač, knjižnic in drugih zanimivosti s posebnim poudarkom na kraje, kjer so se in še srečujejo Slovenci.

Nato je prevzela besedo prof. Lojzka Bratuž, ki svoje študije namenja zlasti slovenski prisotnosti v Gorici. Predavanje je namenila najprej tisočletnici Gorice, oziroma znani listini takratnega rimsko-nemškega cesarja Otona III., ki je prvič omenil Gorico in pri tem izrecno zapisal, da gre za zaselek, ki se v slovanskem jeziku imenuje Gorica. Ravno to dejstvo, ki neizpodbitno priča o slovenskem izvoru Gorice, ni po godu marsikaterim italijansko govorečim Goricanom, ki so verjetno zaradi tega dali tisočletnici Gorice manjšo važnost. Praznovanja tisočletnice so bila prav gotovo bolj odmevna čez mejo (v Novi Gorici in Solkanu - ki je tudi

omenjen v Otonovi listini), kot v Gorici sami.

Prof. Bratuževa je večkrat omenila, kako so od vedno v Gorici živeli prebivalci treh oziroma štirih narodnosti; poleg Slovencev in Italijanov so tu bili še Nemci in Furlani. Prisotnost nemško govorečih prebivalcev je po prvi svetovni vojni kmalu izginila, Furlani pa so sedaj prisotni le na desnem bregu Soče (v Ločniku). Sožitje štirih narodnosti je bilo v zgodovini v glavnem na zelo dobri ravni in šele pod fašizmom so se odnosi skalili.

Zadnji del predavanja je prof. Bratuževa posvetila 250-letnici ustanovitve goriske nadškofije in zlasti njenemu prvemu škofu baronu Karlu Mihaelu Attems, ki je poznal vse štiri jezike svojih vernikov in se teh jezikov tudi aktivno posluževal v svojih vizitacijah po tedaj izredno razširjeni škofiji (segala je celo do Celja, Dolenjske, južne Koroške); v sočnem slovenskem (briskem in vipavskem) narečju je pisal svoje pridige in dajal slovensčini isto dostojanstvo kot italijanščini in nemščini.

Ob zaključku je ponovno nastopil oktet Odmevi, sledila pa je običajna družabnost.

SLOVENSKA SKUPNOST

priveja svoj

TRŽAŠKI POKRAJINSKI KONGRES

v soboto, 17. novembra 2001, z začetkom ob 15. uri v motelu Holiday Inn v Devinu 78 (dvorana Miramare).

VABIJENI DELEGATI, SOMIŠLJENIKI IN PRIJATELJI

KROŽEK FOTO TRST 80

DRUGI NATEČAJ OTA-HROVATIN

Fotokrožek Foto Trst 80 prireja v sodelovanju z deželni sedežem RAI Drugi zamejski video natečaj Ota-Hrovatin v spomin na tragično preminulo snemalca Sašo Oto in Mirano Hrovatino. Natečaja se lahko udeležijo vsi ljubitelji videoposnetkov, in to z največ dvema videofilmoma. Tema je prosta, posnetki pa naj trajajo najmanj pet in največ deset minut. Na videokaseti in na priloženi zaprti ovojnici mora biti napisan naslov dela, ovojnica pa mora tudi vsebovati izpolnjeno prijavnico (ta je na razpolago v Gregorčičevi dvorani, ul. sv. Frančiška 20, drugo nadstropje) in prispevek za udeležbo v višini 10.000 lir za vsak film. Posneta dela je treba oddati do 11. januarja 2002 v Tržaški knjigarni v ul. sv. Frančiška 20. Vsak avtor odgovarja za vsebino posnetkov in se mora izreči tudi o tem, ali dovoljuje podvajanje filmov, ki jih bodo uporabili zgolj v kultur-

ne in nepridobitniške namene. Prejeta dela bo pregledala ocenjevalna komisija, ki jo sestavljajo Aleš Doktorič, Niki Filipovič, Žarko Šuc, Igor Tuta in Aljoša Zerjal. Komisija bo najboljši tri filme nagradila s pokali in denarnimi nagradami: prva nagrada je v višini milijona lir, druga 500.000 lir, tretja pa 300.000 lir. Predvajanje in nagrajevanje filmov bo 25. januarja 2002. Takrat bodo tudi vrnilni nenagradjena dela. Nagrajene posnetke pa bodo vračali naknadno, potem ko jih bo predvajala televizija.

Prireditelj si ne prevzame odgovornosti za morebitno izgubo, krajo ali poškodbo videoposnetkov, s podpisom pa se udeležencem strinja s pravilnikom. Ob morebitnih sporih nepreklicno odloča komisija. Krožek Foto Trst 80 si tudi pridržuje pravico, da iz morebitnih tehničnih razlogov dopolni pravilnik.

PREDSTAVITEV V DRŽAVNI KNJIŽNICI

EVROPSKA ANTOLOGIJA

V Državni knjižnici so v petek predstavili knjigo *Evropska antologija*, ki jo je založil Laboratorio Europeo-Združenje za politično kulturo iz Gorice. Združenje vodi evropski senator Volčič, ki je bil tudi glavni pobudnik *Evropske antologije*, saj si že dolgo prizadeva, da bi se tudi pri nas razširilo poznavanje osnov in nastanka današnje Evrope.

V *Evropski antologiji*, ki jo je iz italijanščine, francoščine, nemščine in angleščine prevedel Peter Szabo, so predstavljene temeljne listine, misli in postavke, ki so privedle do današnje EU -

pomena vseh držav, ki bodo kmalu postale članice unije. Med njimi je na prvem mestu Slovenija, za katero Volčič meni, da bo polnopravna članica EU postala najbrž l. 2004. Zato je po Volčičevem mnenju pomembno, da tudi slovenskim ljudem, predvsem mladim, predstavijo temeljne eseje velikih evropskih mož, ki so si po II. svetovni vojni, nekateri pa že veliko prej, zamislili Združeno Evropo. Predvsem pa je po njegovem mnenju pomembno, da se današnji človek zaveda, kako dolga pot je bila do današnje EU, ki pa še ni

FOTO BUMBARA

od politične deklaracije iz leta 1940 (Federal Union) do Ventotenskega manifesta ter dokumentov Haaskega kongresa iz leta 1948 ter drugi pomembni dokumenti in zapisi. Večina esejev in dokumentov je iz 40. in začetka 50. let, ko so si takratni vodilni evropski politiki zamislili Združeno Evropo. Evropski antologiji je spremno besedo na pot zapisal predsednik Evropske komisije Romano Prodi, ki je v uvodu izrazil misel, da Evropa ni samo dogovor med državami, temveč je predvsem zaveza med narodi, vedno bolj tesna zveza med ljudstvi, kajti Evropa ne more sloneti samo na trznem gospodarstvu in seveda ne samo na skupnem denarju.

Na dobro obiskani predstavitvi *Evropske antologije* je senator Volčič, ki je te dni prejel častni doktorat na univerzi v Erevanu, dejal, da se v EU zavedajo

taka Evropa, kot so si jo njeni očetje zamišljali. Na Prodijevo in Volčičevo misel, da je nastanek nove Evrope v bistvu še v polnem teku, saj smo danes še daleč od tega, da bi lahko bili z EU zadovoljni, so se navezali tudi univerzitetna profesorja Cressatti in Ferrutta ter direktor Knjižnice Franceta Bevka iz Nove Gorice Boris Jukič, ki je poudaril pomembnost objave dokumentov o nastanku EU v slovenskem jeziku, saj v Sloveniji zares ni veliko podobnih knjig, v katerih bi lahko človek na enem mestu našel pomembnejše zapise o nastanku in samem snovanju EU.

Poleg *Evropske antologije* v slovenskem jeziku so predstavili tudi italijanski prevod iste knjige, ki jo bodo zastopali delili dijakom tako v Sloveniji kot tudi med italijansko manjšino v Sloveniji in na Hrvaškem.

JUP

SREČANJE V ORGANIZACIJI SSK

VELIKO ZANIMANJE ZA POPIS

SSK je v sredo, 7. t.m., priredila v KC Bratuž zelo dobro obiskano večer na temo manjšinskih pravic in popisa prebivalstva. Ko ni bilo še znano, da bo do slovenskih popisnih pol dejanjsko prišlo, so se na povabilo slo-

večer je uvedla goriška občinska svetovalka Erika Jazbar, ki je tudi povezovala večer, so oblikovali pa so ga pokrajinski tajnik SSK Aleš Figelj in odvjetnik Damijan Terpin, ki je vsem predložil jasno paleto možnosti,

FOTO BUMBARA

venske stranke zbrali vsi tisti - očitno številni -, ki so nameravali slediti pozivu enotnega zastopstva slovenske manjšine in popisovalcem ne vračati pol v italijanskem jeziku. Večer je bil torej namenjen obrazložitvi implikacij, ki jih lahko taka akcija civilne neposlušnosti povzroči s pravnega vidika, oz. kako se lahko zabranimo pred globami ali drugimi nevesočnostmi.

ki se nam ponujajo, ter odgovarjal na številna vprašanja in dvome, ki so jih posredovali prisotni na večeru. Na srečanju je spregovoril tudi števverjanski župan Hadrijan Corsi, ki je v svojstvu prvega občana briške občine povedal, kako je potekala akcija županov slovenskih občin, ki so dejansko sprožili protest naše manjšine.

MAŠA ZADUŠNICA IN SLOVESNOST OB 10-LETNICI SMRTI

FRANKI V SPOMIN!

Na valovih spomina je bil naslov spominskega večera, ki so ga v nabitno polni župnijski dvorani v Doberdolu v petek, 9. t.m., priredili prijatelji in kolegi z Radia Trst A v sodelovanju s SKD Hrast in PD Jezero v spomin na Franko Ferletič ob 10-letnici njene prezgodnje smrti.

Krajevni župnik g. Ambrož Kodolja je ob 19. uri v cerkvi sv. Martina daroval mašo v spomin na rajno Franko. Pri maši se je zbralo veliko sorodnikov in še več prijateljev kulturne delavke, predvsem pa prijazne in dobre Franke, ki je v vseh nas pustila lep spomin na srečanja z njo in na svoje plemenito delo na našem narodnostnem in kulturnem področju.

Zato je bilo lepo v župnijski dvorani, ki se je napolnila do zadnjega možnega mesta, saj smo se v Doberdolu zbrali predvsem vsi tisti, ki nas na pokojno Franko veže lep spomin, ki gre dlje od vpludnostne človeške navade.

Da pa ne bi na Frankino delo ostali samo spomini, ki sčasoma gotovo bledijo, ker je pač tako človeško življenje, so poskrbeli pri Radiu Trst A in prvi med vsemi nekdanjimi radijskimi kolegi pokojne Franke Ferletič prav gotovo sedanji ravnatelj slovenskih programov Radia Trst A Igor Tuta, ki je s kolegico Alenko Florenin tudi pripravil topel in iskreno doživet kulturni večer. Po nastopu ženskega zbora Jezero, ki ga vodi Dario Bertinazzi, in nastopu Tria SCGV Komel iz Gorice, je Alenka Florenin vodila lep večer, ki se je na koncu prevesil v koncert MePZ Hrast pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča. O Franki seveda najlepše govori njeno bogato delo, ki je

FOTO BUMBARA

bilo vezano tudi na rodni Doberdob, o katerem je Franka večkrat pisala, kot je pisala ogromno o goriški stvarnosti, saj je bila urednica Goriškega vala. Prav odlomek iz njenega zapisa o Doberdolu je prebrala prijateljica prof. Lučana Budal, ki je v svojem posegu poudarila predvsem Frankin odprt in vedri značaj, železno voljo ter odločnost in seveda veliko delo, ki ga je opravila tako v rojstnem kraju kot tudi kasneje v našem gledališču in na Radiu Trst A.

Tudi zato je imel prav ravnatelj slovenskih programov radia Trst A Igor Tuta, ko je radoživo predstavil Frankin lik in njeno marljivo delo in dejal, da

so bili pri Radiu Trst A mnenja, da bi bilo potrebno ob desetletnici Frankine smrti pripraviti zvočno kaseto s posnetki njenih oddaj, kar so tudi storili, in nam tako poklonili vsaj drobček iz Frankinega bogatega dela.

Tehnik Niko Klanjšček je s svojimi aparaturnimi poskrbel, da je med nas s kasete ponovno prišel topel Frankin glas, ki smo ga poslušali v naravnost pretresljivi tišini nabito polne dvorane. Med predvajanjem odlomka s Frankine kasete so prereditelji predvajali diapozitive z vedutami Krasa in Doberdoba, ki sta jih posnela domača fotografa Karlo Ferletič in Marino Černic.

Večer je, kot rečeno, zaključil odlični domači zbor Hrast. Pravzaprav je bil ves večer iz-

jemno lepo uglasen, še posebej zaradi miline in lepote slovenske besede, ki smo jo slišali s kasete v govoru Franke Ferletič. Njen glas je v polmrak dvorane spet pričaral Franko in njeno toploto, za vsakogar prijazno besedo, ki jo je tako označevala.

So ljudje med nami, ki ne kričijo, a vedno marljivo in dobro delajo in ne gledajo na lastne koristi, ampak predvsem na skupno dobro; so ljudje, ki imajo v sebi žar in toplino človeka, ki skuša razumeti tudi takrat, ko se skorajda ne more ničesar razumeti; so ljudje, ki sredi nas tiho živijo, delajo in jim ni žal še tako težkih poti do sočloveka; vedno se zavzemajo za preraščanje majhnosti in podiranje pregrad med nami; so ljudje, ki vedo, kaj je dobro, in za dobro živijo.

Ena takih je gotovo bila Franka Ferletič, slovenska izobraženka in mama treh otrok, ki nas je prerano zapustila pred desetimi leti. Da je imela prav, ko je trmasto in marljivo delala med nami, smo ji pokazali prijatelji s številno prisotnostjo v petek zvečer pri maši in v dvorani v Doberdolu.

Njenega toplega in melanholičnega nasmeha nam seveda ne more nihče vrniti, prav pa je, da imamo sedaj kaseto z njenimi oddajami kot pričevanje dela in njene toplote, kot smo za prijeten in predvsem pa na visoki ravni izveden kulturni večer dolžni izreči javno zahvalo vsem, ki so ga nam podarili.

Ravnatelj slovenskih programov Radia Trst A Igor Tuta je med nagovorom pravilno poudaril, da bi bila Franka vesela večera, predvsem zato bi bila srečna, ker je v Doberdolu v župnijski dvorani poleg prijateljev vstopila zares vsa, združena vas.

JUP

SSG / GOSTOVANJE SKUPINE PERFORMINGUNIT

MED DRUGIM JE BIL NAVDUŠEN PLANINEC

Z DEŽJA POD KAP

JANEZ WOLF

MAKS KOMAC

Tako so se glasile kritične besede nekaterih gledalcev, gledaliških abonementov Slovenskega stalnega gledališča, ob izhodu Kulturnega doma v Gorici v sredo, 7. t.m., po ogledu predstave *Terrible Fish*, ki jo je na povabilo SSG predstavila najprej v Trstu, potem v Gorici skupina Performingunit. Le-ta se je rodila v Bredii na Nizozemskem lani in jo sestavljajo profesionalci z različnimi umetnostnimi izkušnjami.

Njihove predstave naj bi zaobjemale večplastno izraznost gledališke umetnosti. Na tržaškem in goriškem nastopu so trije igralci-plesalci-recitatorji, in še kaj bi lahko dodali, na golem odru - razen nekaj stolic, stojal z majhnimi lučmi in mikrofoni ni bilo ničesar - prikazali s plesom, boleznimi gibi, zvoki, kriki, lučmi, ki so osvetljevali gole dele teles, predstavo *Terrible Fish*, katere osnova naj bi bila poezija *Tri ženske* ameriške pesnice Sylvie Plath, ki jo je napisala l. 1962 za oddajo radia BBC. V njej naj bi se odražala osamljenost ženske, dogajanje pa naj bi bilo postavljeno v porodnišnico. Ves ta čudni prikaz s črnino kostumov in kontrastno belino teles, z gibi in z govornimi deli naj bi izražal življenjsko stisko, ki pa ni

bila dovolj izrazita, da bi pronicala do gledalcev. Le-ti so ostali ravnodušni oz. še kar nejevoljni, saj so nekateri zapustili dvorano kmalu po začetku. Napovedane svojske poetike niso občutili, ker je očitno iz predstave ni bilo razbrati, ker ji je primanjkovalo jedra, okoli katerega bi se strnili razni predstavljeni elementi. Poleg tega so recitatorski odlomki bili skoro v celoti v angleščini, le delček je bil v srbsčini, torej je bila prisotna tudi jezikovna pregrada.

Skratka, predstava je bila, vsaj za goriške abonente, ponovni zadetek v prazno, tako da bi kazalo resno razmisliti o gledaliških ponudbah, ker bi se zaradi neprehtnih izbir lahko v prihodnosti pojavil osip gledalcev. Sicer pa si bodo goriški abonenti "sprali" razočaranje iz ust decembra, ko se bodo predvidoma preselili na oder velike dvorane Primorskega dramskega gledališča in končno uživali ob klasični komediji, Goldonijevih Zdrahah, ki so nastale v PDG-ju ob koprodukciji Primorskega poletnega festivala v izredno domiselni odrski postavitvi režiserja Vita Tauferja, ki je imel na razpolago izbrano skupino mladih, iskrih igralcev.

IK

Wolf je skrbel za udobna stanovanja duhovnikom in za zdravje bolnih in okrevajočih duhovnikov. Bil je navdušen planinec. Rojen v gorah, je ljubil vse življenje planine in gore, kjer je iskal posebnega razvedrila in užitka. Ko je leta 1906 začela delovati bohinjska železnica, je porabil vsako priložnost, da je šel v ljubljeno Podbrdo. Iz Gorice je odhajal po polnoči ter s podbrške postaje šel na Porezen ali Črno prst. V počitnicah je rad hodil na Triglav s prijateljem dr. Ličanom. Velik turist je bil tudi njegov naslednik dr. Franc Setničar. Za 70-letnico je Wolf šel s svojim prijateljem župnikom Kragljem še enkrat na Triglav. Žalosten je bil zanj dan, ko je moral zapustiti ljubljeno Goriško. Vse to opiše svojemu nasledniku nadškofijskemu tajniku Francetu Setničarju. V pismu z dne 11. 2. 1916, na dan, ko je granata ubila svetolucijskega župnika Josipa Fabjana, mu toži "vedno bolj sem oslabljen, moči me zapušča, dušne in telesne, starostno hiranje me ima v svojih kleščah in me bo kmalu stisnilo. Vdan sem popolnoma v božjo voljo. Eno željo še gojim v srcu: namreč da bi mogel še enkrat prikobacati na Kredarico do

koče in kapelice O. M. tik pod vrhom Triglava in srkati planinsko ozračje. Izpolnitev te želje mi je preprečila vojna. Vam pa želim moč in trdno zdravje, da bi zmogli še veliko gora obhajati, nazadnje pa dospeti na nebeske višave in potem še mene tja potegniti."

Enainosemdeset letni Wolf, vedno zdrav in krepak, močno čuti ljubljansko meglo, manjka mu pravega pohajanja in gibanja, svobode in duševnega poleta; prepričan je, da bi mu triglavski zrak vrnil zdravje in zgubljene moči. Po zavzetju Gorice piše dne 1. septembra 1916 "Bog daj, da bi zopet mogli v priljubljeno Gorico, da bi se veselili in ogrevali na zlatem soncu, katero ondi vse drugače sije kakor pa po drugih krajih. Veseli me, da ste ohranili kožo nepreluknjano in da ste srečno odnesli pete. Le počivajte zdaj na Otlci in uživajte čisti zrak tmovskih gozdov. Kadar bo te peklenske vojne konec, prilezemo iz vseh kotov in vetrov v priljubljeno Gorico".

Le nekaj dni pred smrtjo je rekel prijatelju, ki ga je prišel obiskat, da bi se rad preselil v Podbrdo, da bi bil pokopan pri svojih. A ta srčna želja se mu ni izpolnila. Umril je 10. maja 1917.

ŠTANDREŠKA ŽUPNIJSKA DVORANA / GLEDALIŠKI ABONMA

PRIJETNO OB GOSTOVANJU SKUPINE VRBA

IVA KORŠIČ

Kot je pred nedeljsko, že tretjo predstavo poudaril "starosta" štandreškega dramskega odseka Božidar Tabaj, je prva abonmajska sezona ljubiteljskih gledališč štandrež 2001, edinstvena pobuda v zamejstvu, dosegla zlato sredino, saj ji do konca preostajata še dve ponudbi. Že sedaj lahko mirno zatrdimo, da je naletela na plodna tla. Vsakič so gledalci napolnili župnijsko dvorano in doživljali lepe gledališke trenutke ob skrbno pripravljenih predstavah, iz katerih je vela tista nepogrešljiva ljubezen do gledališkega poustvarjalnega dela, kakor jo znajo izžarevati le ljubiteljski igralci, ki se s požrtvovalno nesebičnostjo in z dušo predajajo dramski umetnosti. Ta odlika ljubiteljskih poustvarjalcev je bila razvidna tudi pri igralcih amaterskega gledališča Vrba iz Vrba pri Zalcu, ki so postregli s komedijo nemškega pisca Curtha Flatowa *Mož, ki si ne upa* v režiji Jožeta Kranjca, ljubiteljskega režiserja, ki se s svojimi režijskimi sposobnostmi lahko kosa z marsikaterim profesionalnim kolegom. To je bila njegova četrta postavitev v skupini. Komedijske zaplete je vodil suvereno in jim dal vrtoglavi ritem. Sko-

ro dveurna predstava, - obnovili so jo za štandreški nastopni imela odmora in prizori so si sledili z radoživim ritmom, čeprav je vsebina zahtevala večkratno menjavo scene. Režiser je s pomočjo oblikovalca Zvone Holobarja našel izvrstno rešitev: na nekakšne "mrežaste" panoje so vsakič "prilepili" debele papirnate pole, ki so z nasklikanim uokvirjale različne prostore, v katerih so potekali prizori. Menjava je bila bliskovita; spremljala jo je poročna koračnica, tako da so bili ti neosvetljeni premori prijetni. Igralci so dobro obdržali tempo in se imenitno preobrazili v nastopajoče like ter opisali njihove vrline in napake. Največ pohvale naj gre glavnemu protagonistu Andreju Čehovinu, ki se je s skoraj nenehno prisotnostjo na odru odlično odrezal kot Wolfgang ali mož, ki si ne upa več nataktniti zakonskega prstana, potem ko se je v mladih letih močno opekel, ker ga je žena varala in ga zapustila. Ker je po poklicu matičar, vsak dan poroča več parov; čeprav deli pri obredih spodbudne besede, iz izkušnje ugotavlja, da bodo zakoni in kratkem propadli. Sam ima razmerje s svojo tajnico, v sicer zelo strogo odmerjenem času, ob torkovih večerih. Srečanje s teto si-

nove neveste postavi njegovo življenje pod vprašaj. Zaplodi se namreč otrok in trmasti, zagriženi "samec" se odloči za poroko. Vsebinska komedijskega klobčiča je precej bolj zamotana od poenostavljene obnove. V njej nastopa deset oseb s svojimi življenjskimi zgodbami in ljubezenskimi dogodivščinami, ki se skoro vse končajo s poroko, saj kot pravi Wolfgang *Nič ni slabšega, kot je zakon, kaj boljšega pa si tudi še nismo izmislili!* Toplo ploskanje je odmevalo v dvorani in izražalo hvaležen poklon štajerskim ljubiteljskim izvajalcem, omenjenemu Čehovinu, Frenku Železniku (Ulrik, Wolfgangov sin), Bibi Meh (Julija Goertz), Sabini Cokan (Gabi, Julijina nečakinja), Marjani Topolovec-Dolinšek (Gospodična Vrabec), Milanu Vogrinu (Robertino), Jelki Štorman (Sonja Jager), Jaki Jeršiču (dr. Berger), Jožetu Mehu (Tedi Bennet) in Karmen Pokorny (Fatima, medicinska sestra), za tako lep nedeljski popoldan, ki se je končal s pečenim kostanjem in pokušnjo novega vina, za kar so poskrbeli člani štandreškega društva. Igralci so se v klepetu zadržali na zakuski. Iz pogovora z gospo Leo-Bibo Meh, ki je z Jožetom Mehom, Milanom Vogrinom in Jelko Štorman du-

ša in pogon skupine, sem izvedela nekaj zanimivih podatkov. Skupina Vrba deluje že 25. leto, kar je častitljiva starost za tovrstna društva. Prihodnje bo jubilejno in v njem načrtujejo srečanje z vsemi skupinami, ki so do sedaj nastopile pri njih; sklenilo naj bi se z okroglo mizo o težavah ljubiteljskega gledališča. Skupina Vrba je igrala pod taktirko različnih režiserjev - ledino je orala s Štefanom Žvižajem -, tudi igralcev Janeza Starine in Bogomira Verasa. Gostuje po vsej Sloveniji, obiskala je že koroške rojake in nastopila v Novi Gorici, kamor se bo vrnila 9. decembra v PDG na *Nedeljska gledališka srečanja* z novo predstavo *Charlijeva teta*, precej zahtevno situacijsko komedijo. Repertoarno se je opredelila za komedijski žanr, ker ga njena publika najbolje sprejema. Ker so pogostji dramskega delovanja v domačem kraju ugodni, imajo namreč tehnično sodobno opremljeno dvorano, prenovljeno v l. 1982, se je gledališko delovanje razcvetelo. Vsaka postavitev terja precej finančnih sredstev, ki jih daje občina ali razni sponzorji, zato imajo premierne uprizoritve vsako drugo leto. Predstava ostane živa dve leti in jo vsakič odigrajo približno 25-krat. Delujejo na izmenjavi gledališč; stike imajo s skupinami z vseh koncev Slovenije, zdaj tudi iz zamejstva. Pridala je, da si še želijo stikov s Štandrežci, ker so krasni ljudje, mi jim pa kličemo še na mnoga ustvarjalna leta!

DAROV

ZA CERKEV v Gabrjah: N.N. v zahvalo Svetogorski M.B. 50.000; Nada, Neva in Andrej v spomin na svakinjo in teto Nadjo Dolenc Žerjal ob 10. obletnici smrti 50.000 lir.

OBVESTILA

POKRAJINSKI KONGRES SSK bo v petek, 23. t.m., ob 20.30 na strankinem sedežu v Gorici. Na dnevnem redu sta ob pozdravih in poročilih tudi izvolitev novih pokrajinskih organov in potrditev delegatov za deželni kongres. Vabljeni!

SEKCIJA SSK za občino Sovodnje prireja občni zbor v ponedeljek, 19. t.m., ob 20. uri v prostorih PD Rupa-Peč v Rupi. Vabljeni člani, somišljeniki in prijatelji.

SEKCIJA SSK za občino Dobrdo prireja v sredo, 21. t.m., ob 20.30 uri v Večnamenskem središču v Jamljah srečanje s somišljeniki in prijatelji pred bli-

znjim pokrajinskim in deželnim kongresom. Dnevni red: poročilo o delovanju v občinskem svetu, razprava o izvajanju zaščitnega zakona ter razgovor o problemih, ki zadevajo občane Dobrdo, Jamelj, Dola in Poljan.

LETNIKI 1971! Ob 30. jubileju te vabimo v soboto, 24. t.m. Ob 19. uri maša v Štandrežu oz. ob 20. uri večerja v gostilni pri Turriju. Inf.: do srede, 21. t.m., pri Maji 0481 520958 ali Veri 0481 882024.

CESTITKE

Novi doktorci **Valentini Pavić**, ki je na tržaški univerzi diplomirala iz političnih ved, čestitajo in se z njo veselijo prijatelji PD in MePZ Štandrež.

Na videmski univerzi je z odliko in pohvalo diplomirala v jezikih **Federica Bello**. Ob lepem uspehu čestitajo in se z njo veselijo prijatelji dramske skupine PD Štandrež.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

CECILIJANKA 2001

43. REVIIJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV OB TISOČLETNICI GORICE IN SOLKANA

Sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine ter Koroške in Slovenije

Kulturni center Lojze Bratuž
Sobota, 17. novembra 2001, ob 20.30
Nedelja, 18. novembra 2001, ob 16. uri

POD POKROVITELJSTVOM GORIŠKE OBČINE IN POKRAJINE TER OB PODPORI JAVNEGA SKLADA RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ,
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV in
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

GORIŠKI NADŠKOF
FRANČIŠEK BORGIA SEDEJ
1854 - 1931

OB 70. OBLETNICI NJEGOVE SMRTI

SPOMINSKA PROSLAVA

SODELUJEJO: prof. Lojzka Bratuž, prof. Tomaž Pavšič,
prof. Tomaž Simčič;
Mešani pevski zbor F.B. Sedej iz Števerjana

Gorica, sredo, 28. novembra 2001, ob 20.30
Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž

O DAVKU ICI V SOVODNJAH

Na rednem srečanju svetovalcev opozicijskih skupin so predstavniki SSK in liste Skupaj za Sovodnje razpravljali o aktualnih vprašanjih javne uprave v Sovodnjah. Posebno pozornost so namenili vprašanju drugega oz. tretjega preverjanja občinskega davka na nepremičnine (ICI), ki se zmeraj ni zaključeno, stalno pa se višajo breme, ki jih bo uprava morala plačati podjetju. Obveznosti so že dosegle 132 milijonov lir. Svetovalci so v razpravi opozorili na dejstvo, da je tudi v tej fazi slišati precej pripomb na izid preverjanja in nove izračune, zlasti kar zadeva primere t.i. domnevne oz. uradno določene vrednosti nepremičnin. Svetovalci opozicije svetujejo, naj se občani, preden plačajo, čeprav so jim bili zneski znižani, obrnejo do pristojnih uradov (patronatov ali uradov za davčno asistenco) in preverijo točnost izračuna in utemeljenost (sankcije, obresti) terjatve. Imajo

seveda tudi možnost formalnega priziva na pokrajinsko davčno komisijo, v roku 60 dni od uradne vročitve.

AKORD NA PRAZNIKU KOSTANJA V PODGORI

V soboto, 10. t.m., je rajonski svet za Podgorjo priredil *Praznik kostanja*. V stavbi bivše osnovne šole, kjer ima sedež rajonski svet, so pripravili urejeno dvorano, zraven pa mize z novim vinom. Predsednik Maligoj je odločil, naj se zaradi zamude udeležencev praznik začne kar s pokušnjo vina in kostanja, ki je na Kalvariji nad Podgorjo takorekoc doma. Skupina Akord, v sicer zmanjšani sestavi, je zato navzoče, ki so se medtem številni prikazali na prireditvenem prostoru, pozdravili z nizom slovenskih, furlanskih in italijanskih skladb. Veselo vdušje, dobra kapljica in seveda odlično pečeni kostanji so prispievali svoje k lepemu doživetju sobotnega popoldneva za podgorske vaščane, ki so kljub mrazu prišli v veselo družbo.

PRETEKLI TEDEN NA GORIŠKEM VRTILJAKU

TIBETANSKI PLESI IN OČARLJIVA SAPRAMIŠKA

Goriški vrtiljak je pretekli teden kar dvakrat priklical svoje mlade gledalce v goriška kulturna hrama in jim nudil zvrhano mero umetniškega užitka. Petošolcem in srednješolcem je Abonma za mlade v sredo, 7. t.m., v KC Bratuž omogočil pogled v svet tibetanskih menihov, zazrtih v notranjo, duševno poglabitev. Budistični menihi živijo od kitajske zasedbe Tibeta v izgnanstvu v samostanu Drepung v Indiji, v katerega sprejemajo vsako leto kakih sto novincev, od šestega leta dalje. Ti se učijo raznih predmetov, predvsem pa mnogo premišljujejo in se poglobljajo v molitev. V značilnih oranžno-rdečih haljah in z visokimi pokrivali so se najprej predstavili s svojevrstnimi instrumenti, nekakšnimi trobentami, ki oddajajo svojske glasove, vabeče k molitvi. S posebno tehniko dihanja lahko igrajo na ta trobila po celo uro, ne da bi se morali pri tem odahnuti. Poleg značilne glasbe so učenci lahko poslušali več narodnih pesmi, tudi nomadskih ljudstev, ogledali so si nekatere svečane obredne plesse. Posebno zanimiva sta bila tista, pri katerih sta veliki papirnati maski, jelenji glavi, zakrivali plesalčeva obraza, in ples jaka, neke vrste vola, ki ga Tibetanci zelo spoštujejo in častijo, ker jih ta žival preživlja in jim daje krzno za oblačila. V obeh plesih so menihi pokazali izredno spretnost v gibih in kretnjah. Gledalce so naravnost omamili s svojimi živahnimi kostumi kričočih barv, polnimi trakov, ki imajo globljo obredno pomem-

bnost, a žal ostaja nam tuja. O njih ni spregovoril mladi menih, ki je uvajal vsako točko. Ob koncu so prišli na oder vsi nastopajoči menihi in z molitvijo izrekli zahvalo in voščili gledalcem srečne dni. Otroci so jim iz srca zaploskali in se oddolžili za prikaz tako oddaljene, s simboliko prežete kulture. Nastopu za GV sta sledila še dva v popoldanskih in večernih urah; priredil ju je študijski center iz Milana. Z gostovanji po raznih italijanskih mestih tibetanski menihi zbirajo sredstva za vzdrževanje in preživetje svojega indijskega samostana. V ta namen so v predverju KCLB ponujali raznolike izdelke, od oblačil, ogrlic, zaspestnic do pisanih talismanov, ki naj bi pozitivno vplivali na življenje.

Goriški vrtiljak je gledališke polčke, malčke iz zadnjega letnika vrtcev in osnovnošolce do četrtega razreda iz dobredobrskega in goriškega ravnateljstva ter otroke iz špeterske dvojezične šole, z dvema jutranjima ponovitvama v četrtek, 8. t.m., popeljal v čudežni svet pravljic v družbi ljubke Sapramiške. Dobro poznano pravljico Svetlane Makarovič - marsikateri otrok jo je že videl v odrski postavitvi Lutkovnega gledališča Ljubljana - je v Kulturnem domu odigralo Prešernovo gledališče Kranj v imenitni režiji Katje Pegan, ki je v pravljici zgodbici znala dognano izpostaviti vse ključne trenutke in osvetliti značajске odtene nastopajočih živalic, tako da so se prikazale v vsej očarljivi privlačnosti. Pri tem so ji seveda

bili v veliko pomoč igralci Tanja Dimitrievska k. g. - (ne)srečna Sapramiška, Matjaž Višnar - nagajiva, nesramna Veverica, Uroš Smolej - topoglava, a ljubezniva in iskrena Regica, Pavel Rakovec - spretni zobozdravnik Detel in Rok Vihar k. g. - usmiljeni in darežljivi Strahec, ki so povsem zanesljivo zlezli pod kožo svojih junakov in pazili na njihovo natančno oblikovno podobo. Le-to so dopolnjevale dobro izdelane pričeske in maske Mateja Pajntarja. Šolarje je najbolj navdušil in zabaval Uroš Smolej, ki je premišljeno in pristrčno orisal žabje poteze, da so bile prepoznavne v vsaki še najmanjši kretnji, čisto po žabje izbuljenem, ne prebitem pogledu in zateglem izgovarjanju besed. Glasbena podlaga se je prijetno ujemala s songi, ki so dopolnjevali pripoved. Svoje so opravili tudi z domišljijo prepojeni kostumi Svetlane Visintin in domiselna scenjska slika - izsek pravljicega gozda s starimi, z debelo skorjo obdanimi debli in trdnimi vejami, po katerih sta skakali veverici -, kot si jo je zamislil Pepi Sekulič in jo z nadrobno poslikavo obogatil Brane Drekonja. Tokratni pravljčni prikaz je popolnoma zadovoljil navihane učence in njihove učitelje.

IK

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

vabi na

predavanje pisatelja Zorka Simčiča

ODSLEJ HOJA PO VRVI

OB PRELOMNICI ČASOV NEKAJ MISLI O NARODU IN RELIGIJI

Četrtek, 22. novembra 2001, ob 20.30

Gorica, župnijska dvorana pri sv. Ivanu

11

ČETRTEK,
15. NOVEMBR
2001

GORIŠKA

FILM O MLADIH V GORICI IN NOVI GORICI

LUČI ONKRAJ MEJE

JURIJ PALJK

Minuli četrtek, 8. t.m., se je v kinodvorani Vittoria na Travniku zvečer zares trlo ljudi, saj so predvsem mladi z obeh strani državne meje prišli na slovensko predstavitev umetniškega dokumentarca *Luči onkraj meje*, ki ga je za Deželni sedež RAI-Slovenski programi posnela režiserka Katja Colja. Prav gotovo si je marsikateri naš brlec dokumentarcev že ogledal po televiziji, saj so ga predvajali po slovenskem programu Deželne RAI 3 (t.i. RAI 3 bis program) v nedeljo, 11. t.m., ko so ga premierno zavrteli takoj po televizijskih poročilih.

V Gorici je torej šlo za predpremiero dokumentarca, ki je bila svojevrsten in dobro organiziran kulturni dogodek. Kinoatelj je predstavitev televizijskega dokumentarca dobro pripravil, saj je bila pred predstavitvijo zelo obiskana tiskovna konferenca, na kateri je celotna televizijska ekipa predstavila delo. Dvojezično je tiskovno konferenco vodil predsednik Kinoateljeja dr. Aleš Doktorič, ki je pri-

za preteklostjo, podreti ograde in živeti!" je dejala Katja Colja. Režiserka je tudi povedala, da je zgodbe štirinajstih mladih iz Gorice in Nove Gorice omejevala na en sam delavnik, povedala, da so ji mladi "igralci" zelo pomagali, saj so pripovedovali in "zaigrali" svoje vsakdanje življenje. Na naše vprašanje, zakaj so izbrali režiserko, ki ni domačka, je urednica Mirjam Koren povedala, da je včasih to bolje, saj včasih pogled od zunaj odkrije stvari, ki jih nekdo, ki živi določeno stvarnost, ne utegne videti. Po njenem mnenju je bila izbira dobra, ker je režiserki uspelo napraviti dokumentarcec, ki je lahkotna in igriva pripoved o mladih Goričanih.

Predstavitve so se udeležili seveda tudi kameraman Andrea Savini, montažer Alessandro Pinto, direktor fotografije Bruno Beltramini in seveda vsi protagonisti ter vsi tisti, ki so kakorkoli prispevali za izvedbo dokumentarca. Projekcija filma je bila doživetje zase, saj so mladi "navijači" nastopajočih seveda navijali in burno pozdravljali svoje mlade prijatelje, udeleži-

FOTO BUMBACA

sozne pozdravil, nakar je predpremiero dokumentarca toplo pozdravil ravnatelj slovenskih programov Deželnega sedeža RAI Igor Tuta, ki je izrazil posebno zadovoljstvo ob televizijskem filmu, za katerega so si pri slovenskih programih še posebej prizadevali, ker so hoteli ob tisočletnici prve omembe Gorice pripraviti film, ki na nevsakdanji način prikazuje mlade iz Gorice in Nove Gorice, predvsem pa so hoteli pripraviti dokumentarcec o današnji Gorici in Novi Gorici in mlade pustiti, naj sami spregovorijo o svojem vsakdanjiku, kajti "prav mladi živijo in bodo morali živeti v obeh mestih tudi v prihodnje".

Urednica Deželne postaje RAI dr. Mirjam Koren, ki je po rodu Goričanka, je povedala, da so s televizijskim dokumentarcem hoteli pokazati predvsem generaciji ljudi, ki živi odprto mejo med obema mestoma in ni obremenjena s preteklostjo in seveda tudi ne s travmami iz preteklosti. Režiserka Katja Colja je poudarila predvsem dejstvo, da je bil dokumentarcec o mladih iz obeh Goric zanj predvsem izziv, saj ni poznala goriške stvarnosti in so ji zato sami mladi Goričani in Novogoričani pomagali spoznati nov obraz obeh mest ob državni meji. Pri svojem delu se je oprla predvsem na krog mladih iz združenj Punto giovani in Sušiv Gorici, medtem ko se je v Novi Gorici spoznala s krogom mladih v Klubu goriških študentov in v Mladinskem centru. "Spoznala sem obe Gorici in to skozi oči dveh skupin mladih, ki gledajo pozitivno na prihodnost in hočejo zapreti vrata za seboj in

la pa sta se je tudi oba župana, in sicer Gaetano Valenti in Črtomir Špacapan, ki sta tudi spregovorila in toplo pozdravila dokumentarcec. Prvi ne bo več kandidiral za župana, drugi pa je dejal, da upa, da v prihodnje ne bo več večkrat vsiljenega sodelovanja med Goricama, ampak bo šlo za spontano sodelovanje, ki ga bodo urednici iz lastne potrebe mladi. Dokumentarcec *Luči onkraj meje* je narejen tako, da ga lahko gledajo tako Slovenci kot Italijani, saj podnapisi spremljajo slovensko govorico in obratno, kar daje upanje, da ga bodo zavrteli tudi na vsedržavni ravni.

Lahko rečemo, da smo tudi mi veseli televizijskega filma, ki prikazuje izsek mladih naše družbe in večkrat tudi take mlade, ki jih ne poznamo, kar pa seveda ne pomeni, da ne obstajajo. Gre za izsek, določen krog goriških mladih obeh narodnosti in to je dobro, kot je seveda tudi to, da se po ogledu dokumentarca sami zamislimo v naše življenje in predvsem pa delovanje, saj se nam je zdelo, da z mladimi, ki so v dokumentarcu prikazani, živimo življenje drug mimo drugega. To seveda daje in bi moralo dajati misliti predvsem nam; mladim, vsaj po videnem in slišnem, zagotovo ne. Nekateri smo se ob ogledu dokumentarca počutili kar naenkrat stare in "izklopljene", še posebej takrat, ko smo izvedeli, da smo zamejci "back in time" (staromodni), a po navdušenju v prepolni dvorani je dokumentarcec zadel v živo! Gotovo bi morali o njem še razmišljati in tudi pisati.

MRAČNA LETA BENEČIJE: ZAČENJA SE PROCES

ERIKA JAZBAR

Pordenonski sodnik Francesco Gambato Spisani je v sredo, 7. t.m., na predhodni obravnavi odredil uvedbo sodnega postopka proti trčmuskemu župniku Božu Zuanelli iz Matajurja in msgr. Marinu Qualizzi iz Podutane. Beneška Čedermaca sta, kot znano, obtožena obrekovanja po tisku, ker naj bi v znani publikaciji *Mračna leta Benečije*, ki je izšla pri zadrugi Dom v italijanskem jeziku in pri Cankarjevi založbi v slovenskem prevodu, obrekovala nekatere predstavnike tajnih organizacij, ki so delovali v slovenski Benečiji po drugi svetovni vojni. Gre za Renza Marseua (občinski tajnik v Grmeku in "trikolorist" ter kasneje župan v Tavorjani), Luigia Olivierija (vodja "Organizacije O") in Alda Specogne (čuvara skladišča orožja).

Sinovi treh predstavnikov so se obrnili na sodišče z obtožnico obrekovanja in pordenonski sodnik je odločil, da se mora sedaj proces začeti. Pred tem je sicer prisotnim stranem predlagal, da bi se duhovnika in tožitelji zmenili in predstavili skupno izjavo, da bi lahko na tak način napisali konec dolgemu in žalostnemu sporu. Duhovnika, ki ju branita slovenska odvetnika Andrej Berdon in Damijan Terpin, sta sprejela predlog, tožilci pa ne. Proces bo tako začel 7. januarja prihodnjega leta.

V knjigi *Mračna leta Benečije* (*Gli anni bui della Slavia*), ki je izšla leta 1996 pri zadrugi Dom iz Čedad, avtor gospod Božo Zuanella (NAZ) opisuje nelah-

Msgr. Marino Qualizza

Župnik Božo Zuanella

ka leta, ki jih je slovenska Benečija doživljala po vojni in do nedavnega, ko je bila protikovenska gonja na dnevnem redu. V knjigi pa se podrobno opisuje delovanje in nastanek "Organizacije O", ki je bila nekaj predhodnik Gladia v teh krajih. Tožilci trdijo, da se na tak način blati spomin in ime staršev, ki so bili neposredno soudeleženi pri Organizaciji O, duhovnika pa po drugi strani pravita, da gre za knjigo, ki je nastala na pod-

lagi zgodovinskih dokumentov. Msgr. Marino Qualizza, ki deli z gospodom Božom Zuanello obtožnico, pa je knjigi, ki je takoj zaslovela, napisal uvodne besede.

Zgodba okoli procesa beneških Čedermacem se vije že nekaj časa. O njej ne pišemo pravič, saj smo doživeli marsikatero komplikacijo in presenečenje. Obtožnica je bila namreč vložena takoj po izidu publikacije, vendar do uvedbe sodnega postopka je prišlo komaj pred nekaj dnevi zaradi dvomov glede lokacije pristojnega sodišča (v Vidmu ali Pordenonu), ki je, kot rečeno, pordenonsko.

Kako pa sta odgovorila na zadnjo vest beneška Čedermaca? Slovenska duhovnika sta odločitev glede procesa pričevala, zato sta povsem umirjena; vendar sta tudi jasno povedala, da se pri celotni zadevi čutita precej osamljena, saj nista dobila potrebne podpore ne pri slovenski manjšini in ne pri matični Sloveniji.

GLOSA JURIJ PALJK

O PRISELJENCIH

Med nami so še ljudje, ki se otepajo beguncev in priseljencev ne marajo, kot niso marali naših izseljencev nikjer v svetu, kajti mi smo sinovi in nečaki nekdanjih izseljencev, če pa že to nismo, potem moramo posteno priznati, da imamo skoraj vsi v sorodstvu vsaj nekoga, ki je pred veliko leti odšel v svet zaradi takih ali drugačnih razlogov, največkrat pa prav s trebuhom za kruhom. Tako kot je danes največ priseljencev iz tako imenovanih Tretjega in Četrtega sveta prav zaradi tega, ker si ti ljudje želijo boljšega življenja, največkrat niti zase ne, ampak za svoje otroke in za svoje sorodnike. Begunci, ki pri nas na nezakonit način skušajo priti v naš razviti zahodni svet, prihajajo k nam iskat kruh, ki pada z naše prebogato obložene mize. In vse je zaman, da smo mi trdno prepričani, kako zgrešeno je tako mišljenje teh revežev; namreč to, da so sami sveto prepričani, da bodo pri nas prišli do kruha, da bodo tudi sami postali takoj sestavni del razvite in bogate zahodne družbe. Vemo, da jih pri nas čakajo ponižanja, največkrat najprej potovanja iz ene države v drugo, izgoni, skrivno življenje brez dokumentov, spanje v nemogočih razmerah, večkrat tudi lakota in podobne nevarnosti, med katerimi je izkoriščanje seveda na prvem mestu. Pa vendar jih končno večina

ostaja med nami, za njimi pa bodo prišli novi in novi. Še tako dobro organizirana policijska služba na meji ne bo mogla zajeti vala beguncev in predvsem pa lačnih, prav zares vsega lačnih ljudi in vsega potrebnih ljudi, ki pri nas vidijo nove možnosti za lepše in predvsem pa bogatejšo življenje, tako življenje, kakršnega ne bi mogli doma nikdar niti sanjati.

Preveč enostavno in seveda naravnost hinavsko bi bilo, če bi zapisali, da smo kot kristjani do tega pojava opredeljeni tako, kot to od nas zahteva evangelij, saj se na tihem vsi bojimo priseljencev, ker s seboj prinašajo svoje navade, običaje in seveda tudi takšne navade, ki z našim svetom in omiko nimajo ničesar ali pa zelo malo skupnega. Tudi ne homo na tem mestu napisali tega, da ti reveži s seboj prinašajo samo nasilje, nezakonite pojave, kot so kraja, prostitucija, preprodaja mamil in podobne, največkrat zelo grde stvari, ki so v naši družbi z zakonom preganjane. Vemo, da vsi priseljenci niso kriminalci. Vemo tudi to, da vse žene, ki pridejo k nam iz tega najrevnejšega dela sveta, niso lahkoživke, ampak se zatečejo v prostitucijo zato, ker so vanjo na tak ali drugačen način prisiljene.

Preenostavno je tudi obsojanje vseh tistih v naši družbi, ki na glas govorijo proti priselje-

V PODUTANI PRAZNOVALI VISOK JUBILEJ

V nedeljo so v Podutani praznovali 650-letnico dokumenta, v katerem se prvič omenja domača župnija. Ob 15.30 je bila slovesna sveta maša, ki jo je molil bivši videmski nadškof msgr. Alfredo Battisti. Dogodka so se udeležili duhovniki in predstavniki vseh tistih vasi, ki so nekoč oblikovale veliko podutansko župnijo. Leta 1899 je bilo le-teh kar 17. Za priložnost je podutanski župnik Rinaldo Gerussi priredil tudi tri srečanja, na katerih so govorili izvedenci.

RAZSTAVA V BENEŠKI GALERII

Jeziki se srečujejo je naslov razstave, ki jo bodo odprli v petek, 16. novembra, v prostorih Beneške galerije v Špetru. Na razstavi, za katero sta poskrbeli KD Ivan Trinko in središče Nedža, bodo na ogled slovenske, furlanske in italijanske publikacije, ki se tičejo Slovencev in Furlanov v videmski pokrajini. V sklopu razstave so in bodo priredili tudi predstavitev različnih knjig. Tako bo na dan odprtja razstave v gostilni alle Querce Miran Košuta predstavil knjigo poezij Mihe Obita *Leta na oknu*.

KONCERT V ŠPETRU

V petek, 23. novembra, bo občina Špeter priredila ob 20.30 v občinski dvorani koncert, ki ga bosta oblikovala pianistka Paola Chiabudini, skupaj z njo pa se bo predstavil s harmoniko Aleksander Ipavec. Duo je pred kratkim predstavil svojo prvo CD ploščo, z naslovom *Omaggio a Piazzolla*. Gre za skladbe Astorja Piazzolle, ki sta jih priredila Chiabudinijeva in Ipavec, med skladbami pa lahko poslušamo igralca Angela Mаметtija, ki bere besedila, povezana s tradicijo tanga na začetku prejšnjega stoletja.

vanju revežev iz najrevnejših držav, ker se zavedamo, da reveži s seboj prinašajo vrsto problemov. Vseeno pa bi radi na tem izjemno tankem ledu, kar seveda je govorjenje o beguncih, rekli tudi to, da se sicer res lepo sliši, kako da so priseljenci izjemno bogastvo za vse nas, a je obenem tudi res, da nihče danes pravzaprav ne ve, kaj naj bi s priseljenci počel. Razen brezobraznih podjetnikov seveda, ki iz njih takoj naredijo črno in slabo plačano delovno silo, da lahko potem kujejo na njihovi koži mastne dobičke. Problem je v tem, da se naša družba po eni strani otepa beguncev, ker prinašajo s seboj vrsto težav, nenazadnje tudi jemljejo prostor domačinom, ko gre za delovna mesta, na drugi strani pa jih krvavo potrebuje, saj so edini, ki primejo za vsako delo, tudi za tisto, ki ga mi nečemo več opravljati.

Naučiti se bomo morali živeti z njimi, kot bo tudi naša družba morala najti v sebi moč za korenite spremembe sveta, in to ne samo doma, ampak tudi v deželah, od koder begunci prihajajo k nam. Za to namreč gre, da se moramo zavedati preprostega dejstva: nobenega begunca ne bi bilo k nam, če bi ti reveži doma imeli možnost dela, možnost človeka vrednega življenja. Tako pa prihajajo k nam in s seboj nosijo vse, tudi slabe navade, a predvsem pa sanje o tem, da jim bo v življenju uspelo, sanje, ki jih mi več nimamo.

"ZAKLJUČIMO ZGODOVINSKI ČAS MED DRUGO SVETOVNO VOJNO IN PO NJEJ"

"Zdaj je nova priložnost, da politično končno zaključimo zgodovinski čas slovenskega naroda med drugo svetovno vojno in takoj po njej", je zapisal predsednik republike Milan Kučan v svojem pismu, ki ga je 12. t.m. poslal predsedniku Državnega zbora RS Borutu Pahorju.

"Ne moremo popravljati tistega, kar se je zgodilo, lahko pa sklenemo, da ne bo politika pisala zgodovine. Pieteta do mrtvih nam nalaga, da mrtvi ne bodo zlorabljeni za politične obračune. Prav je, da se k temu zavežemo," je poudaril.

Predsednik Kučan je v svojem pismu ponovil pobude in predloge zadnjih desetih let državnemu zboru in vladi za ureditev odnosa slovenske države do tega obdobja. Poudaril je, da je že pred nastankom slovenske države, ob spravi slovesnosti v Kočevskem Rogu julija 1990 verjel, da nas bosta povezali skrb in odgovornost za nastajajočo državo in bomo zato sprejeli idejo sprave.

Predsednikovo stališče ves čas je, da je država dolžna poskrbeti za ureditev grobišč po vojni pobitih ter za spoštljivo označitev in vzdrževanje gro-

Zalna slovesnost v Teharjah oktobra letos

bišč; za hitrejši in do svojcev spoštljiv postopek pri izdaji mrliških listov; za seznam vseh žrtv druge svetovne vojne in po njej (za knjigo mrtvih); za pospešeno urejanje spominskih parkov v Kočevskem Rogu in na Teharjih; za spomenik vsem žrtvam druge svetovne vojne in povojnih izvensodnih pobojev, ki naj bo trajen simbol skupnega spomina in naše spravne dejanje; za kazensko pravno razjasnitev povojnih izvensodnih pobojev; za politično de-

janje, ki bo v skupni izjavi parlamentarnih strank obsodilo hudodelska in druga protipravna ravnanja takoj po vojni in povežalo žive v skupnem spominu na vse žrtve vojnih časov in povojnih dni. Takšno dejanje bi po mnenju predsednika prispevalo, da bi mrtve lahko prepustili spoštljivemu spominu, strokovno presojo dogajanj pa zgodovinarjem in zgodovini. Slovenci smo svojo zgodovino ustvarjali skupaj, delali smo jo drug drugemu. Sprejmimo jo za svo-

jo zdaj, prej ali slej bomo to morali storiti, je še zapisal predsednik Kučan.

Predsednik republike je v pismu spomnil tudi na sklep Odbora DZ za obeležitev 50. obletnice konca druge svetovne vojne za postavitve spomenika vsem žrtvam decembra 1995. Kot spodbudno je ocenil delovanje Komisije vlade za reševanje vprašanj prikritih grobišč, katere program zasluži vso moralno in materialno podporo. Ob vseh zastojih so po mnenju predsednika republike zelo pomembna sedanja dejanja državnega tožilstva, katerega pristojnost je razjasnitev kazensko pravne strani povojnih izvensodnih pobojev.

V pismu je predsednik republike tudi pozval k razmisleku, da bi DZ povabil vse, katerih svojci so pogrešani v drugi svetovni in po njej, da v skladu z veljavnimi predpisi prijavi pogrešane, vlada pa bi z ustreznimi navodili pristojnim organom poskrbela, da bodo postopki pietetni in poenostavljeni.

Predsednik republike je v pismu v vednost poslal tudi predsedniku vlade dr. Janezu Drnovšku.

GROZI NEVARNOST PONAREDKOV

Dejstvo, da se valute dvanajstih držav, članic Evropske denarne zveze, poslavljajo oz. odhajajo v zgodovino, je znano tudi večini Slovencev. V poslovnih bankah in menjalnicah je čedalje manjše povpraševanje po nemških markah, valuti, ki je bila in bo najbrž do zadnjega trenutka zelo razširjena in cenjena v Sloveniji. Po njej so poimenovali tudi cene in nasploh denarno poslovanje. V izrazoslovju ljudi je bil tako tudi slovenski tolar podrejen marki.

Varčevanje v nemških markah je pomenilo osemindesetdeset odstotkov deviznega varčevanja prebivalstva, v avstrijskih šilingih je bilo šest odstotkov, v italijanskih lirah pa štiri odstotke in pol deviznih prihrankov. Spričo tega, da je torej več kot osemdeset odstotkov deviznega varčevanja oz. vlog v valutah, ki bodo prihodnje leto ukinjene, je zadnja faza uveljavljanja evra, ki je bil sicer že leta 1999 uveden kot knjižni denar, v začetku leta 2002 pa bo dana v obtočev evro gotovina, izjemno pomembna tudi za Slovenijo. V Banki Slovenija zato budno spremljajo priprave, in kot poudarjajo, preprečujejo nepotrebno nervozo. Gre namreč za najpomembnejši logistični premik v evropski finančni zgodovini, na območju, na katerega smo kot kandidati za vstop v EU ciljno usmerjeni tudi sami. Ob tem Slavko Cimprič iz Združenja bank Slovenije poudarja, da se z evrom varnost deviznih prihrankov, naloženih v bankah, ne bo popolnoma nič spremenila.

V centralni državni banki posebej opozarjajo pred ponaredki, ki se bodo lahko pojavili ob preobrazbi valut iz dvanajstih držav v novo evropsko denarno enoto, evro. Menda se je število ponaredkov bankovcev za 300%. Uresničuje se torej napoved finančnih in bančnih strokovnjakov, da se bo s približevanjem časa menjave gotovine večalo število ponaredkov v obtočev in poskusov njihovega unovčevanja. V tem času torej velja biti še zlasti

pozorni pri nakupih gotovine, ki je pred umikom iz obtoka, saj je trenutek za plasma ne- previdnim kupcem nadvse primeren. Druge nevarnosti pa so povezane z novo evro gotovino, ker v Sloveniji praviloma še ni dobro znana in jo tako ljudem, kot tistim, ki se z njo ukvarjajo poklicno, laže podtaknejo. Na spletni strani Banke Slovenije so na voljo številni podatki, povezani z evro gotovino, ogledati si je mogoče tudi fotografije novih kovancev oziroma bankovcev. Ker so torej zdaj zlati časi za podtaknitev ponarejenih bankovcev, je očitno najbolje, opozarjajo v Banki Slovenije, da ljudje evre nabavijo v profesionalnih ustanovah, torej v bankah oziroma menjalnicah.

V Sloveniji poznavalci ne priporočajo nakupa evro gotovine pred koncem letošnjega leta. Možnost nakupa ponaredkov je namreč velika, tudi zaradi tega, ker so se slovenske banke obvezale, da pred prvim januarjem leta 2002 v obtočev ne bodo dale ne kovancev in ne bankovcev. "Če kdo torej na evre naleti pred prvim januarjem prihodnjega leta, naj bo še posebej pozoren", meni Janko Tratnik, vodja oddelka za poslovanje s tujino v Banki Slovenije.

Na pomembnost uvedbe nove evropske valute, evra, so opozorili tudi na srečanju slovenskih in italijanskih gospodarstvenikov, ki sta ga pred dnevi v Novi Gorici priredila družbi Informest iz Gorice in Euro-info center iz Kopra. Menili so, da bo ob uvedbi evra največ zapletov pri cenah, zaradi česar so potrošniki v največji negotovosti. Trgovci utegnejo izkoristiti novo evropsko valuto za dvigovanje cen. Kupce iz Slovenije so posebej opozorili, naj po 1. januarju prihodnjega leta od trgovcev v Italiji ne jemljejo drobiža v lirah, čeprav bo lira v obtočev še do 28. februarja 2002. Ob tem je predsednik Čezmejnje zveze in župan mestne občine Nova Gorica, Črtomir Špacapan, opozoril, da je Slovenija premalo storila za seznanjanje prebivalstva z novo denarno enoto, evrom.

VRAČANJE IN DRUGI UKREPI ZOPER RECESIJO V GOSPODARSTVU

UGODNA OCENA PRIPRAV SLOVENIJE ZA VKLJUČITEV V EVROPSKO UNIJO

MARJAN DROBEŽ

Notranje in zunanjepolitični dogodki so med seboj povezani in praviloma soodvisni. V tem času se, denimo, vlada in gospodarski izvedenci ukvarjajo z ukrepi, ki naj bi jih Slovenija sprejela in izvajala v boju zoper recesijo, to je upadajoče gospodarske dejavnosti. Pri tem se sooča dvoje izhodišč. Po mnenju nekaterih ekonomistov bo država recesijo lahko premagala z varčevanjem, večjimi vlaganji v proizvodne panoge, zlasti pa s pospeševanjem izvoza na območja nekdanje skupne države, SFRJ, in v Rusijo. Več pa je tistih finančnih in gospodarskih strokovnjakov, ki opozarjajo, da se bo recesija razširila tudi v Slovenijo, kar naj bi zlasti zavrlo težnje na zniževanje inflacije. Vlada je spričo novih poslabšanih razmer v gospodarskih in finančnih gibanjih na izredni seji v nedeljo, 11. novembra, sprejela oz. dopolnila predloga državnih proračunov za leto 2002 in 2003, o katerih bo kmalu razpravljala Državni zbor.

Zunanji minister dr. Dimitrij Rupel se je ugodno odzval na odločitev, da bodo pri popisu prebivalstva v obmejni deželi Furlaniji-Juljski krajini lahko uporabljali tudi popisne pole v slovenskem jeziku. Zatrnil je, "da je zunanje ministrstvo pozornost spremljalo problematiko dvojezičnih popisnih pol in s konkretnimi postopki prispevalo k temu, da se je problem rešil. Pri tem je podrobno opisal dejavnosti v zvezi s popisom, ki sta jih opravili državna

sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu Magdalena Tovornik in slovenska generalna konzulka v Trstu Jadranka Šturm-Kocjan. Ob primeru popisa pa je zunanji minister nemara prvič povzel strategijo, ki jo sedanja oblast v Sloveniji izvaja do rojakov v Italiji. Dejal je namreč, "da je slovenska manjšina v Italiji subjekt, ki naj se samostojno zavzema za uresničevanje svojih pravic, Slovenija kot matična država pa ji stoji ob strani, in, kadar je nuja, naredi tudi kaj več od običajnih pričakovanj".

V ministrstvu za evropske zadeve, vladi in tudi v političnih strankah preučujejo poročilo o napredku Slovenije pri približevanju Evropski uniji. Dokument je v torek, 13. t.m., objavila Evropska komisija (vlada). Gre za letna poročila o pripravljenosti držav kandidat, ki jih je Evropska komisija objavila četrtič zapored. Slovenija je na splošno dobro ocenjena, s poudarkom, da uspeva pri sprejemanju, prevzemanju in pričetku izvajanja najvažnejših zahtev Evropske unije glede prostega pretoka ljudi, kapitala, storitev in blaga. Ponovile pa so se blage kritike zaradi prepočasne preoblikovanja javne uprave, poteka denacionalizacije, privatizacije državnega premoženja in prevelikega števila sodnih zaostankov. Minister za evropske zadeve Igor Bavčar je ob objavi poročila dejal, da med kritičnimi mnenji, vsebovanimi v poročilu evropske komisije, ni nobenega, ki ga v Sloveniji ne bi poznali.

Poročilo o napredku Slovenije pri vključevanju v omenjeno evropsko povezavo je zelo aktualno in pomembno zaradi tega, ker se približuje zaključek pogajanj o vstopu Slovenije v EU. Iz poročila v nasprotju s prejšnjimi leti ni jasno razvidno, katere države prednjačijo v pripravah za sprejem. V Sloveniji bi bili bolj zadovoljni, če bi evropska komisija države kandidatke razvrstila po obsegu oz. stopnji njihove pripravljenosti. Tako pa kaže, da bo EU v članstvo sprejela več držav hkrati, v "paketu". Vseh držav kandidat, ki so v dvanajst, razvrščene pa so v tako imenovano luksemburško in v helsinško skupino. Nove članice naj bi bile v evropsko povezavo sprejete v letu 2004, podrobneje pa bodo o tem razpravljali na novem vrhu predstavnikov petnajstih držav članic EU, ki bo prihodnji mesec v belgijskem mestu Lacken.

PRISPEVEK SLOVENIJE KOT PRIHODNJE ČLANICE ZVEZE NATO

Predstavniški dom ameriškega kongresa je v sredo, 7. novembra, z veliko večino glasov sprejel zakon o širitvi zveze Nato. Širitveni zakon so po predvidenem postopku poslali v senat, kjer ga bo moral potrditi njegov odbor za zunanjo politiko. Na seznamu kandidatke za vstop v Nato je sedem držav, med njimi tudi Slovenija.

Slovenski obrambni minister dr. Anton Grizold je ob otvoritvi novega centra za jezikovno usposabljanje vojakov in drugih pripadnikov armad iz držav partnerstva za mir, ki bi rade postale članice Nata, v

petek, 10. novembra, obravnaval tudi prispevek Slovenije omenjeni obrambni in politični organizaciji. Dejal je, "da potrebujemo visoko usposobljen in vrhunsko pripravljen častniški ter podčastniški zbor in seveda tudi civilni del, ki jim znanje tujih jezikov ni ovira, temveč prednost. Zavedamo se namreč, da povečljnost delovanja in postopkov zahteva tudi ustrezno razumevanje in izražanje v tujem jeziku, zato si že dobrih sedem let prizadevamo dvigniti raven jezikovnih sposobnosti svojih pripadnikov v angleškem, francoskem, nemškem in italijanskem jeziku.

Priključevanje naše države zahodnoevropskim vojaškim povezavam ne zahteva zgolj izenačenosti v znanju in tehnologiji, ampak tudi v razumevanju in mišljenju. Zveza Nato od kandidatke za članstvo pričakuje predvsem troje: jezikovno, mišljenjsko in intelektualno povezljivost, to pomeni odlično znanje jezika medsebojnega sporazumevanja in poveljevanja, obvladovanje miselnega vzorca in visoko raven vojaškostrokovnih in drugih znanj. V Sloveniji se zavedamo svojih prednosti, ki zagotovo niso v vojaških zmogljivostih, temveč v znanosti, izobraževanju, tehnologiji in logistiki. Sicer pa izvajamo reorganizacijo slovenske vojske v majhno, sodobno in učinkovito vojsko, ki bo sposobna zagotavljati vojaške obrambne vidike nacionalne varnosti in se hkrati uspešno vključevati v mednarodne povezave v okviru zveze Nato in mednarodne skupnosti".

IZŠEL JE V VELIKI NAKLADI

NOVI TELEFONSKI IMENIK

V Sloveniji je v torek, 6. novembra, izšel novi telefonski imenik za leto 2002. Skupna naklada znaša okoli 750.000 izvodov, kar kaže na veliko razširjenost telefonskega omrežja in ponazarja hiter porast števila naročnikov t.i. fiksnih telefonov, ki pa jih je že manj od števila prenosnih oz. mobilnih telefonov. Le-teh je v uporabi že več kot milijon.

Za tiskanje novega telefonskega imenika so porabili skoraj 800 ton papirja. Kot v prejšnjih letih bodo naročniki imenik svoje področne kode dobili brezplačno, bodisi na poštah ali pa v trgovinah družbe Telekom. Kdor pa bo želel komplet vseh petih knjig, v katerih so objavljeni vsi naročniki fiksnih

in mobilnih telefonov v Sloveniji in rumene strani, bo moral odšteti 3.500 tolarjev. Naše bralce, ki bi morda želeli kupiti novi telefonski imenik, obveščamo, da jih je mogoče dobiti v vseh poštah na slovenski strani meje.

Vzporedni imenik na zgoščenki je izšel v 20.000 izvodih, na njej pa je objavljeno šest novih zemljevidov mest: Bleda, Brežice, Izole, Radovljice, Sevnice in Slovenske Bistrice. Novi imenik družbe Telekom Slovenija je oblikovalska novost. Naslovnica je namreč zasnovana kot pobarvanka, tako da si vsakdo lahko platnice pobarva po svojem okusu. Imenik je še nadalje prisoten tudi na spletni strani <http://tis.telekom.si>.

ITALIJANSKO PRAVO

REFORMA DRUŽBENEGA PRAVA (7)

DAMJAN HLEDE

Ko smo pisali o zadrukah, smo že napovedali, da je z reformo družb zakonodajalec, sicer z veliko zamudo, predvidel širšo ureditev pojava družbene grupacije. Gre za pozno civilnopravno priznanje stvarnosti, ki obstaja že desetletja, predvsem v okviru kapitalističnih družb, ponekod pa tudi pri zadrukah. Kot smo videli, je z ozirom na zadruge pooblastilo precej splošno, saj je določeno zgolj, naj vlada pravno uredi grupacije zadrug z ozirom na njihovo "enotno upravo". Pri splošnem pooblastilu za ureditev pojava grupacij pa je, kot napovedano, rečeno nekaj več. Določeno je namreč, da bo moral zakon ta pojav urediti predvsem z vidika prozornosti in uravnoteženja interesov skupine družb kot take (torej kot enotnega podjetja z gospodarskega vidika) z interesi tistih družb, ki so pod nadzorom vodilnih družb skupine in še posebej z interesi manjšinskih članov teh nadzorovanih družb. V ta namen je tudi predvideno, da bodo morale biti odločitve in sklepi, ki zadevajo interes grupacije kot take, motivirani. Dalje je določeno, da bo treba pripadnost grupaciji na primeren način javiti.

Ponavljamo mnenje, da je pooblaščenca (vladi) kljub vsemu prepuščena precejšnja diskrecionarnost pri ureditvi tega vprašanja, saj v pooblastilu ne najdemo nobenega namiga, s katerimi pravnimi sredstvi urediti ureditev grupacij na podlagi predvidenih načel, predvsem ni predvideno, kako urediti vprašanje konflikta interesov upraviteljev vodilnih družb v okviru teh grupacij.

Določilo, ki je sprožilo še največ nesoglasij in nasprotovanj s strani opozicije, pa je tisto, ki na novo urejuje kazenska in upravna protizakonita dejanja, ki zadevajo trgovinske družbe in še posebej kaznivo dejanje lažne bilance oz. laž-

nih družbenih komunikacij. To kaznivo dejanje urejuje sedaj člen 2621 civilnega zakonika, ki določa kazen zapora od enega do pet let in denarno globo od dveh do dvajset milijonov lir za pobudnike, ustanovitelje, upravitelje, generalne direktorje, nadzornike in likvidatorje, ki v poročilih, bilancah ali drugih družbenih komunikacijah prijavijo neresnična dejstva o ustanovitvi ali o gospodarskem stanju družbe ali pa (deloma ali v celoti) prikrivajo dejstva, ki se tičejo tega stanja.

Ureditev, ki bo sledila po izvedbi novega zakonskega pooblastila, pa bo temeljila na novem razlikovanju po stopnjah dejanja: v slučaju, ko dejanje ne bo povzročilo škode premoženju družbenih članov ali njenih upnikov, ampak bo kršila samo interes do resničnih družbenih informacij, ne bomo več niti v prisotnosti kaznivega dejanja, ampak le preprostega prekrška; v slučaju, ko bo dejanje povzročilo škodo članom ali upnikom in bo zadevalo družbe, ki niso kotirane na borznih ali drugih pravno urejenih trgih, bo šlo za kaznivo dejanje, ki bo sankcionirano z največ tremi leti zapora in ga bo mogoče zasledovati le na podlagi tožbe in ne neposredno na podlagi sodniške uradne dolžnosti; ko pa bo dejanje zadevalo družbe, ki so kotirane na borznih ali drugih pravno urejenih trgih, bo zasledovanje kaznivega dejanja predmet sodniške uradne dolžnosti in bo sankcionirano z največ štiri leti zapora.

Iz primerjave med prejšnjo in bodočo ureditvijo kaznivega dejanja lažne bilance, je jasno razvidna znižana sankcijska raven zakonskega določila. Poleg tega, je omembe vredna predvsem še ena posledica nove ureditve: znižanje najvišje kazni od petih na štiri leta pomeni, da se bo temu kaznivemu dejanju apliciral krajši rok zastaranja, s posledicami, ki so vsem na dlani.

KONEC

ZARADI POLETNE SUŠE OLJKARJI ŽE ZAČELI S POBIRANJEM OLJK

SO OLJKE OBRODILE!

V Istri in tržaškem Bregu kakor tudi v tistih krajih Brd in furlanskega gričevja, kjer je želena ustanova za razvoj kmetijstva ERSA pred leti začela obnavljati oljčne nasade, je v polnem teku obiranje zgodnejših sort. To pomeni, da oljkarji pobirajo predvsem tako imenovane toskanske sorte, kot so leccino, maurino in pendolino. Ponekod pa so tudi že začeli pobirati istrsko belico, ker je letos zaradi hude poletne suše in posebnih jesenskih vremenskih razmer prej dozorela.

Navadno so oljkarji s pobiranjem oljk začeli šele sredi novembra. V zadnjih desetletjih pa se je, ob bolj pozorni strokovni oskrbi oljkarjev, na splošno začelo prej obirati ta sadež, ker so analize pokazale, da se na ta način, predvsem pa s takojšnjo predelavo plodov, bistveno izboljša kakovost olja, ker je na ta način nižja stopnja prostih maščobnih kislin v olju. Stopnja maščobnih kislin v oljčnem olju je namreč ena ključnih postavk za merjenje kakovosti olja, saj v ekstra deviškem oljčnem olju ne smejo

presegati enega odstotka. Odločilni dejavnik pri ohranjanju nizke stopnje prostih oleinskih kislin je čim krajši čas, ki ga porabimo med obiranjem in samo predelavo. Idealno je, da obrabimo plodove odnesemo v torkljo še isti dan, vendar pa se to lahko le redkokdaj zgodi. Navadno namreč pri tem delu nimamo toliko pomočnikov, da bi v enem dnevu nabrali zadostno količino, ki je potrebna za delo v torklji. Seveda se moramo glede datuma in ure tudi dogovoriti z oljarji, ki delajo v torkljah, da ne bomo čakali na vrsto. Običajno je torej, da obrabimo plodove nekaj dni skladiščimo doma. Poskrbeli bomo, da bo skladišče suho, hladno in zračno. Idealen je lesen pod, na katerega razgrnemo rjuho, nanjo pa raztresemo oljke. V višino naj kup ne presega 5 cm, vsak dan pa bomo oljke tudi nekoliko premešali, da se ne bi ukurile. V zadnjih časih se pri prevajanju in skladiščenju oljk vse bolj uveljavlja raba plastičnih zabojčkov z ozkimi rebri na stranicah in dnu. Na ta način se izognemo nevarnosti, da bi

se plodovi že pri prevozu ranili in bi zaradi tega nastopile nezaželjene reakcije fermentacije in gnitja. Če oljke pred predelavo v torklji skladiščimo v teh nizkih plastičnih zabojčkih, moramo vsak dan njihovo vsebino presuti v drug zabojček, da se prezračijo in ohladijo. Najbolj primeren način je ta, da plodove ne vsujemo neposredno v prazen zabojček, ampak po nekakšnem žlebu, ki ga pripravimo iz desk, da se oljke po poševni površini nekako zakotalijo v spodaj postavljen zabojček. V primeru, da opazimo gnile plodove, jih moramo odstraniti, da se ne bi gniloba širila. Oljke v zabojčkih tudi prepe-

ljemo v torkljo, kjer jih bodo predelali. Tudi torklja seveda lahko vpliva na kakovost oljčnega olja. Zato je važno, da so oljke, ki jih peljemo v predelavo, čim bolj zdrave, tudi zato, da ne bi z nagnitimi plodovi umazali raznih delov torklje, kar bi negativno vplivalo ne le na kakovost našega olja, ampak tudi olja, ki bi ga pridobili po našem, če ne bi oljar temeljito očistil stroj.

Sveže pridobljeno oljčno olje skladiščimo v posodi iz nerjavvečnega jekla ali v temnih steklenkah, na suhem in temnem ter primerno, a ne preveč hladnem prostoru. Pustimo ga počivati, da se gosti delci v olju sesedejo, nato pa bomo olje pretočili in odstranili goščo, čisto pa bomo istem pravilu skladiščili za daljše obdobje.

10.000 oljčnih dreves. V letu 2002 bodo kupili tudi svojo stiskalnico oljk, tako da bi plodove stiskali v olje, ki bi ga postopno

pričeli prodajati tudi v druge kraje. Ugotovili so, da je olje iz Goriških Brd zelo kakovostno. M.

SLOVENIJA

V GORIŠKIH BRDIH

DESET TISOČ OLJČNIH DREVES

V Goriških Brdih bodo na področju vinogradništva v prihodnje pospeševali predvsem sorto rebulo, ki je najstarejša avtohtona sorta na tem območju. Prvič je omenjena v nekem zapisu iz leta 1336, gojiti pa so jo začeli najprej v vasi Višnjevik, kjer deluje tudi Društvo ljubiteljev rebule. Na ravni občine Brda so nedavno podpisali poseben sporazum o razširjanju rebule, pri čemer bodo sode-

lovali občina, Območna enota Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije v Novi Gorici in Biotehnična fakulteta iz Ljubljane.

Kot vzporedna kultura na sicer zelo rodovitni in plodni briški zemlji, se čedalje bolj širi gojenje oljk. Pionir te nove usmeritve je občinski svetnik Bruno Podveršič, ki je tudi predsednik Društva oljkarjev Brda. V pogovoru za naš časnik je povedal, da raste v Goriških Brdih že okoli

Evrokotiček

MARA PETAROS

Naša sodelavka odgovarja na vprašanja o uvedbi evra. Bralce vabimo, naj nam pošljejo svoja vprašanja glede nove valute po e-mailu, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu; mi bomo to posredovali naši sodelavki.

Vpr.: Sem starejša bralka vašega časnika. Nova evropska valuta mi že sedaj dela preglavice. Bojim se, kaj vse se bo zgodilo s prvim januarjem 2002. Bojim se, da me bodo tako ali drugače opeharili, saj sem po televiziji slišala, da bodo ponarejalci denarja v prvih mesecih novega leta posebno aktivni... Če me zdaj kdo vpraša, kakšne barve je bankovec 10.000 lir, vem takoj povedati, da na njem prevladuje modra barva. Če me pa kdo vpraša, kakšne barve je bankovec 100 evrov, sploh ne vem. Če mi bodo torej z novim letom taki ali drugačni trgovci dali ponarejene bankovce, sem gotova, da jih sploh ne bom prepoznala. Kaj lahko naredim? Naj nosim vedno s sabo listič z ilustriranimi

bankovci evra ali podobne depiante, ki sem jih že videla na bankah? Je Evropska banka pomislila na te težave preprostih ljudi? So bankovci na kakšen način prepoznavni, imajo kakšen element, po katerem takoj prepoznamo, da je "ta pravi"? Hvala za odgovor.

Odg.: Spoštovana bralka, najprej naj vas pomirim, saj se bomo na evro zelo hitro privadili. V fazi uvajanja skupne evropske valute bomo seveda imeli veliko težav, saj ne bomo imeli občutka, koliko določen bankovec oziroma kovanec velja oziroma ne bomo takoj na prvi pogled znali ugotoviti, kolikšna je kupna moč nove valute. Vsaj na začetku bomo večkrat pretvarjali in računali v lirah, in to ni samo problem starejših, pač pa tudi mlajših. Najprej se bomo morali naučiti, koliko vsak bankovec ali kovanec velja. Ko boste hoteli kupiti nekaj, kar velja danes 10.000 lir, boste morali uporabljati bankovec za pet evrov, ki velja približno toliko kot danes 10.000 lir. Novi kovanci so precej razpoznavni, saj so tisti kovanci, ki več veljajo, večji od tistih, ki veljajo

manj. Naj vam značilnosti posameznih bankovcev in kovancev predstavim bolj shematično (glej razpredelnico na koncu članka).

Vsi bankovci in kovanci pa se med seboj razlikujejo tudi po velikosti. Tisti bankovci in kovanci, ki več veljajo, so tudi po velikosti večji, tako da jih bo lažje prepoznati. Kar se tiče ponarejevalcev, pa vas lahko pomirim. Ko so si zamislili zunanji videz skupne evropske valute, so pomislili tudi na ponarejevalce in so zato skrili v vse bankovce več zaščitnih pregrad, po katerih lahko prepoznamo ponarejeni denar. Zaenkrat pa so te zaščitne ukrepe predstavili samo v grobih

obrisih, ko bomo imeli denar v rokah, pa bomo z lahkoto odkrili, kot trdijo pri Evropski centralni banki, kateri bankovci so ponarejeni. Ko bo začel krožiti nov denar, se boste nanj hitro priučili, verjetno pa bo tudi marsikatera ustanova organizirala srečanja o novem denarju, ki bodo za vse zelo koristna. Na vsak način bi mene bolj kot ponarejevalci skrbeli vsi tisti, ki vas bodo v teh dneh obiskali in vam obljubljali, da vam zastoj zamenjajo lire v evre. Vsem tem osebam nikakor ne verjemite, saj lahko denar zamenjate samo na pošti ali na banki, in to šele po 1. januarju 2002!

€	ZUNANJI VIDEZ	VREDNOST V LIRAH
BANKOVEC 500	škratnordeče barve	968.135 lir
BANKOVEC 200	rumenorjave barve	387.254 lir
BANKOVEC 100	zelene barve	193.627 lir
BANKOVEC 50	oranžne barve	96.813 lir
BANKOVEC 20	modre barve	38.725 lir
BANKOVEC 10	rdeče barve	19.362 lir
BANKOVEC 5	sivozelene barve	9.681 lir
KOVANEC 2	podoben kovancu za 500 lir	3.872 lir
KOVANEC 1	podoben kovancu za 1.000 lir	1.936 lir

NA GORIŠKEM SEJMIŠČU OD 16. DO 18. T.M.

JUBILEJNA BIENALA TRTNIH VRST

V petek, 16. novembra, bodo ob 11.30 na goriškem sejmišču slovesno odprli deseto izvedbo Vite 2001, mednarodno bienalo trtnih vrst.

Na sejmišču bo pobuda vse do 18. novembra, in sicer od 9.30 do 19. ure. Sejem je namenjen vsem tistim, ki se v najrazličnejših sektorjih ukvarjajo z najrazličnejšimi trtnimi vrstami, vključno z raziskovalci; povejmo, da velja omenjena pobuda za eno najpomembnejših tovrstnih srečanj na mednarodnem nivoju.

V Gorici se bodo tako v treh dneh zvrstili srečanja, predstavitve, predavanja o poznanih in novih vrstah. Vsak dan so predvidene tudi vodene degustacije, predvsem novih vrst. Sejem bo, kot rečeno, potekal v različnih sektorjih, največ pričakovanje vlada za zelo spe-

cialističen Salon Barbatelle, na katerem bodo na ogled vsi potrebni instrumenti, orodja in stroji za obdelavo trt. Za vse tiste, ki se s trtami ukvarjajo na profesionalni ravni oziroma je zanje to poklic, je omenjeni del sejma nedvomno najbolj zanimiv. Posebno pozornost bodo na sejmu namenili seveda novim izzivom, eksperimentalnim in inovacijam, ki jih raziskujejo ali jih prinaša tehnologija. Na srečanjih bodo seveda sodelovali najpomembnejši raziskovalci, ki bodo nudili pregledno sliko stvarnosti za vse tiste, ki jih omenjena tematika zanima.

Vstopnica za sejem, ki ga prireja goriško sejmišče, stane 15.000 lir, za vse potrebne informacije pa se lahko obrnete na tel. št. 0481 22233.

REŠENI DVOMI GLEDE KRAJA SPOPADA MED SLOVANI IN LANGOBARDI

"IN LOCO QUI BROXAS DICITUR" (1)

GIORGIO BANCHIG

"V kraju, ki se imenuje Broxas" (Pavel Diakon, Historia Langobardorum, V. knjiga, 23. poglavje)

Najdba ostanov rimskega mostu v kraju Broxas, v bližini barnaškega mostu in cerkve sv. Kvirina (po domače Škurinac) v špjetski občini, je nagradila dolgo raziskovanje navdušenih izvedencev v toponomastiki, krajevni zgodovini in v zgodovini Langobardov. Kraj, ki ga omenja Pavel Diakon v svoji *Historia Langobardorum* (V 23), in pri katerem so se l. 664 prvič spopadli Langobardi in Slovani, so največkrat enačili z vasjo Brišče (Brischis) ali z vasjo Bročana (Brochiana) v občini Podbonesec, kakor tudi z Mostom (Ponte San Quirino) v špjetski občini. Mislim, da sta bila prva dva kraja asociirana Broxasu bolj zaradi podobnega zvoka imen kot pa zaradi zgodovinskih ali krajevnih razlogov; tretji kraj pa je že bolj odgovarjal Diakonovemu zapisu in nekaterim zgodovinskim pričevanjem. Postavitev kraja Broxas v bližino tako mostu pri Barnasu kot cerkve sv. Kvirina v Špetru drugo domnevo premakne le za kilometer, hkrati pa popolnoma izniči prvo hipotezo in tako zaključuje dolgotrajni spor. Toda oglejmo si stvari približe.

"AD PONTEM NATISONIS FLUMINIS"
Pavel Diakon piše: "Nato je bil postavljen vojvoda v Foroiuli (Cedad - Cividale, op. ur.) Wektari, po rodu iz mesta Vin-

centia, dobitljiv mož, ki je milo vladal ljudstvu. Ko je pleme Slovanov slišalo, da je odšel proti Ticinu (mesto Pavia, op. ur.), so zbrali veliko množico in hoteli napasti trdnjavo Forojulanov. Ko so prišli, so se u-taborili v kraju, ki se imenuje Broxas (v besedilu Diakona "in loco qui Boxas dicitur", op. ur.), ne daleč od Foroiuli. Po božji volji pa se je bil vojvoda Wektari prejšnjega večera vrnil iz Ticina, ne da bi Slovani za to zvedeli. Ker so njegovi grofje, kot se navadno zgodi, odšli domov, je odrinil, ko je slišal novico o Slovanih, le z maloštevilnimi, to je petindvajsetimi možmi proti njim. Ko so ga Slovani videli prihajati s tako majhnim številom, so se smejal rekoč, da prihaja patriarh s svojimi duhovniki.

Toda ko se je približal mostu čez reko Nadižo (v besedilu Diakona "ad pontem Natisonis fluminis", op. ur.), kjer so bili utaborjeni Slovani, je snel čelado z glave in pokazal Slovanom svoj obraz; kajti bil je plešast. Ko so Slovani spoznali, da je to sam Wektari, so kar osupnjeni klicali, da je prišel Wektari, in so prestrašeni od Boga mislili bolj na beg kakor na boj. Zdjaci jih je Wektari s svojimi maloštevilnimi možmi napadel in jim prizadejal takšen poraz, da jih je od pet tisoč mož

ostalo le malo, ki so odnesli pe-te." (Diakon 1988: 219).

Po mnenju zgodovinarjev (glej Grafenauer 1978: 17) je prišlo do prve bitke med Slovani in Langobardi okrog l. 664, vendar je že furlanski zgodovinar Pio Paschini izrazil o tej pripovedi dvome, ko je zapisal: "zelo jasno je, da so pripovedovanja o bojih proti Slovanom zelo obarvana z ljudskim duhom, predvsem ko gre za podrobnosti." (Paschini 1990: 125; glej tudi Musoni 1900: 186 - 187). Prav gotovo je malo verjetno, da bi petindvajset konjenikov, pa naj bodo še tako hrabri, lahko premagalo pet tisoč mož. Nas pa zanima kraj, kjer je do bitke prišlo, zato da bi ugotovili, kje je bil Broxas in kje je bil postavljen, kot piše Pavel Diakon, most čez Nadižo.

KRAJ "BROXAS" NI BRIŠČE

Omenil sem, da so nekateri izvedenci (glej Musoni 1900) istovetili Broxas z Briščami - Brischis (in Bročano - Brochiana). Gre za dva kraja v občini Podbonesec. Prvi leži na levem bregu Nadiže ob državni cesti, ki pelje od Cedača k meji, drugi je zasajen v breg Sv. Jurija, v Matajurjev stranski gorati bok, ki ni zelo oddaljen od Brišč. Pono-viti moram svoje mnenje, da so raziskovalci poistovetili Brišče (Brischis) z Broxasom bolj zaradi podobnega zvena imen-

kar zaradi stvarnih podatkov, ki naj bi kraj približali opisu Pavla Diakona, čeprav je res, da leži Brišče (Brischis) na bregu reke Nadiže in da so v njihovi bližini odkrili prednji del mostu, ki izhaja po vsej verjetnosti iz rimske dobe. Vendar pa tudi sam izvor toponima odpravlja poistovetenje Broxasa z Briščami (Brischis) in Bročano (Brochiana). Božo Zuanella zatrjuje, "da je tudi z jezikoslovnega stališča težko verjeti, da bi se Broxas, kasneje Brosa (...) spremenil v Brišče ali Brischis, - saj italijanska oblika (Brischis) zagotovo izhaja iz slovenske (Brišče) -, kajti vemo, da so slovensko končnico -ische v naših krajih redno prevajali s furlansko končnico -ischis, ko je šlo za to, da bi slovenskemu toponimu dali italijansko obliko (prim. podobna poimenovanja Ceplesišče > Cepletischis, Platišče > Platischis, Prapotišče > Prapotischis, Robedišče > Robediščis)."

Po istem sistemu Zuanella izključuje, da bi iz Broxasa izhajalo ime Bročana - Brochiana, in opominja, da je Brišče-Brischis toponim, ki ga odkrijemo na slovenskem ozemlju kar sedemkrat, ter po Pramp-

ru povzema trditev, da je to ime najti tudi v pordenonski pokrajini, v bližini kraja Meduna di Livenza (Zuanella 1983). Na tistem področju gre očitno za toponime slovenskega izvora, ki so nastali po "pustošenju Ogrov" (vastata Hungarorum), kar Mor sicer odločno zanika, rekoč, da v tistih krajih "ni bilo nikoli Slovanov" (Mor 1972: 47).

Tudi geografski položaj govori v prid jezikovnemu podatku, ki naj bi izključeval izvor imena Brišče - Brischis iz Broxasa. Sicer je res, da vas leži na bregu Nadiže, vendar tamkajšnja oblika rečnih bregov izključuje možnost postavitve mostu, vrednega tega imena, in ki bi bil kos prometu rimske ceste - povezave Cedača s čezalpskimi deželami. Res je sicer, da so nasproti Briščam, nekoliko niže od kraja Ščigle-Cicigolis, odkrili pred nekaj leti prednji kamniti del mostu, najverjetneje rimskega izvora, vendar je šlo očitno bolj verjetno za lesen most, primernejši krajevnemu prometu kot pa za gradnjo, po kateri naj bi bil omogočen prehod težkim vozovom in rimskim vojaškim četam.

BROXAS PRI MOSTU?

Če torej odpravimo Brišče, kam naj torej postavimo Broxas Pavla Diakona? Ob upoštevanju zemljepisnega in zgodovinskega stališča bi bila najbolj logična rešitev področje okrog Mosta-Ponte San Quirino, kjer že obstaja trden kamnit most, postavljen nad Nadižino sotesko. Strateška pozicija kraja, kamor se stekajo vse ceste, ki gredo v Nadiške doline, bližina Cedača in to, da so odkrili v neposredni bližini gradišče in tam stojijo razvaline starodavnega gradu ter da so tam najdišča predmetov iz raznih zgodovinskih obdobij, vse to je govorilo v prid hipotezi, da je bil Broxas prav pri Mostu. Že samo ime kraja je hipotezi dajalo težo. Slovenci iz Nadiških dolin imenujejo kraj, ki se v italijanščini glasi Ponte San Quirino, enostavno Most (do par Muoste), most, čez katerega so morali, če so hoteli v Cedad ali se spu-stiti na desni breg reke Nadiže. Prav gotovo ta hipoteza ni nova. Uveljavljal jo je že De Rubeis z besedami, da je Broxas kraj na področju Landarja, ki leži ob četrtem mestnem miljniku ("Broxas est locus in finibus s. Johannis in Antro ad quartum lapidem a civitate", De Rubeis 1990: 255), in isto-veti most, ki ga opisuje Diakon, s kamnitim mostom ("pons lapideus"), katerega še danes vidimo pri tretjem miljniku mesta Cedad v soteski reke Nadiže ("etiamnunc tertio a civitate Foriulli milliario in civitatibus Natisonis occurrit" ibidem). Jasno je, da se De Rubeis pri tem nanaša na kraj Most / Ponte San Quirino.

DALJE

ŠPORT

ODBOJKA / OLYMPIA

IZREDNO NAPETA IGRA IN KONČNA ZMAGA

TRIESTINA VOLLEY - OLYMPIA 2:3 (Olympia: Pintar, Geotti, J. Terpin, Grauner, B. Šfiligoj, Dorni, J. Hlede (libero), Maraž, G. Šfiligoj, S. Terpin, F. Hlede, Špacapan.)

Tokrat je nasprotnik Olympia bila tržaška ekipa Triestina, ki spada med favorite za končno uvrstitev v play-off. Tekma je bila izredno napeta, saj je med ekipama vseskozi vladalo veliko ravnotežje.

V prvem setu so bili Goričani kakor okameneli, Triestina pa je to izkoristila in obdržala vodstvo do konca seta.

V nadaljevanju je Olympia končno pričela igrati boljše: dobro je deloval predvsem napad, tako da je bilo stanje v setih kmalu izenačeno.

Po tretjem setu, ki ga je dobila Triestina, se je napetost še povečala. Obe ekipi sta dali vse od sebe, Olympia pa je z dobrimi napadi z vseh položajev le prevzela vodstvo in preprečila zmago Triestini.

V tie-breaku je napetost dosegla višek. Po začetnem vodenju domače šesterke so naši z vrsto odličnih napadov Graunerja in Dornija končno dosegli zmago. Med praznovanjem zmage pa se je žal klavarno ponesečil podajač Pintar, ki je utrpel poškodbo gležnja.

MARATON TISOČLETNICE

VPISOVANJE NA GORIŠKI MARATON

Združenje Gruppo Marciatori iz Gorice nam je poslalo sporočilo, v katerem poudarja, da bo letošnji maratonski tek v Gorici še posebno slovesen. Še vedno sprejemajo vpisnine, saj želijo, da bi letošnji tek zares uspel.

Letošnji maratonski tek po goriških ulicah so poimenovali *Maraton tisočletnice mesta Gorica* in bo v nedeljo, 18. t.m., ko bo v Gorici še posebno slovesno. Do sedaj imajo že več kot 200 tekmovalcev vpisanih v "kraljevo disciplino", se pravi za tek na 42 km. Že ta številka je veliko večja od vseh dosedanjih in prireditelji z veseljem navajajo dejstvo, da prihajajo vpisi tekačev iz Slovenije, a tudi iz Avstrije, Francije in iz Hrvaške, prisotni bodo tudi drugi tuji tekmovalci.

Začetek maratona bo na Travniku ob 9. uri, od koder bodo tekli tudi tekmovalci na krajše razdalje (1,7 in 11 km). Vpisnina je še možna na sedežu združenja Ginnastica Goriziana in na sedežu združenja Marciatori v prehodu Zamenhof št. 7. Vpisnina znaša za odrasle 7 tisoč lir, za študente in mladino pa 5 tisoč lir. Vsi udeleženci teka bodo nagajeni z majico, na kateri bo grb tisočletnice Gorice. Prireditelji bodo organizirali tudi psvet o športni medicini in zabavo za vse udeležence.

Za informacije kličite na tel. 0481 530760 in 0481 33558.

TENIS / MASTERS

NAJBOLJŠI V SYDNEYU

Potem ko smo pred tedni dobili letošnjo zmagovalko ženskega zaključnega teniškega turnirja, ki ga poznamo pod vzdevkom "masters", je sedaj v Sydneyu moški masters turnir, na katerem nastopajo Agassi, Hewitt, Kafelnikov, Ivanisevič, Ferrero, Kuerten, Grosjean in Rafter. Povejmo, da so to danes najboljši igralci tenisa na svetu; samo za Ivaniseviča lahko rečemo, da je kot letošnji wimbledonski zmagovalec dobil posebno vabilo na zaključni ATP turnir. Samprasa in njegovo zadnje čase neprepričljivo igro v Sydneyu nihče ne pogaša, zato pa se organizatorji veselijo, ker so na turnir, ki ima izjemno bogat denarni sklad, povabili Ivaniseviča, ki je v prvem dvoboju v svoji skupini prepričljivo ugnal brazilskega asa in sedanjo št. 1 na svetu, Kuertna. Ivanisevič je serviral 28 asov in igral tako, kot zna le on, ko v njegovih glavi deluje vse tako, kot bi moralo vedno delovati. Hewitt in novi očka Agassi, otroka mu je povila nekdanja legenda Steffi Graf, naskakujeta prestol prvega na svetu, ki je za sedaj še v rokah Guge Kuertna. Gotovo pa bomo v Sydneyu videli nekaj izjemnih dvobojev tudi zato, ker je v igri prestol najboljšega v letošnjem letu. Razdeljeni so v dve skupini; igrajo vsak z vsakim, nakar sledi polfinale in finale, ki bo prvemu prinesel slavo, zlasti pa goro denarja.

ZUT

S 3. STRANI

PROBLEMI

V zvezi z nerešenimi vprašanji naše skupnosti ste napovedali tudi druge protestne akcije na krajevni, vsedrjavni in evropski ravni. Omenjen je bil tudi bližnji vrh držav Srednjeevropske pobude v Trstu. Za kakšne konkretne pobude ste se odločili?

S konkretnimi akcijami namerevam nadaljevati. V prvi vrsti so tudi pogovori in srečanja tako z rimskimi vladnimi krogi kot tudi z najvišjimi slovenskimi predstavniki. Vrh Srednjeevropske pobude bo kot nalašč priložnost za take pobude, ki smo jih že sprožili. Napovedali pa smo tudi, da bomo te akcije, če bo treba, tudi stopnjevali z manifestacijami ali z iskanjem solidarnosti in pomoči tudi na evropski ravni.

Zadnji zapleti so pritegnili največjo pozornost. Vendar so tudi drugi problemi. Deželna večina najbrž ne bo sprejela predloga o zajamčenem zastopstvu za manjšine v deželnem svetu. To odpira tudi vprašanje notranjih odnosov v manjšini, saj vemo - in zadeva o zajamčenem zastopstvu je za to dokaz - da o določenih stvareh razne komponente nimajo enotnega mnenja. Kaj bi morali ukreniti, da se skupnost prebije iz tega začaranega kroga, ki je večkrat zelo škodljiv?

To je zelo težek problem, ker se tiče prihodnosti in obstoja naših političnih predstavnikov. Osnovne napake so bile storjene v preteklosti, ko se je manjšina pod pritiskom od zunaj opredelila za vključevanje v italijansko levico, ki se je potem še delila in delila smo se tudi Slovenci v Italiji. Tako smo strankarsko razpršeni kot malokatera manjšina v Evropi. Krovni organizaciji skušata ustvarjati pogoje za čim enotnejši nastop, vendar tudi pri tem nista naleteli na popolno soglasje in podporo. Lahke rešitve ne vidim pred sabo, tudi ker italijanska večina, ki kroji nov volilni zakon v Deželi, nima posebnih interesov, da bi zadostila črki in duhu zaščitnega zakona. Mi se bomo trudili naprej, če se bo zgodilo kaj dobrega, bo to majhen čudež.

Štem je povezano tudi vprašanje prenove manjšinske organiziranosti. Na dlani je, da tako predstavninstvo, kot je sedaj, ne ustreza času in položaju manjšine. Kako si vi zamišljate "reformo" predstavninstva?

Reforma predstavninstva bo prišla nujno do izraza, ko bo sestavljen in bo začel delovati paritetni odbor, ki ga določa zaščitni zakon. Slovenski člani odbora bodo gotovo sestavljali nekakšno zastopstvo. Nekaj podobnega vidimo tudi v sklopu Slovencev, ki so bili izvoljeni v krajevne uprave. Odpira se tudi vprašanje t.i. Inštituta, ki je prišel na dan s posebnim deželnim zakonom, a je zdaj nekje zamrznjen. Tudi z njim bi lahko dobili nekakšno zastopstvo. Možnosti je torej več, vsekakor

dovolj za izbiro, če bi se kdaj resno posvetili temu vprašanju v duhu sodelovanja in enakopravnih odnosov najprej med nami samimi. Zdaj je položaj tak, da pada vsekakor preveč odgovornosti na krovni organizaciji, ki načeloma nista zadolženi za reševanje izrazito političnih problemov. V tem precepu se gibljemo, kot znamo, in smo zaradi tega tudi deležni številnih kritik. Toda v svojem imenu vabim vse tiste, ki imajo boljše rešitve, naj pridejo na dan s predlogi in pobudami. Imamo dovolj časopisov, radio in TV, da lahko o vsem seznanimo našo javnost, ki ima ravno tako vse možnosti, da se izreče.

O tem in o ostalih vprašanjih manjšinske organiziranosti bo govor na programski konferenci. Kako bo potekala in kaj si obetate od nje?

Manjšinska konferenca je še v pripravi, vsekakor pa ni naš namen spraviti vanjo še izrazito politična ali celo strankarska in ideološka vprašanja. To bi pomenilo obremenjevati konferenco s problemi, ki so zunaj našega civilnega življenja, kot se izraža v naših društvih in ustanovah. Mislim, da imajo problemi, ki zadevajo šolo, prosveto, šport, delo z mladimi, gospodarstvo in naše poklicne ustanove, prednost, saj so ostali predolgo časa v senci politike in nekako zamrznjeni. Izdelati moramo namreč dolgoročno strategijo, ki bo omogočila manjšini, da bo ohranila, gojila in razvijala vrednote slovenstva tudi za prihodnje rodove.

15

ČETREK,
15. NOVEMBRA
2001

naša založniška hiša

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

**SLOVESNOST OB 150-LETNICI USTANOVITVE
DRUŽBE SV. MOHORJA**

*v petek, 23. novembra 2001, ob 18. uri
v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž
Drevored 20. septembra 85 - Gorica*

SPORED

MEŠANI PEVSKI ZBOR LOJZE BRATUŽ, dirigent Bogdan Kralj

SLAVNOSTNI NAGOVOR: predsednik dr. Oskar Simčič

PREDSTAVITEV KNJIŽNE ZBIRKE 2002:

Koledar 2002

Anton Kacin. Zbornik ob 100-letnici rojstva

Jurij Paljk - Očetovstvo malo drugače

Sonja Marija Maraž Bednarich, Irena Bednarich - Sonjine slaščice

—●—
SLOVESNOST SE BO SKLENILA Z DRUŽABNIM SREČANJEM,
NA KATEREM NAS BO GOSPA SONJA POGOSTILA S SVOJIMI SLAŠČICAMI.

Vabljeni!